

**МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И
БЛАГОУСТРОЙСТВОТО**
ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РЕГИОНИ В РАСТЕЖ“ 2014-2020 Г.

НАСОКИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ
*по процедура на директно предоставяне
на безвъзмездна финансова помощ*

Приоритетна ос 1: „Устойчиво и интегрирано градско развитие“

Наименование на процедурата:
BG16RFOP001-1.001-039
**„ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИ ПЛАНОВЕ ЗА ГРАДСКО
ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ 2014-2020“**

Конкретни бенефициенти:
**Общините на 39 града от 1-во до 3-то йерархично ниво от
националната полицентрична система**

Крайни срокове за кандидатстване с инвестиционна програма:	15-30 септември 2015 г. 15-31 декември 2015 г. 15-31 януари 2016 г. 15-31 март 2016 г.
Крайни срокове за кандидатстване с проектни предложения:	Проектни предложения се подават текущо до 31 декември 2015 г. като до 31 юли 2016 г. всяка община следва да подаде проектни предложения за минимум 50% от бюджета на града по процедурата За проектни предложения за предоставяне на БФП за културна инфраструктура и студентски общежития проектни

предложения се подават до 28 февруари 2021 г.¹

Важно!!! Кандидатите могат да подават проектни предложения само до размера на наличния недоговорен финансов ресурс на съответната община в съответствие с таблица 1.

Област на интервенция	013, 014, 043, 044, 051, 052, 054, 055, 072, 085, 089, 090
Форма на финансиране	01
Територия	01, 02
Териториални механизми за изпълнение	02
Код по местонахождение	BG

София, **декември 2020 г.**

¹ !!! При подготовка и подаване на проектни предложения бенефициентите следва да съобразят с факта, че крайният срок на допустимост на разходите за БФП е до 31.12.2023 г. Всички разходи, извършени от бенефициента след 31.12.2023 г. по неприключили проекти, не се изплащат от отпуснатата безвъзмездна финансова помощ и са за сметка на бенефициента. Предвид крайния срок за допустимост на разходите, при планирането и подготовката на дейностите, включени в проектите, бенефициентите следва да съобразят освен срока, необходим за изпълнение на съответния проект, и срока за оценка на ПП (3 месеца, съгласно ЗУСЕСИФ) и сключване на АДБФП.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНИ В РАСТЕЖ” 2014-2020 Г.....	6
1.1. ВЪВЕДЕНИЕ	6
1.2. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА ЗА ПРИЛАГАНЕ НА НАСТОЯЩАТА ПРОЦЕДУРА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	6
1.3. ПРИОРИТЕТНА ОС 1 „УСТОЙЧИВО И ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ”	7
2. ПРОЦЕДУРА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ: “ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИ ПЛАНОВЕ ЗА ГРАДСКО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ”	9
2.1. ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЦЕДУРАТА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	11
3. ОБЩ РАЗМЕР НА ФИНАНСОВИТЕ СРЕДСТВА ПО ПРОЦЕДУРАТА ЗА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ 12	
4. ИНВЕСТИЦИОННА ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ИПГВР ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г.....	19
ИНВЕСТИЦИОННАТА ПРОГРАМА ПРЕДСТАВЛЯВА СРЕДНОСРОЧЕН ДОКУМЕНТ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ИПГВР, РАЗРАБОТВАН ЗА ФИНАНСОВАТА РАМКА 2014-2020 Г. ОТ ВСИЧКИ 39 ГРАДА ОТ 1-ВО ДО 3-ТО ЙЕРАРХИЧНО НИВО ОТ НАЦИОНАЛНАТА ПОЛИЦЕНТРИЧНА СИСТЕМА. ИНВЕСТИЦИОННАТА ПРОГРАМА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МЕСТНИТЕ ПОЛИТИКИ ЗА УСТОЙЧИВО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ Е КЛЮЧОВ ДОКУМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИЗИСКВАНИЯТА НА ЧЛ. 7 ОТ РЕГЛАМЕНТА ЗА ЕФРР № 1301/2013. С ПРОГРАМАТА ЩЕ СЕ НАПРАВИ ЕСТЕСТВЕН И ЛОГИЧЕН ПРЕХОД МЕЖДУ ОДОБРЕНИТЕ ИПГВР (КОИТО СА ПО-ОБХВАТНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ) И КОНКРЕТНИТЕ ПРОЕКТИ, ЗА КОИТО ЩЕ СЕ ПРЕДОСТАВИ БФП ПО ОПРР 2014-2020.....	
ЧРЕЗ ИНВЕСТИЦИОННАТА ПРОГРАМА ЩЕ СЕ ОСИГУРИ МЕХАНИЗЪМ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИНОСА И ПОДКРЕПАТА НА ОПРР 2014-2020 ЗА ЦЯЛОСТНОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИПГВР НА ГРАДОВЕТЕ, КАКТО И ЩЕ СЕ ГАРАНТИРА ЦЕЛЕНАСОЧЕНОСТ, ФОКУСИРАНЕ И КОНЦЕНТРИРАНЕ НА ФИНАНСОВИТЕ РЕСУРСИ ПО СЪОТВЕТНИТЕ ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ.....	
4.1. ПРАВИЛА ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ИНВЕСТИЦИОННА ПРОГРАМА	19
4.2. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОДОБРЕНА ОТ УО НА ОПРР ИНВЕСТИЦИОННА ПРОГРАМА	22
5. ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	22
5.1. ПРАВИЛА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРОЕКТИ, ГЕНЕРИРАЩИ НЕТНИ ПРИХОДИ	22
5.2. РЕЖИМ НА ДЪРЖАВНИ ПОМОЩИ.....	24
5.2.1. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ	24
5.2.2. ПРИЛОЖИМИ ПРАВИЛА ЗА ДЪРЖАВНИ ПОМОЩИ ПО ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ.....	25
5.3. ХОРИЗОНТАЛНИ ПОЛИТИКИ	40
5.3.1. УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ	40
5.3.2. РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И НЕДОПУСКАНЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЯ, РАВЕНСТВО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ	41
5.4. ПРАВИЛА ЗА ДОПУСТИМОСТ ПО НАСТОЯЩАТА ПРОЦЕДУРА.....	42
5.4.1. ДОПУСТИМИ КАНДИДАТИ.....	42
5.4.2. ДОПУСТИМИ ПАРТНЬОРИ	42
5.4.3. ИЗПЪЛНИТЕЛИ ОТ СТРАНА НА БЕНЕФИЦИЕНТА	43
5.4.4. ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ	43
5.4.5. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ	43
5.4.6. ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ:.....	45
5.4.7. СТЕПЕН НА ПРОЕКТНА ГОТОВНОСТ	68
5.4.8. ДОПУСТИМИ И НЕДОПУСТИМИ РАЗХОДИ	71

5.4.8.1.	ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ: РАЗХОДИ, КОИТО СЕ ПРИЗНАВАТ ПРИ ОТПУСКАНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	71
5.4.8.2.	НЕДОПУСТИМИ РАЗХОДИ	78
5.5.	НАЧИН НА КАНДИДАТСТВАНЕ С ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	79
5.5.1.	КРАЕН СРОК ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ С ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	80
5.5.2.	ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ	81
5.6.	ОЦЕНКА И ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	81
5.7.	ИЗДАВАНЕ НА РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ И ОБЩИ ПРАВИЛА ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	83
5.7.1.	УВЕДОМЯВАНЕ ОТНОСНО РЕШЕНИЕТО НА УПРАВЛЯВАЩИЯ ОРГАН	83
5.7.2.	ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	83
5.7.2.1.	ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ И СКЛЮЧВАНЕ НА ДОГОВОР ЗА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	83
5.7.2.2.	ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ И СКЛЮЧВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВЕН ДОГОВОР ЗА ГОЛЯМ ПРОЕКТ ПО СМИСЪЛА НА ЧЛЕН 100 ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1303/2013	84

Списък на съкращенията

БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ФГР	Фонд за градско развитие
ФИ	Финансов инструмент
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ЕК	Европейска комисия
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗДДС	Закон за данък върху добавената стойност
ЗДП	Закон за държавните помощи
ЗЕЕ	Закон за енергийната ефективност
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗИД	Закон за изменение и допълнение
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУЕС	Закон за управление на етажната собственост
ЗУСЕСИФ	Закон за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗЗРК	Закон за закрила и развитие на културата
КСС	Количествено-стойностна сметка
МК	Министерство на културата
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025г.
НПРД	Национална приоритетна рамка за действие за Натура 2000
НИНКН	Национален институт за недвижимо културно наследство
ОВ	Официален вестник на ЕС
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОЛАФ	Европейска служба за борба с измамите.
ОПРР	Оперативна програма "Региони в растеж" 2014-2020
ОС	Оценка за съвместимост на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ПОС и ПИК	Политика по околна среда и Политика по изменение на климата
ПУДООС	Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда е юридическо лице
СМР	Строително-монтажни работи
TEN-T	Трансевропейска транспортна мрежа

1. ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНИ В РАСТЕЖ” 2014-2020 Г.

1.1. Въведение

Оперативната програма „Региони в растеж” 2014-2020 (ОПРР 2014-2020) представлява единна оперативна програма за цялата територия на България и е насочена към постигане на растеж и заетост в българските региони. ОПРР 2014-2020 е разработена в съответствие със стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж (Европа 2020). Също така, ОПРР 2014-2020 е част от Споразумението за партньорство на Република България за програмния период 2014-2020 г., и е в съответствие с Националната програма за развитие България 2020, с Националната програма за реформи, с Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г., с Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (НКПР), с Териториален дневен ред на ЕС 2020, със стратегията на ЕС за Дунавския регион. В този по-широк контекст всички действия, предвидени в рамките на ОПРР 2014-2020, ще включват приоритетите на Общността, които подкрепят икономическото, социалното и териториалното сближаване, както и опазване качеството на околната среда.

ОПРР 2014-2020 г. е интегрирана оперативна програма, насочена към регионалното развитие и по-конкретно към постигане на целите на градската политика в България, като отделя специално внимание на енергийната ефективност в опорните центрове в периферните райони, съгласно националния полицентричен модел за развитие, формулиран в Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 и допринася за териториалното измерение на секторните политики, включени в Споразумението за партньорство.

ОПРР 2014-2020 е насочена към изпълнение на следните тематични цели съгласно Общия Регламент №1303/2013: Тематична цел 4 „Подпомагане на преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори”, Тематична цел 6 „Съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност”, Тематична цел 7 „Насърчаване на устойчив транспорт и премахване на участъците с недостатъчен капацитет във всички ключови мрежови инфраструктури”, Тематична цел 9 „Насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и всяка форма на дискриминация” и Тематична цел 10 „Инвестиции в образованието, обучението, включително професионално обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот”.

F Стратегията на ОПРР 2014-2020 е за постигане на териториален и интегриран подход при реализирането на инвестициите, чрез подкрепа на политиката за градско развитие, подкрепа за енергийната ефективност в опорните центрове в периферните райони и секторни приоритети от регионално значение.

ОП „Региони в растеж” 2014-2020 г. ще бъде изпълнена посредством осем приоритетни оси, както следва:

- Приоритетна ос 1: Устойчиво и интегрирано градско развитие
- Приоритетна ос 2: Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони
- Приоритетна ос 3: Регионална образователна инфраструктура
- Приоритетна ос 4: Регионална здравна инфраструктура
- Приоритетна ос 5: Регионална социална инфраструктура
- Приоритетна ос 6: Регионален туризъм
- Приоритетна ос 7: Регионална пътна инфраструктура
- Приоритетна ос 8: Техническа помощ

1.2. Институционална рамка за прилагане на настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ

Управляващ орган на ОПРР 2014-2020 е Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие” в Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

Управляващият орган носи отговорност за управлението на ОПРР, съгласно Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. и Решение на Министерския съвет № 792/ 17.12.2013 г.

Междинни звена на ОПРР 2014-2020 съгласно чл. 123 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. са общините на 39 града от 1-во до 3-то йерархично ниво от националната полицентрична система, изброени в т.4.4.5, на които са делегирани права за избор на операции съгласно чл. 7 от Регламент (ЕС) №1301/2013.

Комитетът за наблюдение на ОПРР 2014-2020 одобрява критериите за избор на операции по ОПРР 2014-2020, осъществява наблюдение, одобрява корективни мерки и изпълнява други функции, произтичащи от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. и ПМС №79 /10.04.2014 г.

Сертифициращ орган е Дирекция “Национален фонд” на Министерство на финансите съгласно Решение на Министерския съвет № 792/ 17.12.2013 г. Съгласно чл.126 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г., Сертифициращият орган е отговорен за изготвянето и изпращането до Комисията на заявления за плащане и удостоверяването, че те са продукт на надеждни счетоводни системи, основават се на проверими разходооправдателни документи и са били подложени на проверки от управляващия орган.

Одитен орган е Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз”. Съгласно чл. 127 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г., Одитният орган е отговорен за извършването на одити на правилното функциониране на системите за управление и контрол на оперативната програма, както и на подходяща извадка от операции въз основа на деклариранияте разходи.

Централното координационно звено е структурата, която координира и следи изпълнението на целите на Споразумението за партньорство на Република България за програмния период 2014-2020 г. в процеса на усвояване на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове в страната.

1.3. Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие”

Процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ **BG16RFOP001-1.001-039²** „Изпълнение на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие” се реализира в рамките на приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие” на ОПРР 2014-2020.

Приоритетна ос 1 ще се изпълнява в съответствие с чл. 7 от Регламент (ЕС) №1301/2013 относно Европейския фонд за регионално развитие и специални разпоредби по отношение на целта „Инвестиции за растеж и работни места”, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1080/2006.

Приоритетната ос подкрепя модела на умерен полицентризм, дефиниран в НКПР 2013-2025. Моделът определя пространствена политика, която стимулира основните центрове на растеж на регионално ниво – 10 града като двигатели на растеж и мрежа от балансиращи средни градове, които имат съществена роля за предоставяне на основни услуги за населението, за привличане на инвеститори и създаване на възможности за работа в/или близо до градовете, където хората живеят постоянно.

В тази връзка, Приоритетната ос включва широк набор от допустими инвестиции. Концентрация се постига чрез фокусиране в допустимите градове и по-конкретно в рамките на зоните на въздействие на съответните Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР). Инвестициите в административни и жилищни сгради, както и на студентски общежития ще доведе по по-висока

² За целите на електронното кандидатстване в ИСУН 2020 ще бъдат въведени 39 отделни процедури за предоставяне на БФП за всяка отделна община, които са аналогични по своята същност. В допълнение ще бъде въведена и отделна 40-та процедура (BG16RFOP001-1.040) за целите на подаване на Инвестиционни програми. Посоченото е необходимо с оглед на факта, че оценката на Инвестиционна програма ще се извършва от УО на ОПРР с един контролен лист, а оценката на проектните предложения на всяка община-бенефициент по процедурата ще се извършва от Междинно звено към съответната община с друг контролен лист. По този начин за Инвестиционните програми ще бъдат въведени посочените в настоящите Насоки за кандидатстване параметри и критерии за оценка на Инвестиционна програма, а за проектните предложения – съответните параметри и критерии за оценка на проектни предложения. В допълнение, посоченото ще позволи на ниво процедура в ИСУН 2020 да бъде въведен бюджетът на всяка община, т.е. дадена община-бенефициент няма да може да подава проектни предложения на стойност, по-голяма от размера, определен за нея в настоящата процедура.

След включването на възможността за подаване на голям проект по смисъла на чл. 100 от Регламент 1303/2013 в Насоките, за целите на електронното кандидатстване в ИСУН 2020 е въведена нова 41-ва процедура (BG16RFOP001-1.041) за голям проект от страна на Столична община. Бюджетът на посочената процедура е в размер на 107 333 494,63 лв., т.е. заложената стойност на проекта в подписаното между УО и Столична община Споразумение за изпълнение на Инвестиционна програма. В допълнение, бюджетът на процедура BG16RFOP001-1.001, въведена в ИСУН 2020 за целите на кандидатстване на Столична община, е намален с размера на големия проект.

енергийна ефективност и ще допринесе пряко за намаляване на крайното енергийно потребление в домакинствата и подобряване на мобилността на хората с увреждания, и косвено върху намаляване на парниковите газове. Чрез поддържане на градска транспортна система от различни видове екологосъобразни превозни средства ще бъде постигнато балансирано разделение и ще се намали отрицателното влияние върху околната среда. За да се създаде привлекателна градска среда ще се финансират конкретни инвестиции, насочени към определени градски райони, физическото им обновяване и благоустройство. Интервенциите в зони с потенциал за икономическо развитие ще дадат импулс за съживяване на местните икономики, запазване на съществуващите и създаване на нови работни места. Чрез осигуряването на подходяща социална инфраструктура ще се постигне интеграция на уязвими и други групи в неравностойно положение. Развитието на културния живот и инфраструктура в градовете ще допринесе за социалното включване и ще повиши качеството на живот на хората, живеещи в тях. Обновяването на материалната база на образователната инфраструктура ще доведе до цялостно подобряване на учебния процес, ще улесни въвеждането на нови методи на обучение, които да повишат и задържат интереса на учениците и ще се отрази благоприятно на мотивацията им за по-добра активност при усвояване на знанията и реализацията им на пазара на труда.

ИПГВР целят да се постигне синергичен ефект от координираното изпълнение на различни местни секторни политики и инвестиции на териториално ниво, така че цялостното решение да надхвърли добавената стойност, която би се получила ако тези политики и инвестиции биха били изпълнени по отделно. Поради тази причина приоритетната ос е насочена едновременно към няколко тематични цели, така че да се направи възможно изпълнението на ИПГВР и да се постигне максимална интеграция на интервенциите на територията на градовете, а оттам и насърчаване на растежа и заетостта.

Приоритетната ос е насочена към изпълнението на следните инвестиционни приоритети:

- Ø **Инвестиционен приоритет 1** „Предоставяне на подкрепа за енергийната ефективност, за интелигентното енергийно управление и за използването на възобновяема енергия в публичната инфраструктура, включително в обществените сгради, и в жилищния сектор”;
- Ø **Инвестиционен приоритет 2** „Насърчаване на стратегии за нисковъглеродно развитие във всички видове територии, по-специално в градските райони, включително насърчаване на устойчива мултимодална градска мобилност и мерки за приспособяване и смекчаване, свързани с изменението на климата”.
- Ø **Инвестиционен приоритет 3** „Предприемане на действия за подобряване на градската околна среда, за съживяване на градовете, за възобновяване и обеззаразяване на терените за вторично застрояване (включително преструктурираните зони), намаляване на замърсяването на въздуха и насърчаване на мерките за намаляване на шума”;
- Ø **Инвестиционен приоритет 4** „Инвестиране в здравна и социална инфраструктура, която допринася за националното, регионалното и местното развитие, понижаване на неравнопоставеността по отношение на здравния статус, насърчаване на социалното приобщаване чрез подобряване на достъпа до обществени, културни и развлекателни услуги и преминаването от служби на институционално равнище към служби на местно равнище”;
- Ø **Инвестиционен приоритет 5** „Инвестиции в образованието, обучението, включително професионалното обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот посредством изграждането на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение”.

Когато е приложимо, интервенциите ще се осъществяват в съответствие с приоритетите на отделните секторни стратегически документи, за да се постигне координиран и интегриран подход.

2. ПРОЦЕДУРА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ: “ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИ ПЛАНОВЕ ЗА ГРАДСКО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ”

Цел на настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е да се подкрепи реализацията на Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие, насочени към устойчиво и трайно преодоляване на високата концентрация на икономически, природни и социални проблеми в 39 града от 1-во, 2-ро, 3-то йерархично ниво в съответствие с Националната концепция за пространствено развитие на България за периода 2013-2025 г.

ИПГВР на големите и средно големите градове от 1-во до 3-то ниво на полицентричната система са одобрени от УО на ОПРР и са дефинирани като стратегии, с които се определят интегрирани действия за устойчиво градско развитие, съгласно чл. 7 от Регламента за ЕФРР № 1301/2013.

ВАЖНО!!!

Съгласно чл. 123 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. УО на ОПРР определя за Междинни звена общините на 39 града от 1-во до 3-то йерархично ниво от националната полицентрична система, изброени в т.5.4.5 по-долу, като им делегира права за избор и оценка на операции съгласно чл. 7 от Регламент (ЕС) №1301/2013, и по-специално подбора на проектите за финансиране от инвестиционната програма по настоящата процедура.

Цялата документация, свързана с процеса по избор и оценка на проектите за финансиране по настоящата процедура (протоколи, присъствени списъци и снимки от обсъждания и заседания, получени писмени предложения, анкетни карти и др.) се поддържа и съхранява от общините, в качеството им на междинни звена. УО на ОПРР, Одитният орган, Сертифициращият орган, Европейската комисия, Сметна палата и др. компетентни институции имат правото да извършват одит по отношение на процеса по избора и оценка на проектите.

Общините, в качеството им на междинни звена, следва да изпълняват делегираните им функции по оценка и подбор на проекти, в съответствие с подписани и влезли в сила Споразумения за делегиране на функциите.

Конкретни цели на процедурата, в съответствие с отделните инвестиционни приоритети:

- Да се повиши енергийната ефективност и да се достигне най-малко клас на енергопотребление „С“ в жилищния сектор, в студентските общежития и в административните сгради на държавната и общинската администрация;
- Да се повиши качеството на живот, социалното включване и подобряването на екологичната среда чрез благоустрояване на физическата среда в градовете;
- Да се подобри инвестиционната активност чрез възстановяване на зони с потенциал за икономическо развитие;
- Да се осигури подходяща социална инфраструктура, включително съвременни социални жилища за настаняване на уязвими и необлагодетелствани групи от населението;
- Да се подобрят условията за достъп до културен живот;
- Да се обнови и модернизира общинската образователна инфраструктура;
- Да се създаде по-ефективен, по-бърз и по-екологичен градски транспорт с по-малко потребление на енергия и възможности за алтернативни форми на транспорт.

Индикатори³, посредством които се измерва постигането на целта на настоящата процедура:

Във формуляра за кандидатстване от бенефициента ще се изисква информация за постигане на някои от посочените по-долу индикатори за резултат.

Индикатори за резултат:

- Крайно енергийно потребление от домакинства – хил.т. нефтен еквивалент;
- Крайно енергийно потребление от публичната администрация, търговията и услугите – хил.т. нефтен еквивалент;
- Дял на пътувания с обществен градски транспорт – %;
- Количество на фини прахови частици в градовете (*градски транспорт*) – $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- Дял от населението, ползващо се от подобрена градска среда – %;
- Количество на фини прахови частици в градовете – $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи – млрд.евро;
- Представители на маргинализирани групи, включително роми, с подобрени жилищни условия – бр.;
- Дял на модернизирани обекти за социални услуги – %;
- Дял на модернизирани културни обекти – %;
- Дял на модернизирани образователни институции – %.

Във формуляра за кандидатстване кандидатите следва да зложат и предоставят информация по посочените по-долу индикатори за продукт.

Индикатори за изпълнение (продукт):

- Енергийна ефективност: Брой домакинства, преминали в по-горен клас на енергопотребление - домакинства;
- Енергийна ефективност: Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради – kWh/година;
- Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове (*енергийна ефективност*) – тонове CO_2 екв.;
- Намаляване на емисиите на парникови газове: Очаквано годишно намаляване на емисиите на парникови газове (*градски транспорт*) – тонове CO_2 екв.;
- Обща дължина на нови или подобрени линии на градския транспорт – км;
- Рехабилитация на земята: Обща площ на рехабилитираната земя – хектари;
- Градско развитие: Незастроени площи, създадени или рехабилитирани в градските райони – кв.м.;
- Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони (*културна*) – кв.м.;
- Градско развитие: Рехабилитирани жилища в градските райони (*социални жилища*) – жилища;
- Население, ползващо подобрени социални услуги – лица;
- Представители от маргинализирани групи, включително роми, които се ползват от модернизирана социална инфраструктура – лица;

³ В Приложение 3. „Кодове и индикатори по процедура BG16RFOP001-1.001-039 „Изпълнение на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие” са посочени индикаторите, които кандидатът следва да използва за отчитане на проектно предложение по съответен инвестиционен приоритет/ група дейности.

- Грижи за децата и образованието: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование – лица;
- Представители от маргинализирани групи, вкл. роми, ползващи модернизирания образователна инфраструктура – лица;
- Енергийна ефективност: Брой обновени сгради – брой (*индивидуален индикатор*);
- Брой на модернизирания обекти за социални услуги, културни обекти, образователни институции (*индивидуален индикатор*);
- Пътувания с обществен градски транспорт по нови или подобрени линии на обществения транспорт (*индивидуален индикатор*);
- Брой население, ползващо се от подобрена градска среда (*индивидуален индикатор*).

2.1. Процедура за изпълнение на процедурата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ

Изпълнението на настоящата процедура се извършва чрез **процедура чрез директно предоставяне** на безвъзмездна финансова помощ в съответствие с ПМС № 162/5.07.2016 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г.

Съгласно чл. 43 ал.1 от ЗУСЕСИФ при процедура чрез директно предоставяне безвъзмездната финансова помощ се предоставя само на кандидат, посочен в съответната програма или в документ, одобрен от Комитета за наблюдение на програмата като конкретен бенефициент за конкретната дейност.

За голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 изпълнението на настоящата процедура се извършва чрез **процедура на директно предоставяне** на безвъзмездна финансова помощ в съответствие със Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЗУСЕСИФ).

Съгласно чл.43 ал.1 от ЗУСЕСИФ процедура на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е тази, при която проектно предложение може да подаде само кандидат, изрично посочен в съответната програма или в документ, одобрен от Комитета за наблюдение на програмата като конкретен бенефициент, който може да получи безвъзмездна финансова помощ за изпълнение на дадена дейност.

Конкретни бенефициенти по настоящата процедура са общините на 39 града от 1-во до 3-то йерархично ниво от националната полицентрична система, посочени в *т.5.4.1 Допустими кандидати*.

ВАЖНО за проектни предложения за културна инфраструктура и студентски общежития

Кандидатстването за комбинирана подкрепа (БФП и ФИ) по ОПРР за проектни предложения за културна инфраструктура и студентски общежития се осъществява чрез подаване пред финансовия посредник на проект и бизнес план. Мерките, подпомагани чрез ФИ, могат да включват отделни компоненти или цялостни проектни решения и да бъдат съчетани с БФП при доказани нужди, на базата на оценка на бизнес плана, представен от кандидата за подкрепа пред финансовия посредник. Размерът на БФП на ниво проектно предложение не може да е повече от 85% от общата стойност на проектното предложение.

С БФП могат да бъдат финансирани само разходи за СМР и по изключение за доставка на оборудване/ обзавеждане. В този смисъл разходите за оборудване/обзавеждане могат да бъдат финансирани от БФП, само по изключение, в случай че размерът на БФП съгласно документа от финансовия посредник (относно необходимия размер на БФП) е по-голям от стойността на допустимите разходи за СМР.

ВАЖНО!!! Размерът на допустимите за възстановяване разход с безвъзмездна финансова помощ, при реално изпълнение на проекта, не може да е повече от 85% от общата стойност на проекта.

Проектната документация⁴ се подава съгласно изискванията на финансовия посредник, като се посочва най-малко: обхват на проекта, допустими дейности, допустими разходи, очаквани източници на финансиране, в т.ч. средства от ФГР, необходима допълваща подкрепа чрез БФП, други средства, принос към индикаторите по ПО 1 и други ключови параметри на инвестицията.

Към проектната документация кандидатът следва да представи на ФГР:

- бизнес план за проекта;
- други документи и попълнени образци от документацията за кандидатстване съгласно изискванията на финансовия посредник

Финансовият посредник извършва оценка на проекта и бизнес плана, включително относно допустимост на дейности и разходи за финансиране чрез БФП и ФИ, параметри на бизнес плана, кредитоспособност, обезпечения, съответствие с правилата за държавни помощи за подкрепата чрез ФИ, принос към индикаторите в Инвестиционната стратегия на финансовия посредник и др. и дава конкретно заключение относно необходимостта и размера на допълващата БФП, с оглед осигуряване на жизнеспособност на проекта. В тази връзка финансовия посредник изготвя становище относно структурата на финансирането на проекта и необходимия размер на БФП.

След приключване на оценката от страна на финансовия посредник, кандидатът подава проектното предложение по настоящата процедура чрез ИСУН 2020 за оценка от страна на съответното Междинно звено, като при необходимост актуализира проектното си предложение по отношение на исканата БФП.

3. ОБЩ РАЗМЕР НА ФИНАНСОВИТЕ СРЕДСТВА ПО ПРОЦЕДУРАТА ЗА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ

Общият бюджет по настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е, както следва:

Бюджетна линия	Общ размер БФП (100%)	Съфинансиране от ЕФРР (85%)	Национално съфинансиране (15%)
BG16RFOP001-1.001-039⁵	1 372 559 392,80 лева	1 166 675 484,08 лева	205 883 908,72 лева
	701 778 474,00 евро	596 511 703,00 евро	105 266 771,00 евро

Общият размер на средствата по отделните инвестиционни приоритети е, както следва:

Инвестиционен приоритет	Общ размер на БФП (100%)	Съфинансиране от ЕФРР (85%)	Национално съфинансиране (15%)
1. Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради	410 014 803,11 лв.	348 512 582,64 лв.	61 502 220,47 лв.
	209 637 240,00 евро	178 191 654,00 евро	31 445 586,00 евро
	237 785 209,33 лв.	202 117 428,03 лв.	35 667 781,30 лв.

⁴ Посочените параметри са индикативни и ще бъдат определени съгласно изискванията на финансовия посредник

⁵ В съответствие с посочената по-горе забележка, съгласно която в ИСУН 2020 ще бъдат въведени 39 отделни процедури за предоставяне на БФП, съответно и бюджетните линии за процедурата са 39 – по една за всяка отделна община-бенефициент.

2. Интегриран градски транспорт	121 577 647,00 евро	103 341 000,00 евро	18 236 647,00 евро
3. Градска среда	403 804 307,47 лв.	343 233 660,56 лв.	60 570 646,91 лв.
	206 461 864,00 евро	175 492 584,00 евро	30 969 280,00 евро
4. Социална инфраструктура	155 307 253,88 лв.	132 011 165,22 лв.	23 296 088,66 лв.
	79 407 338,00 евро	67 496 237,00 евро	11 911 101,00 евро
5. Образователна инфраструктура	165 647 819,01 лв.	140 800 647,63 лв.	24 847 171,38 лв.
	84 694 385,00 евро	71 990 228,00 евро	12 704 157,00 евро

Сумата представлява общият предвиден размер за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Общият размер на недоговорените средства по общини и за подаване на проектни предложения по инвестиционни приоритети, е както следва*:

Таблица 1*.

№ на процедура	Конкретен бенефициент	Общ размер на БФП (100%), лв.	Общ размер на БФП по подадени ПП и сключени договори	Неувоен ресурс	Инвестиционни приоритети, по които могат да бъдат подавани проектни предложения (ПП)								
					Енергийна ефективност в сграден фонд		Интегриран градски транспорт	Градска среда		Социална и културна инфраструктура		Образователна инфраструктура	
					Енергийна ефективност в много-фамилни жилищни сгради и в студентски общежития	Енергийна ефективност в административни сгради на държавната и общинската администрация	Интегриран градски транспорт	Градска среда	Зони с потенциал за икономическо развитие	Социални жилища	Социална инфраструктура	Културна инфраструктура	Образователна инфраструктура
1-во ниво													
BG16RFOP001-1.001	Столична община	238 375 234,35	215 660 278,15	22 714 956,20	+	+	-	+	-	+	+	+	-
2-ро ниво													
BG16RFOP001-1.002	община Варна	84 107 330,04	71 878 379,70	12 228 950,34	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.003	община Пловдив	80 851 031,52	41 996 804,75	38 854 226,77	+	+	-	-	+	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.004	община Бургас	86 486 980,58	69 781 596,67	16 705 383,91	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.005	община Русе	56 036 817,82	56 007 048,34	29 769,48	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.006	община Стара Загора	52 653 316,02	47 706 157,72	4 947 158,30	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.007	община Плевен	47 462 582,32	40 852 856,61	6 609 725,71	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.008	община Благоевград	43 841 689,70	37 397 922,68	6 443 767,02	+	+	+	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.009	община Велико Търново	43 382 875,45	23 067 486,93	20 315 388,52	+	+	+	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.010	община Видин*	38 139 508,40	28 318 640,98	9 820 867,42	+	+	-	-	-	+	+	+	-
3-то ниво													
BG16RFOP001-1.011	община град Добрич*	28 199 162,81	20 506 839,89	7 692 322,92	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.012	община Хасково	27 021 025,58	23 826 376,75	3 194 648,83	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.013	община Пазарджик	26 038 756,90	17 444 394,46	8 594 362,44	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.014	община Шумен	26 032 316,35	19 899 160,96	6 133 155,39	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.015	община Сливен	25 895 678,16	22 015 865,80	3 879 812,36	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.016	община Габрово	25 739 640,08	20 721 892,00	5 017 748,08	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.017	община Ямбол	25 419 253,62	14 242 830,15	11 176 423,47	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.018	община Перник	24 291 834,97	16 860 780,42	7 431 054,55	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.019	община Враца	23 254 828,48	21 359 994,00	1 894 834,48	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.020	община Ловеч	22 944 737,50	17 773 818,38	5 170 919,12	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.021	община Кърджали	21 048 163,28	21 048 121,13	42,15	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.022	община Смолян	20 982 924,62	13 235 935,78	7 746 988,84	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.023	община Разград	19 829 481,70	19 214 481,67	615 000,03	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.024	община Казанлък	19 658 031,68	18 346 018,28	1 312 013,40	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.025	община Асеновград	19 334 302,70	12 579 154,15	6 755 148,55	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.026	община Монтана	19 065 329,14	14 172 026,66	4 893 302,48	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.027	община Горна Оряховица	19 046 218,72	11 619 026,94	7 427 191,78	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.028	община Гоце Делчев	18 995 867,83	11 885 430,00	7 110 437,83	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.029	община Дупница*	18 775 545,54	16 240 375,61	2 535 169,93	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.030	община Кюстендил	18 432 097,88	15 518 005,06	2 914 092,82	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.031	община Силистра	17 900 372,25	13 796 541,05	4 103 831,20	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.032	община Димитровград	17 782 948,12	11 216 000,00	6 566 948,12	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.033	община Търговище	17 774 897,93	14 993 781,88	2 781 116,05	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.034	община Лом	17 197 998,49	14 399 421,75	2 798 576,74	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.035	община Петрич	17 042 066,03	14 399 962,42	2 642 103,61	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.036	община Свищов	16 818 684,82	12 601 854,68	4 216 830,14	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.037	община Велинград	16 043 137,59	12 032 353,20	4 010 784,39	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.038	община Карлово	15 693 358,91	11 882 954,17	3 810 404,74	+	+	-	-	-	+	+	+	-
BG16RFOP001-1.039	община Панаягуре	14 963 364,92	10 418 246,50	4 545 118,42	+	+	-	-	-	+	+	+	-
Общо:		1 643 775 424,96	1 368 134 848,43	275 640 576,53									

* 5 % от общия ресурс за БФП е задържан за включване на социален обект в ИП

* УО регулярно ще публикува на страницата на ОПРР 2014-2020 (www.bgregio.eu) актуална информация относно данните в таблица 1.

ВАЖНО!!!

Кандидатите могат да подават проектни предложения само по инвестиционните приоритети, означени за тях със знак „+“ и зелен цвят, съгласно таблица 1. до размера на наличния недоговорен финансов ресурс на съответната община по процедурата.

При издаване на решение за предоставяне на БФП УО на ОПРР ще следи финансовия ресурс по одобрени проектни предложения да не надвишава наличния недоговорен финансов ресурс, посочен в таблицата по-горе.

В случай че за проектно предложение на дадена община не достига финансов ресурс, УО на ОПРР има право да върне проектното предложение за преработване.

Управляващият орган си запазва правото да не предостави изцяло горепосочената сума при недостатъчен брой качествени проектни предложения, отговарящи на предварително зададените критерии, както и в случай, че предвидените за изпълнение дейности изискват по-малък финансов ресурс.

В съответствие с Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. е създаден резерв за изпълнение по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“, както следва:

Резерв за изпълнение			Размер на резерва за изпълнение като процент от общата подкрепа от Съюза
ОБЩО	Подкрепа от ЕФРР	Национално участие	
52 199 209,00 евро	44 369 328,00 евро	7 829 881,00 евро	6,21%

В случай, че не са постигнати следните етапни цели към края на 2018 г. на ниво Приоритетна ос 1, УО на ОПРР си запазва правото да ревизира общия бюджет на настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и на предоставената до момента безвъзмездна финансова помощ по сключените договори за БФП с размера на резерва за изпълнение (който в тази връзка следва да бъде поет като собствен принос от страна на конкретните бенефициенти) в съответствие със степента на усвояемост на средствата по Приоритетна ос 1:

Показател или основна стъпка за изпълнението	Етапна цел за 2018 г. за Приоритетна ос 1
Сертифицирани средства	173 352 614 евро
Енергийна ефективност: Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради	15 732 281 kWh/год.
Грижи за децата и образование: Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование	14 395 лица
Градско развитие: Незастроени площи, създадени или рехабилитирани в градските райони	598 728 кв.м.
Градско развитие: Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони	4 060 кв.м.
Градско развитие: Рехабилитирани жилища в градските райони	65 жилища
Население, ползващо подобрени социални услуги	25 570 лица

В случай че конкретен бенефициент не е постигнал индивидуалната етапна цел на верифицираните от УО на ОПРР средства до края на месец септември 2018 г., УО на ОПРР си запазва правото да ревизира определения общ ресурс на БФП (100%) за съответния конкретен бенефициент и размера на предоставената до момента безвъзмездна финансова помощ по сключените договори за БФП с размера на средствата, които не са постигнати като верифицирани от УО на ОПРР до този момент (и които в тази връзка следва да бъдат поети като собствен принос от страна на съответния конкретен бенефициент).

Общият индикативен размер на средствата (БФП 100%), размера на резерва за изпълнение за всеки конкретен бенефициент спрямо общата етапна цел (6,21%) и размера на верифицираните цели за всеки конкретен бенефициент спрямо индивидуалната етапна цел е, както следва:

№ на процедура на БФП ⁶	Конкретен бенефициент	Общ размер на безвъзмездната финансова помощ (100%), лв.	Размер на резерва за изпълнение спрямо етапната цел на ПО 1 (като процент от общия размер на БФП (100%)) – 6,21%, лв. ⁷	Индивидуална етапна цел за 2018 г. (верифицирани от УО на ОПРР средства до края на септември 2018 г.) – 20% от общия размер на БФП (100%), лв.
1-во ниво				
BG16RFOP001-1.001 ⁸	Столична община	238 375 234,35	14 805 179,35	47 675 046,08
2-ро ниво				
BG16RFOP001-1.002	Община Варна	84 107 330,04	5 223 798,97	16 821 466,01
BG16RFOP001-1.003	Община Пловдив	80 851 031,52	5 021 554,41	16 170 205,91
BG16RFOP001-1.004	Община Бургас	86 486 980,58	5 371 595,17	17 297 395,72
BG16RFOP001-1.005	Община Русе	56 036 817,82	3 480 374,06	11 207 363,56
BG16RFOP001-1.006	Община Стара Загора	52 653 316,02	3 270 229,90	10 530 663,99
BG16RFOP001-1.007	Община Плевен	47 462 582,32	2 947 840,67	9 492 517,25
BG16RFOP001-1.008	Община Благоевград	43 841 689,70	2 722 951,51	8 768 337,94
BG16RFOP001-1.009	Община Велико Търново	43 382 875,45	2 694 455,07	8 676 574,31
BG16RFOP001-1.010	Община Видин	38 139 508,40	2 368 795,68	7 627 901,29
3-то ниво				
BG16RFOP001-1.011	Община Добрич	28 199 162,81	1 751 414,47	5 639 833,34
BG16RFOP001-	Община Хасково	27 021 025,58	1 678 241,00	5 404 204,72

⁶ При кандидатстване в Модула за електронни услуги на ИСУН 2020 конкретния бенефициент следва да избере номера на процедурата за неговата община, в съответствие с посочено в таблицата по-горе.

⁷ Използваният процент за изчисляване на размера на резерва е 6,21087152046558%, в съответствие с ОПРР 2014-2020 г.

⁸ За целите на подаването на голям проект по смисъла на чл.100 от Регламент 1303/2013 от страна на Столична община, в ИСУН 2020 е въведена нова 41-ва процедура (BG16RFOP001-1.041). Бюджетът на посочената процедура е в размер на 107 333 494,63 лв., т.е. заложената стойност на проекта в подписаното между УО и Столична община Споразумение за изпълнение на Инвестиционна програма. В допълнение, бюджетът на процедура BG16RFOP001-1.001, въведена в ИСУН 2020 за целите на кандидатстване на Столична община, е намален с размера на големия проект.

1.012				
BG16RFOP001-1.013	Община Пазарджик	26 038 756,90	1 617 232,80	5 207 751,38
BG16RFOP001-1.014	Община Шумен	26 032 316,35	1 616 833,81	5 206 462,49
BG16RFOP001-1.015	Община Сливен	25 895 678,16	1 608 347,46	5 179 135,63
BG16RFOP001-1.016	Община Габрово	25 739 640,08	1 598 656,33	5 147 928,41
BG16RFOP001-1.017	Община Ямбол	25 419 253,62	1 578 757,71	5 083 851,51
BG16RFOP001-1.018	Община Перник	24 291 834,97	1 508 735,09	4 858 367,78
BG16RFOP001-1.019	Община Враца	23 254 828,48	1 444 327,65	4 650 965,70
BG16RFOP001-1.020	Община Ловеч	22 944 737,50	1 425 068,59	4 588 948,28
BG16RFOP001-1.021	Община Кърджали	21 048 163,28	1 307 274,82	4 209 632,66
BG16RFOP001-1.022	Община Смолян	20 982 924,62	1 303 222,34	4 196 585,31
BG16RFOP001-1.023	Община Разград	19 829 481,70	1 231 584,20	3 965 897,12
BG16RFOP001-1.024	Община Казанлък	19 658 031,68	1 220 934,70	3 931 605,55
BG16RFOP001-1.025	Община Асеновград	19 334 302,70	1 200 828,77	3 866 859,76
BG16RFOP001-1.026	Община Монтана	19 065 329,14	1 184 124,02	3 813 066,61
BG16RFOP001-1.027	Община Горна Оряховица	19 046 218,72	1 182 936,84	3 809 242,96
BG16RFOP001-1.028	Община Гоце Делчев	18 995 867,83	1 179 809,46	3 799 174,35
BG16RFOP001-1.029	Община Дупница	18 775 545,54	1 166 124,52	3 755 109,50
BG16RFOP001-1.030	Община Кюстендил	18 432 097,88	1 144 794,24	3 686 418,79
BG16RFOP001-1.031	Община Силистра	17 900 372,25	1 111 770,05	3 580 074,45
BG16RFOP001-1.032	Община Димитровград	17 782 948,12	1 104 474,80	3 556 588,84
BG16RFOP001-1.033	Община Търговище	17 774 897,93	1 103 976,07	3 554 979,19
BG16RFOP001-1.034	Община Лом	17 197 998,49	1 068 145,26	3 439 598,92
BG16RFOP001-1.035	Община Петрич	17 042 066,03	1 058 459,99	3 408 413,21
BG16RFOP001-1.036	Община Свищов	16 818 684,82	1 044 585,33	3 363 736,18
BG16RFOP001-1.037	Община Велинград	16 043 137,59	996 417,15	3 208 627,13
BG16RFOP001-1.038	Община Карлово	15 693 358,91	974 693,74	3 138 672,96
BG16RFOP001-1.039	Община Панагюрище	14 963 364,92	929 353,69	2 992 674,16

Настоящите Насоки за кандидатстване установяват правилата за представяне, оценка и изпълнение на проекти, финансирани по процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ в съответствие с в съответствие с чл. 25, ал. 1, т. 2 от ЗУСЕСИФ.

Настоящите насоки за кандидатстване са приложими за всички 41 процедури за предоставяне на БФП, въведени в ИСУН 2020, за целите на изпълнение на приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие” на ОПРР 2014-2020. Разработването на единни Насоки за кандидатстване гарантира общи правила за изпълнение на всички процедури за предоставяне на БФП по приоритетна ос 1 и равно третиране на конкретните бенефициенти.

Кандидатстването по настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ се осъществява въз основа на инвестиционна програма и проектни предложения към нея.

4. ИНВЕСТИЦИОННА ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ИПГВР ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г.¹⁰

Инвестиционната програма представлява средносрочен документ за реализация на ИПГВР, разработван за финансовата рамка 2014-2020 г. От всички 39 града от 1-во до 3-то йерархично ниво от националната полицентрична система. Инвестиционната програма за изпълнение на местните политики за устойчиво градско развитие е ключов документ за изпълнение на изискванията на чл. 7 от Регламента за ЕФРР № 1301/2013. С програмата ще се направи естествен и логичен преход между одобрените ИПГВР (които са по-обхватни стратегически документи) и конкретните проекти, за които ще се предостави БФП по ОПРР 2014-2020.

Чрез инвестиционната програма ще се осигури механизъм за определяне на приноса и подкрепата на ОПРР 2014-2020 за цялостното изпълнение на ИПГВР на градовете, както и ще се гарантира целенасоченост, фокусиране и концентриране на финансовите ресурси по съответните инвестиционни приоритети.

4.1. Правила за изготвяне на инвестиционна програма

Инвестиционната програма включва общ бюджет, списък с индикативни проектни идеи и обекти по зони за въздействие и функционални връзки на града с неговата периферна територия, механизъм за управление и реализация, екип за управление, описание на административния, технически и финансов капацитет за изпълнение на инвестиционната програма, описание и обосновка на интегрирания и синергичен подход при планирания избор на операции, индикатори и др.

Екипът на Инвестиционната програма следва да включва максимум 3 човека по преценка на бенефициента, чиито образование, квалификация и опит да доказват капацитет за изпълнението ѝ.

Инвестиционната програма следва да допринася за изпълнение на национални, регионални, областни и/или общински стратегически документи, приоритети и потребности, в т.ч. и за постигане на целите на Стратегията на ЕС за Дунавския регион¹¹.

ВАЖНО!

Списъкът с индикативни проектни идеи и обекти на Инвестиционната програма се състои от следните елементи:

¹⁰ Инвестиционните програми се подават от всички конкретни бенефициенти чрез Модула за електронни услуги на ИСУН 2020 по процедура BG16RFOP001-1.040.

¹¹ Повече информация за стратегията може да бъде намерена на средните интернет-адреси: <http://www.mrrb.government.bg/?controller=category&catid=44> и <http://www.danube-region.eu/>

- 1) Обектите/идеите от списъка с основни индикативни проекти, включен в одобрената от УО на ОПРР Инвестиционна програма;
- 2) Обектите/идеите от списъка с резервни индикативни проекти, включен в одобрената от УО на ОПРР Инвестиционна програма;
- 3) Обектите/идеите от списъка с нови проектни идеи/обекти, подбрани в съответствие с процедурата от Фаза 1 на приложение П от настоящите Насоки за кандидатстване.

ВАЖНО!!!

Списъкът с индикативни проектни идеи и обекти на Инвестиционната програма може да включва и обекти, допринасящи за функционалните връзки на града с неговата периферия и **реализирани извън зоните за въздействие. Общата индикативна стойност на БФП за тези проектни идеи в нито един момент не трябва да надвишава 20% от определения общ ресурс на БФП** за всяка община, като са допустими интервенции върху социална, образователна, културна инфраструктура, както и зони с потенциал за икономическо развитие. Задължително условие за включване на тези обекти в инвестиционните програми е тяхното съответствие с териториалния обхват на ИПГВР, без задължително обектите да са включени в Програмата за реализация (матрицата-бюджет) на ИПГВР.

ВАЖНО!!!

В списъка с индикативни проектни идеи и обекти на Инвестиционната програма могат да бъдат включени проекти, които ще се реализират чрез **комбинирано финансиране чрез БФП и финансови инструменти, създадени по линия на ОПРР 2014-2020 г. Задължително комбинирано финансиране чрез БФП и финансови инструменти, създадени по линия на ОПРР 2014-2020 г., се изисква при интервенции върху културна инфраструктура и студентски общежития.**

Проекти, предвидени за реализиране единствено чрез финансови инструменти, не следва да бъдат включвани в списъците към инвестиционната програма и няма да бъдат финансирани в рамките на настоящата процедура за предоставяне на БФП.

Инвестиционната програма на всяка община включва приноса, който инвестиционната програма ще има към постигане на етапните цели за 2018 г. и на крайните цели за 2023 г. по съответните показатели за Приоритетна ос 1, посочени в т.3 по-горе и представени в раздел „Индикатори“ на инвестиционната програма.

ВАЖНО!!!

Етапната цел за 2018 г. по всеки от горепосочените показатели се отнася до стойностите, постигнати от проекти, при които всички действия, водещи до крайни продукти, са изпълнени в пълен размер, но за които не е задължително да са извършени всички плащания или до стойностите, постигнати от проекти, които са стартирали, но за които някои от дейностите, водещи до крайни продукти, все още не са завършили. Това означава, че в исканията за плащане бенефициентите следва да отчитат постигнати стойности по показателите за продукти, които са доставени и се използват в съответствие с приложимите стандарти и съответните отчетени стойности следва да са верифицирани от УО.

При определяне на стойностите за етапните цели за 2018 г. и крайните цели за 2023 г. по съответния показател, общината следва да отчита, че етапните и крайните цели за рамката на изпълнение на Приоритетна ос 1 на ОПРР 2014-2020 са определени, чрез прилагане на следните индикативни единични стойности:

Показател за изпълнение	Мерна единица	Индикативна единична стойност
1	2	3
Понижаване на годишното потребление на първична енергия от обществените сгради	kWh/годишно	1,63 лв.
Незастроени площи, създадени или рехабилитирани в градските райони	квадратни метри	86,06 лв.
Капацитет на подпомогнатите детски заведения или образователна инфраструктура	лица	1 946,99 лв.
Рехабилитирани жилища в градски райони	жилища	44 853,05 лв.
Население, ползващо подобрени социални услуги	лица	184,75 лв.
Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони	квадратни метри	1 813,43 лв.

Стойностите на етапните цели следва да се определят, като очакваната от бенефициента стойност на операциите, при които всички действия, водещи до крайни продукти, са изпълнени в пълен размер до края на 2018 г., се разделя на очакваната единична стойност за съответния показател. В надлежно обосновани случаи, общината може да приложи и друг подход за определяне на етапната цел за 2018 г. в инвестиционната програма.

При изчисляването на етапните цели на показателите, бенефициентът следва да се съобрази със стойността на индивидуалната етапна цел, посочена в последната колона в таблицата с общия размер на БФП в т.3 по горе от минимум 20 % верифицирани средства от УО на ОПРР до края на септември 2018 г. от общия размер на БФП за съответния бенефициент.

Крайната цел за 2023 г. се определя, като очакваната стойност на операциите по съответния показател към края на 2023 г. (включително резерва за изпълнение) се разделя на очакваната единична стойност за съответния показател. В надлежно обосновани случаи, общината може да приложи и друг подход за определяне на крайната цел за 2023 г. в инвестиционната програма.

Всяка инвестиционна програма отговаря на изискванията по чл. 7 от Регламент 1301/2013 и е в съответствие с ИПГВР, за което е получила одобрението на УО на ОПРР, въз основа на следните критерии:

- 1) Основана се на реалните нужди на развитието на града и неговата периферия след провеждане на задълбочен териториален и демографски анализ, определящ силните и слабите страни, възможностите и предизвикателствата, както и стратегия за развитие (примерни дейности, мерки, инвестиции, проекти) на града и неговата периферия;
- 2) Съдържа дългосрочна визия (най-малко до 2020 г.);
- 3) Съдържа система от комплексни дейности, целящи постигане на трайно подобрене в икономическите, екологичните, климатичните, социалните и демографските условия на града и неговата периферия;
- 4) Упоменава и прави връзка с други големи инвестиции във въпросния град и неговата периферия, включително: инвестиции, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ);
- 5) Съгласувана е с общите цели на развитието на общината/района от ниво 2 и България;

- 6) Реалистична е от гледна точка на капацитета за изпълнението ѝ и наличните финансови ресурси;
- 7) Включва индикативни проектни идеи, които ще се финансират от ЕСИФ, и които са обвързани с целите ѝ и с целите на ОПРР 2014-2020;
- 8) Конкретизира и доказва как са включени местните хора, гражданското общество, другите нива на управление в изпълнението ѝ.
- 9) Съдържа ясна управленска структура за изпълнение и доказва наличен административен и технически капацитет за изпълнението ѝ по Приоритетна ос 1

Към месец декември 2017 г. УО на ОПРР 2014-2020 е одобрил инвестиционните програми на всички 39 общини, за което са сключени съответните Споразумения за реализация на инвестиционните програми. Одобрените инвестиционни програми на общините, както и сключените споразумения за тяхната реализация са валидни и действащи.

4.2. Актуализация на одобрена от УО на ОПРР Инвестиционна програма

Одобрената от УО на ОПРР инвестиционна програма се актуализира чрез включване на нови проектни идеи, одобрени и класирани от Работна група за предварителен подбор и оценка на проектни идеи за включване в ИП. УО на ОПРР си запазва правото да изисква от общините информация за актуализирания списък с проектни идеи, одобрени от Работната група.

ВАЖНО!!!

Процедурата по актуализация на инвестиционните програми е детайлно описана в Приложение П към настоящите Насоки за кандидатстване.

През 2019 г. УО на ОПРР ще направи оценка на изпълнението на инвестиционните програми и на Приоритетна ос 1 като цяло, като си запазва правото да преразпредели ресурса между бенефициентите, с оглед постигане на целите и резултатите на ниво приоритетна ос.

ВАЖНО!!!

Обхватът на одобрените зони за въздействие в рамките на Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие, не може бъде променян за период не по-малък от 10 години след приключване на дейностите по проектите, изпълнени в рамките на схема BG161PO001/1.4-07/2010 „Подкрепа за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие” и схема BG161PO001/5-03/2013 "Подкрепа за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие II" по Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013. Това е гарантирано с приети Решения на съответните общински съвети, представени на етапа на определяне на зоните за въздействие и одобряването им от УО на ОПРР 2007-2013 г.

5. ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

5.1. Правила по отношение на проекти, генериращи нетни приходи

ВАЖНО!!!

ВСЯКО ПРОЕКТНО ПРЕДЛОЖЕНИЕ, КОЕТО ИМА ПОТЕНЦИАЛ ДА ГЕНЕРИРА ПРИХОДИ И ТЕЗИ ПРИХОДИ МОГАТ ДА БЪДАТ ОЦЕНЕНИ КЪМ МОМЕНТА НА КАНДИДАТСТВАНЕ, СЛЕДВА ДА БЪДЕ ПРИДРУЖЕНО ОТ ФИНАНСОВ АНАЛИЗ.

ЗА ПРОЕКТИ, ГЕНЕРИРАЩИ НЕТНИ ПРИХОДИ, БЕЗВЪЗМЕЗДНАТА ФИНАНСОВА ПОМОЩ ПО ОПРР (100%) Е ДО РАЗМЕРА НА СУМАТА ПО РЕШЕНИЕТО СЪГЛАСНО ПРЕДСТАВЕНИЯ ФИНАНСОВ АНАЛИЗ, НО НЕ ПОВЕЧЕ ОТ ОБЩИЯ ИНДИКАТИВЕН РАЗМЕР НА СРЕДСТВАТА ЗА ВСЕКИ КОНКРЕТЕН БЕНЕФИЦИЕНТ. В ТОЗИ СЛУЧАЙ БЕНЕФИЦИЕНТЪТ СЛЕДВА ДА

ОСИГУРИ СОБСТВЕН ПРИНОС В РАЗМЕР НА РАЗЛИКАТА МЕЖДУ ОБЩАТА СТОЙНОСТ НА ПРОЕКТА И РАЗМЕРА НА БЕЗВЪЗМЕЗДНАТА ФИНАНСОВА ПОМОЩ ПО ОПРР (100%).

В СЛУЧАЙ ЧЕ СЛЕД ПРИКЛЮЧВАНЕ НА ПРОЕКТА СЕ ГЕНЕРИРАТ ПРИХОДИ, КОИТО ОБЕКТИВНО НЕ Е БИЛО ВЪЗМОЖНО ДА СЕ ОПРЕДЕЛЯТ ВЪЗ ОСНОВА НА НЯКОЙ ОТ МЕТОДИТЕ, ПОСОЧЕНИ В ЧЛ.61 ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1303/ 2013 Г. И ЧЛ.16, АЛ.2 ОТ ПМС №189/28.07.2016 Г. ПРИ НЕГОВОТО ПРЕДСТАВЯНЕ ПРЕД УПРАВЛЯВАЩИЯ ОРГАН, ТО НЕТНИТЕ ПРИХОДИ, ГЕНЕРИРАНИ В РАМКИТЕ НА 3 ГОДИНИ ОТ ПРИКЛЮЧВАНЕТО НА ПРОЕКТА ИЛИ ДО КРАЙНИЯ СРОК ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДОКУМЕНТИ ЗА ПРИКЛЮЧВАНЕТО НА ОПРР 2014-2020 Г., В ЗАВИСИМОСТ ОТ ТОВА КОЯ ДАТА Е ПО-РАННА, СЕ ПРИСПАДАТ ОТ РАЗХОДИТЕ ЗА ПРОЕКТА, КОИТО СА ДЕКЛАРИРАНИ КЪМ ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ И СЛЕДВА ДА СЕ ВЪЗСТАНОВЯТ ОТ БЕНЕФИЦИЕНТА.

ВАЖНО!!!

ВЪЗ ОСНОВА НА ЧЛ.17, АЛ.1, Т.2 ОТ ПМС № 189/28.07.2016 Г., В СЛУЧАЙ ЧЕ ОБЩИЯТ размер на допустимите разходи по ДАДЕН проект не надвишават левовата равностойност на 1 000 000 евро, НЕ СЕ ПРЕДСТАВЯ ФИНАНСОВ АНАЛИЗ.

Съгласно чл. 61 от Регламент (ЕС) № 1303/ 2013 г., „нетни приходи“ означава паричните потоци, заплащани директно от потребителите за стоки и услуги, предоставени с **операцията**, като такси, заплащани директно от потребителите за използването на инфраструктура, продажбата или отдаването под наем на земя или сгради или плащанията за услуги минус всички оперативни разходи и разходи за подмяна на недълготрайно оборудване за съответния период. **Генерираните от операцията** икономии от оперативните разходи се разглеждат като нетни приходи, освен ако не са компенсирани от равностойно намаляване на субсидиите за дейността.

Финансовият анализ се изготвя в съответствие с правилата, заложиени в Делегиран регламент (ЕС) № 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 г., и насоките на Европейската комисия от декември 2014 г. за изготвяне на Анализ разходи-ползи на инвестиционни проекти, публикувани на следната интернет страница: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/cba_guide.pdf.

В съответствие с чл.15, ал.3 от ПМС №189/ 28.06.2016 г., „с нетните приходи се намалява сумата на финансиране от съответната оперативна програма, като същите се приспадат от размера на допустимите разходи по операцията. Когато не всички инвестиционни разходи са допустими за финансиране по оперативната програма, нетните приходи се разпределят пропорционално между допустимите и недопустимите части от инвестиционните разходи“.

В случаите на проекти, които генерират нетни приходи след тяхното завършване, допустимите разходи за проекта се намаляват предварително (на етапа на кандидатстване) при отчитане потенциала да генерира нетни приходи през определен референтен период, който обхваща както периода на изпълнение на проекта, така и периода след приключване на неговото изпълнение.

С оглед на горепосоченото, проектното предложение със стойност на допустимите разходи над 1 млн. евро следва да бъде придружено от финансов анализ, в случай че **в резултат от изпълнението на проекта** се очаква нарастване на генерираните от инфраструктурата приходи или възникване на допълнителни приходи, които могат да бъдат оценени към момента на кандидатстване.

Финансовият анализ следва да се предостави във формат (Excel) с отключени формули, което да позволи неговото разглеждане и оценка, включително проверка на получените финансови резултати.

Горепосочените правила по отношение на проекти, генериращи нетни приходи, се прилагат и за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013. Анализът разходи-ползи за голям проект следва да бъде изготвен в съответствие с методологията, изложена в Приложение III към Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207 на ЕК от 20 януари 2015 г.

ВАЖНО!!!

НА ОСНОВАНИЕ ЧЛ.61, ПАР. 8, Б.А ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1303/ 2013 Г. ПОСОЧЕНИТЕ ПО-ГОРЕ ИЗИСКВАНИЯ НЕ СЕ ПРИЛАГАТ ЗА ПРОЕКТИ, ЗА КОИТО ПОДКРЕПАТА В РАМКИТЕ НА ПРОГРАМАТА ПРЕДСТАВЛЯВА ПОМОЩ DE MINIMIS.

НА ОСНОВАНИЕ ЧЛ.61, ПАР. 8, Б. В ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1303/ 2013 Г. ПОСОЧЕНИТЕ ПО-ГОРЕ ИЗИСКВАНИЯ НЕ СЕ ПРИЛАГАТ И ЗА ПРОЕКТИ, ЗА КОИТО ПОДКРЕПАТА В РАМКИТЕ НА ПРОГРАМАТА ПРЕДСТАВЛЯВА СЪВМЕСТИМА ДЪРЖАВНА ПОМОЩ, КОГАТО Е БИЛА ИЗВЪРШЕНА ИНДИВИДУАЛНА ПРОВЕРКА НА НУЖДИТЕ ОТ ФИНАНСИРАНЕ В СЪОТВЕТСТВИЕ С ПРИЛОЖИМИТЕ ПРАВИЛА ЗА ДЪРЖАВНАТА ПОМОЩ. ТАКИВА ПРОЕКТИ В РАМКИТЕ НА НАСТОЯЩАТА ПРОЦЕДУРА ПРЕДСТАВЛЯВАТ ПРОЕКТИТЕ ЗА КУЛТУРНА ИНФРАСТРУКТУРА, ЗА КОИТО РАЗМЕРЪТ НА БФП Е ОПРЕДЕЛЕН ОТ ФОНД ЗА ГРАДСКО РАЗВИТИЕ.

ВАЖНО!!!

ПОСОЧЕНИТЕ ПО-ГОРЕ ИЗИСКВАНИЯ ПО Т.5.1. НЕ СЕ ПРИЛАГАТ ЗА ПРОЕКТИ С КОМБИНИРАНО ФИНАНСИРАНЕ, ЗА КОИТО БЕНЕФИЦИЕНТА ПОДАВА ПРЕД ФИНАНСОВИЯ ПОСРЕДНИК ПРОЕКТНО ПРЕДЛОЖЕНИЕ И БИЗНЕС ПЛАН, ВКЛЮЧИТЕЛНО И ФИНАНСОВ АНАЛИЗ.

5.2. Режим на държавни помощи

5.2.1. Общи положения

Предоставянето на публичен ресурс, в това число безвъзмездна финансова помощ от ОПРР трябва да е съобразено с правилата за държавни помощи, като се отчита принципната недопустимост на държавните помощи и възможните хипотези на съвместимост, които Договорът за ЕС, Регламентите и националното законодателство предвиждат.

Бенефициентите по настоящата процедура за предоставяне на БФП са длъжни да спазват законодателството в областта на обществените поръчки и държавните помощи и да не допуснат средствата, получени по договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, да бъдат предоставени на трети лица в нарушение на режима на държавни помощи. В случаите, когато в рамките на конкретен проект се предвижда отпускане на държавна помощ на трети лица, бенефициентите по настоящата схема са администратори на помощ и като такива се задължават да осигурят пълно съответствие с приложимия режим по държавни помощи съгласно описаното по-горе, както и да изпълнят задълженията си на администратори, произтичащи от Закона за държавните помощи или други нормативни актове.

Предоставянето на държавна/минимална помощ, която не отговаря на всички изисквания на приложимия режим по държавните/минималните помощи, представлява неправомерна държавна помощ/незаконосъобразна минимална помощ, което от своя страна е основание за нейното възстановяване от получателя на помощта. Отговорността за възстановяването на такива помощи е на администратора на помощта.

Дефиниции и подробни указания относно прилагането на режима на държавните помощи и произтичащите от това задължения и отговорности за бенефициентите на настоящата процедура по ОПРР, свързани с прилагане на законодателството в областта на държавните помощи са представени детайлно в Приложение О1 „Приложими режими по държавни помощи при предоставянето на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020“.

Правилата за държавни помощи се прилагат към всяко отделно проектно предложение. По-долу са разгледани случаите, в които финансирането по ОПРР би могло да представлява държавна помощ,

както и случаите, когато не се третира като държавна помощ. В случай на финансиране на мерки в рамките на конкретен проект, които биха могли да представляват държавна помощ, както е обяснено по-долу, проектното предложение следва да се приведе в съответствие с приложимия режим на държавна помощ или да се гарантира, че ще бъде изпълнено в съответствие с този режим. В описанието на приложимия режим за всеки вид мерки е посочено кой изпълнява задълженията на администратор на помощта в случай на съвместима държавна помощ. Проверката за съответствие с приложимия режим се извършва съгласно **Приложение О2 „Указания за оценка на съответствието на проектните приложения с приложимия режим по държавни помощи по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020“.**

ВАЖНО!!!

Наличието на държавна/минимална помощ в обхвата на проектното предложение се отразява в бюджета на проектното предложение (Раздел 5 от формуляра за кандидатстване в системата ИСУН 2020) само в случай, че администратор на помощта е УО на ОПРР. Когато предоставянето на БФП от страна на УО на ОПРР не представлява държавна/минимална помощ с получател общината бенефициент, всички разходи в Раздел 5 се записват в редове с описание „фонд: ЕФРР, режим на финансиране: Неприложимо, допустим“.

Бенефициентите трябва да имат предвид, че законодателството в областта на държавните помощи е с широк обхват и наличието на държавна помощ по определена процедура за БФП често е въпрос на тълкуване на отделни документи и въпрос на специфика на законодателството в конкретния сектор. Поради тази причина настоящите насоки имат за цел да улеснят бенефициентите по програмата при планирането, разработването и изпълнението на проектите, финансирани по ОПРР, но не изчерпват всички възможни случаи и нормативни документи.

5.2.2. Приложими правила за държавни помощи по инвестиционни приоритети

В зависимост от предвижданите за финансиране видове дейности в рамките на всеки инвестиционен приоритет изпълнението на настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ може да съдържа елементи на държавна помощ, както е описано по-долу. :

Инвестиционен приоритет 1 „Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради“:

За целите на предоставяне на финансиране по този инвестиционен приоритет, общината трябва да анализира елементите на държавна помощ за всеки самостоятелен обект, допустим за финансиране. Общината предоставя финансовата подкрепа на трети лица, поради което тя се явява администратор на помощта с всички произтичащи от това задължения.

Възможните хипотези на обекти, допустими за финансиране са

- Административни сгради, собственост на държавата или общината;
- Многофамилни жилищни сгради.

По отношение на интервенциите за енергийна ефективност в административни сгради, предвид че те не се използват за изпълнение на стопанска дейност, общините и техните партньори (държавни институции) действат в качеството си на публични органи и не представляват предприятия по смисъла на чл. 107 от Договора за функциониране на ЕС. В тези случаи **безвъзмездната финансова помощ по настоящата процедура не представлява държавна помощ, тъй като се прехвърля ресурс от един публичен орган към друг. Съгласно пар. 203 от Известието на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в чл. 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (Известието) публичното финансиране на**

инфраструктура, която не е предназначена за търговска експлоатация, по принцип е изключено от прилагането на правилата за държавна помощ. В допълнение, според пар. 18 от Известието „Доколкото един публичен субект упражнява стопанска дейност, която може да бъде отделена от упражняването на публични правомощия, въпросният субект действа като предприятие по отношение на посочената дейност. Обратно, ако тази стопанска дейност не може да бъде отделена от упражняването на публични правомощия, извършваните от въпросния субект дейности като цяло остават свързани с упражняването на публични правомощия и следователно не попадат в понятието „предприятие“. В този смисъл административната сграда трябва да се ползва по предназначение и субектът, който я управлява/ползва не трябва да реализира приходи от нея или ако има приходи, те трябва да са пренебрежимо малки спрямо неикономическата дейност. Съгласно т. 207 от Известието на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в чл. 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (Известието) в случай на смесено ползване на инфраструктурата, *„нейното финансиране може да попадне изцяло извън правилата за държавните помощи, при условие че стопанското използване остава само спомагателно, т.е. дейност, която е пряко свързана и необходима за експлоатацията на инфраструктурата или неразривно свързана с нейната основна нестопанска употреба. Следва да се приеме, че това е така, когато стопанските дейности използват същите производствени фактори като първичните нестопански дейности, например материали, оборудване, труд или дълготрайни активи. Обхватът на спомагателните стопански дейности трябва да остава ограничен спрямо капацитета на инфраструктурата*¹².“

При неизпълнение на изискванията на Известието безвъзмездна финансова помощ може да се предостави единствено под формата на минимална помощ в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) №1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функциониране на ЕС към помощта de minimis (ОВ L 352 от 24.12.2013 г.), съгласно който максималната стойност на помощта, предоставена за период от 3 години на едно и също предприятие (съгласно чл. 2, пар. 2 от Регламента), не може да надвишава 200 хил. евро, а по отношение на автомобилните превози за чужда сметка или срещу възнаграждение – 100 хил. евро. Приложимите разпоредби на Регламент (ЕС) №1407/2013 са описани в Приложение О4 „Условия за предоставяне на минимални помощи по приоритетна ос 1 на ОПРР в съответствие с Регламент (ЕС) №1407/2013“. Администратор на схемата за минимална помощ е УО на ОПРР.

По отношение на интервенции върху многофамилни жилищни сгради общината отговаря за цялостното техническо и финансово администриране на обновяването на сградите на своята територия.

В случаите, когато собствениците на обекти в сградите, обект на интервенция, не използват допустимите за финансиране обекти за извършване на стопанска дейност, включително, но не само: не ги отдават под наем или в тях не се извършва дейност от търговци и/или лица със свободни професии, собствениците не следва да се считат за получатели на държавна и/или минимална помощ (помощ “de minimis”).

При наличие на самостоятелни обекти в сградата, които се използват за извършване на стопанска дейност, както и в случаите на отдаване под наем или извършване на дейност от търговци и/или лица със свободни професии, собствениците на тези обекти ще се третират като получатели на минимална помощ (**de minimis**)¹³ съгласно Закона за държавните помощи. В тези случаи мярката следва да се реализира съгласно схема за минимална помощ в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) №1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове

¹² Използването на инфраструктурата за стопански цели може да се счита за спомагателно, когато заделяният всяка година капацитет за тази дейност не надхвърля 20 процента от общия годишен капацитет на инфраструктурата

¹³ „Минимална помощ“ е помощта, която не нарушава и не застрашава конкуренцията или има незначително въздействие върху нея поради своя минимален размер, както е дефинирано в действащия Регламент на ЕО относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функциониране на Европейския съюз по отношение на минималната помощ (Регламент (ЕО) № 1998/2006 на Комисията от 15.12.2006 г. относно прилагането на членове 87 и 88 от Договора към минималната помощ (ОЖ, L 379 от 28.12.2006 г., променен ОЖ, L 201 от 04.08.2011 г.)) и Регламент (ЕО) № 1860/2004 на Комисията относно прилагането на чл. 87 и 88 от Договора за създаване на Европейската общност относно минималната помощ в областта на земеделието и рибарството. Считано от 1.1.2014 г. Регламент (ЕС) № 1998/2006 на Комисията от 15.12.2006 г. се заменя от Регламент (ЕС) №1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г., съответно Регламент (ЕО) № 1860/2004 на Комисията се заменя с Регламент (ЕС) №1535/2007 и Регламент (ЕС) №1408/2013 г.

107 и 108 от Договора за функциониране на ЕС към помощта de minimis (ОВ L 352 от 24.12.2013 г.), съгласно който максималната стойност на помощта, предоставена за период от 3 години на едно и също предприятие (съгласно чл. 2, пар. 2 от Регламента), не може да надвишава 200 хил. евро, а по отношение на автомобилните превози за чужда сметка или срещу възнаграждение – 100 хил. евро. Същият принцип се прилага и когато част от самостоятелните обекти в сградата са държавна или общинска собственост, а останалите са частни и в тях се осъществява стопанска дейност. При наличие на самостоятелни обекти в сградата, в които се упражнява стопанска дейност, но общият размер на помощта надхвърля допустимия размер на минимална помощ, собствениците ще заплащат на общината съответната част от разходите за обновяването на приспадащите им се общи части и разходите за дейностите в съответния самостоятелен обект.

Общината трябва да намери механизъм, така че отделните крайни получатели на помощта да поемат съответните задължения за запазване на неикономическия характер на дейността, както и за възстановяване на финансовата подкрепа, ако същата се окаже недопустима държавна помощ.

Общината следва да създаде механизъм за контрол и гарантиране изпълнението на мярката, така че във всеки един момент да може да бъде доказано, че разходването на средствата, отпуснати по настоящата процедура, отговарят и не противоречат на действащото национално и европейско законодателство в областта на държавните помощи. Минималните изисквания към механизмите за контрол, които общината следва да въведе, съобразно индивидуалните специфики на организацията на работа в същата са представени в **Приложение 1 „Условия „за предоставяне на минимални помощи при изпълнение на проекти за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради, финансирани по Инвестиционен приоритет 1 „Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради” на ОПРР 2014 – 2020“** към Приложение Н „Указания за изпълнение на проекти за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради по Инвестиционен приоритет 1 към настоящите Насоки за кандидатстване.

Интервенции за енергийна ефективност на студентски общежития ще бъдат осъществявани чрез комбинирано финансиране чрез БФП и финансови инструменти, създадени по линия на ОПРР 2014-2020 г.

В някои случаи санирането на студентските общежития би могло да попадне в обхвата на правилата за държавните и минималните помощи или услугите от общ (икономически) интерес. За целта, е необходимо да бъде проследено чия собственост са студентските общежития и на кого е възложено тяхното управление и стопанисване. Така например, ако студентски общежития са предоставени за стопанисване и управление от търговско дружество, вкл. държавно предприятие, то последното може да се яви получател на помощ, доколкото е от значение кой упражнява контролът върху съответния актив. Независимо дали студентските общежития се стопанисват и управляват от държавни висши училища, или от търговско дружество, в случаите, когато отделни самостоятелни обекти в сградата на студентските общежития или цялата сграда биват използвани с икономически цели, то съответното висше училище или търговско дружество може да се яви получател на помощ за тези обекти. Такива са, например случаите на: отдаване на част от студентско общежитие под наем (за ресторант, кафенета, магазини, зали по танци, фитнес зали, копирни центрове и др.), както и отдаване на самостоятелни обекти в сграда на студентско общежитие или цялата сграда на хотелски начала, каквато практика често е налице. В тези случаи помощта по настоящата схема би представлявала държавна помощ, която се натрупва с всяка друга помощ и субсидия, получавани от общежитието.

Финансирането на интервенции за енергийна ефективност на студентски общежития ще се осъществява с водещата роля на организацията, изпълняваща финансови инструменти (фонд), избрани от Фонд на фондовете, създаден към министъра на финансите, и по ред и при условия, различни от тези за финансиране на проекти с БФП като Фондът ще има ангажимент да определи както подкрепата по линия на финансовия инструмент, **така и необходимия размер на БФП**. За всеки отделен случай на проекти за финансиране на мерки за енергийна ефективност на студентски общежития, при които е необходимо финансиране с БФП, приложимият режим на държавна помощ и съответния администратор на помощта ще се изследва индивидуално и ще бъде определен от УО на ОПРР в зависимост от конкретната ситуация.

Инвестиционен приоритет 2 „Интегриран градски транспорт“

БФП в рамките на този инвестиционен приоритет се предоставя на общините бенефициенти в качеството им на органи на публичната власт и собственици на публична инфраструктура, които са длъжни да осигурят предоставянето на основни услуги за населението на тяхната територия и да осигурят поддържането на съответната инфраструктура. В общия случай общините не извършват икономическа дейност и в тази връзка предоставянето на БФП на нивото на собственика на инфраструктурата (т.е. от страна на УО на ОПРР към съответните общини) не представлява държавна помощ. Доколкото инфраструктурата може да служи за изпълнението на икономически дейности, на нивото на оператора на инфраструктурата е възможно наличието на държавна помощ, като то зависи от вида на конкретните дейности/мерки, които ще се финансират.

Те могат да се разделят на три вида, а именно:

I. Мерки, които не представляват държавна помощ

Такива са дейностите по изграждане на общодостъпна инфраструктура, като рехабилитация на улични мрежи, тротоари и пешеходни зони, велосипедни алеи, мостове, тунели и др., които няма да бъдат експлоатирани по икономически начин. Инфраструктурата се използва по неикономически начин, когато общината не реализира приходи от управлението или ползването ѝ, или ако реализира приходи от тази инфраструктура, те са в резултат на дейност, която е неделима и спомагателна спрямо неикономическата (съгласно пар. 18 от Известието). Такива са например приходите от ползване на части от тротоари, алеи и пешеходни зони за търговска дейност или приходите от такси за паркиране на места/зони за паркиране по уличното платно, тротоарите и други част от общата транспортна инфраструктура, чието основно предназначение не е за паркиране. Към тази група мерки спадат също дейностите по:

- разработване на планове за управление на трафика и внедряване на интелигентни транспортни системи, включително автоматизирани билетни системи;
- подобряване на достъпността на спирките на масовия градски транспорт и довеждащата до тях инфраструктура;
- обновяване на транспортна инфраструктура (включително трамвайни линии, гнездова и контактна мрежа, ако впоследствие те биват отдавани за ползване въз основа на открита, прозрачна, недискриминационна и безусловна процедура) с изключение на обслужващата инфраструктура като депа и бази за ремонт, поддръжка и оборудване;
- осигуряване на системи за защита от шума;
- обновяване на общински автогари, които не генерират приходи, както и предгарови пространства общинска собственост или спирки на масовия градски транспорт.

II. Мерки за помощ, които представляват услуги от общ икономически интерес в съответствие с Регламент (ЕО) 1370/2007 относно обществените услуги за пътнически превоз с железопътен и автомобилен транспорт¹⁴

Този вид мерки включва дейности, при които активите, предмет на интервенцията се експлоатират икономически. Обикновено такъв вид мерки се изпълняват в партньорство. Такива са например доставката на превозни средства за градския транспорт, както и обновяването на депа и бази за ремонт, поддръжка и оборудване. В този случай общините бенефициенти по настоящата процедура се явяват администратори на държавна помощ по отношение на средствата и/или активите, предоставяни на партньорите, която следва да бъде отпускана в съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) 1370/2007 относно обществените услуги за пътнически превоз с железопътен и автомобилен транспорт. Предоставяните на партньорите средства и/или активи следва да се разглеждат като част от компенсацията за предоставянето на транспортна услуга от общ икономически интерес и се натрупва с всяка друга помощ или субсидия, получавани от съответното

¹⁴ ОВ L 315 от 3.12.2007 г.

предприятие. В този случай с оглед осигуряване на съвместимост с правилата в областта на държавните помощи е необходимо договорът за обществена услуга с оператора, партньор по проекта, да бъде в пълно съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) 1370/2007. Конкретните условия, на които трябва да отговарят услугите от общ икономически интерес, за да попаднат в хипотезата на допустима държавна помощ са посочени в Приложение О1. Размерът на компенсацията следва да бъде определен в съответствие с Регламент (ЕО) № 1370/2007 и Наредбата за условията и реда за предоставяне на средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за обществени пътнически превози по автомобилния транспорт, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, за субсидиране на обществени пътнически превози по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони и за издаване на превозни документи за извършване на превозите, приета с ПМС 163 от 29.06.2015 г., при което параметрите на договора за обществена услуга се определят така, че да не е възможно изплащането на компенсация да надвиши сумата, необходима за покриване на нетния финансов ефект върху направените разходи и реализираните приходи при изпълнение на задълженията за обществени услуги, като се отчитат приходите от тази дейност, които остават в оператора, и разумната печалба.

III. Други мерки за помощ, които могат да представляват услуги от общ икономически интерес (УОИИ)

Отпусканите по ОПРР средства могат да представляват държавна помощ в случай че активите се ползват по икономически начин. Инфраструктурата се използва по икономически начин, ако общината директно реализира приходи от обекти – части на инфраструктурата, за които има либерализиран пазар, както и в случаите, в които инфраструктурата е предоставена за управление на стопански субекти, различни от общината, включително общинско предприятие.

Пример за такава инфраструктура в рамките на инвестиционен приоритет „Интегриран градски транспорт“ са мерките по изграждане/реконструкция/рехабилитация на зони за паркиране (паркинги) извън градския център, които се ползват за извършване на икономическа дейност (т. е. срещу заплащане). Финансирането на зони за паркиране в рамките на инвестиционен приоритет „Интегриран градски транспорт“ е допустимо само при доказана връзка на предвидените интервенции със системата на обществения транспорт. За този вид инфраструктура е препоръчително финансиране с финансови инструменти, но при доказана необходимост и съответствие с приложимите правила по държавните помощи е възможно и предоставянето на безвъзмездна финансова помощ. Ако експлоатацията на въпросната инфраструктура не е включена в обхвата на договор за обществена услуга съгласно Регламент (ЕО) 1370/2007, безвъзмездна финансова помощ може да се предостави, в случай че се докаже, че услугата, за чието предоставяне се ползва инфраструктурата, представлява услуга от общ икономически интерес (УОИИ). За да може да се счита за такава, за тази услуга освен изискването да е от обществен интерес следва да е налице и доказана пазарна неефективност. Отговорност на бенефициента е да докаже както наличието на обществен интерес, така и пазарната неефективност.

В този случай безвъзмездна финансова помощ може да се отпусне само като част от компенсацията за предоставяне на съответната обществена услуга, като експлоатацията на инфраструктурата може да се определи или като самостоятелна дейност, или като част от друга услуга. Приложимият режим на държавна помощ се прилага за обществената услуга като цяло, а не за отделния обект (финансираната по проекта инфраструктура).

Когато финансирането представлява компенсация за осъществяване на УОИИ администратор на помощта е органът, който възлага задължението за обществена услуга, контролира и компенсира изпълнението ѝ. В тази връзка, независимо дали общината извършва дейността по управление на инфраструктура директно или я възлага на общинско предприятие или търговско дружество, общината се явява администратор на помощ с всички произтичащи от това задължения, и по-специално задължението да спазва условията за държавната помощ под формата на компенсация за обществена услуга, предоставена на определени предприятия.

Във връзка с изложеното мерките от тази група са допустими за финансиране с безвъзмездна финансова помощ по ОПРР само ако попадат в една от двете хипотези по-долу:

III.1. УОИИ в съответствие с Регламент (ЕС) 360/2012 относно прилагане на чл. 107 и 108 от ДФЕС към минимална помощ за предприятия, предоставящи УОИИ

Мярката е съвместима с правилата за минимална помощ за предприятия, които предоставят УОИИ, когато се предоставя за дейност, възложена като услуга от общ икономически интерес, попадаща в обхвата на Регламент (ЕС) 360/2012 и са изпълнени всички изисквания на цитирания регламент. За да приложи този режим конкретният бенефициент следва да докаже, че въпросната услуга може да се определи като УОИИ (да докаже наличие на обществен интерес и пазарна неефективност). Предприятието, на което е възложена съответната услуга не следва да извършва дейности съгласно описаните в чл. 1, пар. 2 от Регламент (ЕС) 360/2012, като в случаите, в които извършва дейности от изключените от обхвата на регламента сектори, е възможно предоставянето на минимална помощ при осигурено разграничаване на конкретните дейности и разходи (отделна аналитична счетоводна отчетност за дейностите, подпомагани в рамките на регламента), така че да се докаже липсата на кръстосано субсидиране за дейности от изключените сектори. В случаите, когато услугата се предоставя от самата община, структурата в общината, която предоставя съответната услуга, се третира като предприятие, получател на помощта.

Помощта de minimis, предоставяна на едно и също предприятие, осъществяващо услуги от общ икономически интерес, (краен получател на помощта), съгласно акта на възлагане, не следва да надхвърля 500 000 евро за период от три данъчни години. Минималната помощ в съответствие с Регламент (ЕС) 360/2012 може да се натрупва с други минимални помощи до достигане на тавана от 500 000 евро, но не може да се натрупва с компенсация за същата УОИИ, независимо дали тя представлява държавна помощ или не. Важно е да се отбележи, че в размера на компенсацията се включва както финансирането по настоящата процедура, така и всяко друго финансиране, предоставено на предприятието във връзка с изпълнението на конкретната УОИИ.

В случай че избере да приложи този режим на помощ конкретният бенефициент да докаже изпълнението на всички изисквания на Регламент (ЕС) 360/2012. За целта в раздел 11 от формуляра за кандидатстване бенефициентът следва да опише по какъв начин е гарантирано изпълнението на всеки параграф от членове 1 до 3 на приложимия регламент, като следва да приложи съответните доказателствени документи.

III.2. УОИИ в съответствие с Решението на Комисията 2012/21/ЕС

За прилагането на този режим бенефициентът следва да обоснове, че съответната услуга, която се предоставя с финансирана по проекта инфраструктура, действително представлява УОИИ (да докаже наличие на обществен интерес и пазарна неефективност) и да включи БФП за конкретната инфраструктура в размера на компенсацията за предоставянето на тази услуга. Проектното предложение трябва да отговаря на следните основни критерии:

- Ø Компенсацията, предоставяна на съответното предприятие, не следва да надвишава 15 млн. евро годишно, като в този праг се включват разходите за изпълнение на услугата, в това число и частта на БФП по процедурата;
- Ø Дейността по изпълнение на услуга от общ интерес трябва да е възложена чрез съответен акт на възлагане, в който се съдържа позоваване на Решението на Комисията 2012/21/ЕС. Акт на възлагане може да бъде нормативен акт, включително на Общинския съвет, решение, договор или друг подобен, който има съдържанието и реквизитите, определени в Решението на ЕК 2012/21/ЕС.
- Ø Срокът на възлагане не трябва да надвишава 10 години, освен ако инвестициите не са в такъв размер, че да изискват период на амортизация по-дълъг от 10 години.
- Ø Размерът на компенсацията не надвишава това, което е необходимо за покриване на нетния разход, направен при изпълнение на задълженията за обществена услуга, включително разумна печалба. Съгласно чл. 5, пар. 5 от Решението „разумна печалба“ означава процентът на възвръщаемост на капитала, който би бил изискван от типично предприятие, което обмисля дали да предоставя или не услуга от общ икономически интерес за целия срок на възлагането, като се взема предвид равнището на риска. При

определянето на разумната печалба следва да бъдат взети под внимание всички приложими изисквания на Решението.

Контролни въпроси за проверка на съответствието с Решението на Комисията 2012/21/ЕС са включени в **Приложение О2 „Указания за оценка на съответствието на проектните приложения с приложимия режим по държавни помощи по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020“.**

Мерките от група II и III на стойност до 200 хил. евро (100 хил евро в случай, че предприятието изпълнява дейности в областта на автомобилните товарни превози) биха могли да се реализират и под формата на минимална помощ в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) №1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функциониране на ЕС към помощта de minimis (ОВ L 352 от 24.12.2013 г.). В този случай следва да се гарантира изпълнение на изискванията на Приложение О4 „Условия за предоставяне на минимални помощи по приоритетна ос 1 на ОПРР в съответствие с Регламент (ЕС) №1407/2013“.

Инвестиционен приоритет 3 „Градска среда“

Наличието на държавна помощ в рамките на този инвестиционен приоритет зависи от вида на конкретните дейности/мерки, които ще се финансират.

Мерките от **група дейности „Градска среда“** могат да се разделят на два вида, а именно:

I. Мерки, които не представляват държавна помощ

Такива са мерките, които предвиждат изграждане/реконструкция/рехабилитация на инфраструктура с отворен достъп, например зони за обществен одих, елементи на градската среда, улични мрежи и обществени паркинги, които ще бъдат обществено достъпни и няма да бъдат експлоатирани по икономически начин и съответно няма да бъдат предоставени за управление и ползване от общински дружества. Инфраструктурата се използва по неикономически начин, когато общината не реализира приходи от управлението или ползването ѝ, или ако реализира приходи от тази инфраструктура, те са в резултат на дейност, която е неделима и спомагателна спрямо от неикономическата (съгласно пар. 18 от Известието). Такива са например приходите от ползване на части от тротоари, алеи и пешеходни зони за търговска дейност или приходите от такси за паркиране на места/зони за паркиране по уличното платно, тротоарите и други част от общата транспортна инфраструктура, чието основно предназначение не е за паркиране.

II. Мерки за помощ, които представляват УОИИ в съответствие с Регламент 360/2012 или Решение на ЕК 2012/21/ЕС

В тази група попадат мерки за изграждане/реконструкция/рехабилитация на инфраструктура, която се експлоатира по икономически начин. В рамките на инвестиционен приоритет „Градска среда“ такава инфраструктура са например паркингите, ползвани срещу заплащане. За този вид помощ важи посоченото за мерките от група III в рамките на инвестиционен приоритет 2 „Интегриран градски транспорт“.

Мерките от група II на стойност до 200 хил. евро биха могли да се реализират и под формата на минимална помощ в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) №1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функциониране на ЕС към помощта de minimis (ОВ L 352 от 24.12.2013 г.). В този случай максималната стойност на помощта, предоставена за период от 3 години на едно и също предприятие (съгласно чл. 2, пар. 2 от Регламента), не може да надвишава 200 хил. евро (100 хил. евро в случай, че предприятието изпълнява дейности в областта на автомобилните товарни превози). Ако бенефициентът избере да прилага този режим, следва да се гарантира изпълнение на изискванията на Приложение О4 „Условия за предоставяне на минимални помощи по приоритетна ос 1 на ОПРР в съответствие с Регламент (ЕС) №1407/2013“.

Мерките от група дейности „Зони с потенциал за икономическо развитие“ не представлява държавна помощ, тъй като при тях е предвидено с безвъзмездна финансова помощ да се

финансира само обществената инфраструктура с отворен достъп, която няма да генерира приходи и няма да се експлоатира по икономически начин, Генерираща приходи инфраструктура в зоните не е предмет на настоящите Насоки. Тя ще бъде финансирана чрез финансов инструмент и ще бъде предмет на разглеждане и одобрение от страна на организацията, изпълняваща финансови инструменти (фонд), избрана от Фонда на фондовете към Министерство на финансите.

Инвестиционен приоритет 4 „Социална инфраструктура”

В рамките на **група дейности „Социална инфраструктура“** има два типа мерки:

I. Мерки, които не представляват държавна помощ

Това са всички мерки от група дейности „Социална инфраструктура“ с изключение на социалните жилища. С безвъзмездната финансова помощ по ОПРР се финансира единствено инфраструктура, която е 100% общинска собственост и няма да бъде използвана за осъществяване на икономическа дейност. Финансираната инфраструктура служи за предоставянето на 4 вида социални услуги (посочени в т. 5.4.6. Допустими дейности): центрове за временно настаняване, кризисни центрове, приюти и центрове за работа с деца на улицата. И четирите вида услуги представляват делегирани от държавата дейности, за които ползвателите на услугите не заплащат такси на основание чл. 3, ал. 1 от Тарифата за таксите за социалните услуги, финансирани от републиканския бюджет. Осигуряването на услугите е задължение на общината: съгласно чл. 18а от ЗСП отговорни за управлението и предоставянето на социални услуги, делегирани от държавата дейности и местни дейности, са общините. Този факт е от изключително значение, от гледна точка на предоставената възможност на общините да развиват и управляват услугите за хората в неравностойно положение и децата въз основа на конкретните потребности на населението на общината от определени услуги. В случая общините не изпълняват икономическа дейност, а действат в качеството им на публични органи, които провеждат социалната политика на своята територия. Като такива за тях възниква задължението да планират, управляват и определят какви социални услуги да се предоставят на тяхната територия на местно ниво (в съответствие със Закона за социалното подпомагане и Правилника за неговото прилагане) и да осигурят предоставянето им в съответствие с националните приоритети. Безвъзмездната финансова помощ за изпълнението на тази група мерки се предоставя на общините в качеството им на публични органи, отговорни за управлението и организирането на социалните услуги на тяхната територия и в тази връзка подпомагането от страна на УО на ОПРР към общините бенефициенти по процедурата не представлява държавна помощ.

Оператор на инфраструктурата могат да бъдат общините или други регистрирани доставчици на социални услуги.

Съгласно чл. 18а, ал. 1 от ЗСП социалните услуги на територията на съответната община, които са делегирани от държавата дейности и местни дейности, се управляват от кмета на общината, който отговаря за спазването на критериите и стандартите за предоставяне на социални услуги. Решението дали конкретна социална услуга, която представлява делегирана от държавата дейност, ще се извършва от самата община или от друг регистриран доставчик на съответната услуга също е в правомощията на кмета на общината: възлагането на делегираните от държавата дейности на други доставчици на услуги (вписани в регистъра на АСП) се осъществява от Кмета на общината **само чрез конкурс** или по договаряне при единствен кандидат (чл. 18а, ал. 3 от ЗСП).

Процедурата по възлагане на услугите и условията за оповестяване и провеждане на конкурса са стриктно регламентирани в чл. 37 и следващите от ППЗСП. В случай на възлагане на услугата на друг регистриран доставчик кметът на общината е длъжен да предостави на доставчика целия размер на финансовите средства, съставляващи финансовия стандарт за съответните делегирани от държавата дейности, в рамките на сроковете, в които се осъществява предоставянето на субсидиите от държавния бюджет (чл. 18а, ал. 7 от ЗСП).

В случай на възлагане на услугите предоставянето на средствата от страна на общините към доставчиците на социални услуги няма да представлява държавна помощ, ако са изпълнение

изискванията на Известие то за възлагане чрез **състезателна, прозрачна, недискриминационна и безусловна процедура**. Съгласно т. 89 от Известие то на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в чл. 107 (1) от ДФЕС ако продажбата и закупуването на активи, стоки и услуги се извършват по състезателна, прозрачна, недискриминационна и безусловна тръжна процедура в съответствие с принципите на ДФЕС относно обществените поръчки, може да се допусне, че тези сделки съответстват на пазарните условия, ако за подбора на купувача или продавача са използвани подходящите критерии, посочени в т. 95 и 96.

Състезателна е процедура, в която могат да участват всички заинтересовани и отговарящи на условията кандидати. В случая с възлагането на социалните услуги процедурата е състезателна: обявява се конкурс, в който могат да участват всички заинтересовани и отговарящи на условията кандидати.

Процедурата е прозрачна, ако отговаря на следните критерии: достъпност на информацията, достатъчно време за заинтересованите участници и яснота на критериите за подбор и възлагане. При възлагането на социалните услуги тези критерии са изпълнени: публикува се обявление за конкурса поне в един национален и един местен всекидневник най-малко 45 дни преди датата на провеждане на конкурса. Предварително са определени условията за участие и изискванията към участниците, спецификата на предоставяните социални услуги, финансирането и начинът на предоставяне на средствата, документите за участие, датата, часът и начинът на провеждане на конкурса, крайният срок и мястото за подаване на документите, крайният срок за обявяване на резултатите от конкурса, начинът на оценяване и други специфични условия. Въз основа на това може да се направи изводът, че процедурата е прозрачна.

Недискриминационна е процедура, при която критериите са обективни, определени преди започване на процедурата, и при която всички участници се третират равнопоставено. За да се гарантира равнопоставено третиране, критериите за възлагане на договора трябва да позволяват участниците да бъдат оценявани и сравнявани обективно.

Критериите, по които се оценяват участниците в конкурса съгласно Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане са следните:

- съответствие на кандидата на предварително обявените условия;
- опит на кандидата в предоставянето на социални услуги и търговска репутация;
- работен капацитет на кандидата и квалификация на кадрите;
- финансова стабилност на кандидата;
- представена от кандидата програма за развитие на социалните услуги;
- други изисквания.

Изброените критерии са обективни, защото са пряко свързани с предмета на възлагане и са нормативно определени от държавата (изрично са посочени в ППЗСП).

Съгласно Известие то търг за продажба на активи, стоки и услуги е безусловен, когато потенциалният купувач е свободен да ги придобива и използва за собствените си цели, независимо дали упражнява някои дейности. При условие да се поемат задължения различни от произтичащите от общото национално право или от решение на планиращите органи, които задължения частен продавач не би поставил, търгът не може да се счита за безусловен. В случая с делегираните от държавата социални услуги изискванията към услугите и задълженията на доставчиците са разписани в ППЗСП. В допълнение за изпълнението на услугите се издават методически ръководства и указания, утвърдени от изпълнителния директор на АСП, както и функционалнихарактеристики за услугите. В тази връзка поеманите от доставчика задължения произтичат от националното право и решението на планиращите органи, следователно процедурата е безусловна.

Съгласно т. 96 от Известие то, когато публичните органи купуват активи, стоки и услуги, всички конкретни условия, които се отнасят до търга трябва да бъдат недискриминационни, тясно и обективно свързани с предмета на договора и с неговите конкретни икономически цели. Те следва

да позволяват най-изгодната в икономическо отношение оферта да съответства на пазарната стойност (на доставчика да се осигури не повече от нормалната възвращаемост). В случай на делегирани от държавата дейности цената се определя на разходопокривен принцип всяка година – на базата на аналитични данни от АСП и общините работна група под ръководството на Министъра на труда и социалната политика изготвя предложение за единните разходни стандарти, което се одобрява от Министерство на финансите и стандартите се приемат от Министерски съвет с постановление. Съгласно информация, предоставена от МТСП доставчиците на социални услуги не генерират печалба, т.е. изискванията по т. 96 са изпълнени.

В случай на възлагане на социалните услуги в съответствие с описаното по-горе, предоставеното финансиране попада извън обхвата на правилата по държавните помощи. Бенефициентите са длъжни да спазват законодателството в областта на обществените поръчки и държавните помощи и да не допуснат средствата, получени по договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, да бъдат предоставени на трети лица в нарушение на режима на държавни помощи.

II. Мерки, които могат да представляват държавна помощ съгласно разпоредбите на Решение на Комисията от 20 декември 2011 година¹⁵

Това са мерките за осигуряване на **социални жилища** за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение.

По отношение на този тип социална инфраструктура безвъзмездната финансова помощ се предоставя на общините бенефициенти в качеството им на публични органи, отговорни за провеждане на социалната политика на местно ниво и осигуряване на основни услуги за населението на съответната територия.

Когато публичните органи на национално, регионално или местно равнище организират, възлагат или извършват услуги/дейности за задоволяване на потребностите на обществото, същите като цяло се класифицират като услуги от общ (обществен интерес). В съобщението „Изпълнение на Лисабонската програма на Общността: социални услуги от общ интерес в Европейския съюз“ (СОМ(2006) 177), освен здравните услуги, са определени две основни групи социални услуги от общ икономически интерес (УОИИ), като едната от тези групи услуги включва в обхвата си наред с останалите и „социалното настаняване, чрез което се осигуряват жилища на лица или групи лица в неравностойно социално положение“. Социалното жилищно настаняване е посочено като социална услуга и в Решението на ЕК за УОИИ (Решение на Комисията от 20 декември 2011 година относно прилагането на член 106, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз за държавната помощ под формата на компенсация за обществена услуга, предоставена на определени предприятия, натоварени с извършването на услуги от общ икономически интерес (ОВ L 7 от 11.1.2012 г.). В тази връзка осигуряването на социални жилища за уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение се приема за УОИИ и за социална услуга, независимо, че не е уредена като такава в Закона за социалното подпомагане.

Предвид спецификата на инфраструктурите, в съответствие с Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (2016/C 262/01/) европейските правила налагат преценка за приложимостта на режима по държавна помощ на три нива: собственик (инвеститор), оператор и краен ползвател.

На нивото на **ползвателите на инфраструктурата**, предвид че те са физически лица, които не изпълняват икономическа дейност, наличието на държавна помощ е изключено, тъй като такава може да съществува, само когато получателят е предприятие.

Собственик на инфраструктурата са общините бенефициенти по процедура BG16RFOP001-1.001-039 „Изпълнение на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие 2014-2020“.

В Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) общината е определена като основна административно-териториална единица, в която се осъществява местното

¹⁵ Решение на Комисията от 20 декември 2011 година относно прилагането на член 106, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз за държавната помощ под формата на компенсация за обществена услуга, предоставена на определени предприятия, натоварени с извършването на услуги от общ икономически интерес (ОВ L 7 от 11.1.2012 г.)

самоуправление. Съгласно чл. 17, ал. 1 от ЗМСМА местното самоуправление се изразява в правото и възможността гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително тези в сферата на социалните услуги (т. 7 от цитираната разпоредба). Органи на местното самоуправление са общинският съвет и кметът.

Една от основните дейности и отговорности на общината (изпълнявана чрез органите на местното самоуправление) е изграждането на подходяща социална инфраструктура, която е и приоритет на всеки краткосрочен, средносрочен или дългосрочен план или програма. Социалната инфраструктура се използва за предоставянето на социални услуги, включително за осигуряване на подслон на най-нуждаещите се. В тази връзка осигуряването на социални жилища е услуга, която е изцяло в компетенциите на общината, като при организирането на тази услуга общината изпълнява своите задължения към обществото и осъществява дейност в обществена полза, а именно осигуряване на подслон и нормални условия на живот на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение, които не могат да си позволят собствен дом или жилище под наем на пазарни цени и които на практика нямат друга алтернатива, тъй като не съществува предлагане на жилища за такъв вид ползватели.

Социалните жилища, независимо от спецификата на това понятие, използвано за целите на настоящата процедура, по същество представляват общински жилища и като такива се подчиняват на Закона за общинската собственост (ЗОС). По силата на изрична законова делегация от чл. 45а от ЗОС определянето на жилищната нужда и настаняването в тези жилища е подчинено на нормативно регламентирана административна процедура, установени от Общинския съвет в наредба.

Съгласно практиката на Върховния административен съд „настаняването в жилища общинска собственост представлява управленска, административна дейност, при която овластеният със закон орган притежава властнически правомощия“ {Определение № 5124 от 12.04.2011 г. на ВАС по адм. д. № 4246 / 2011г.}.

С оглед на посоченото може да се направи изводът, че на нивото на собственика на инфраструктурата безвъзмездната финансова помощ, предоставяна от страна на УО на ОПРР на общините, попада извън обхвата на правилата по държавните помощи, тъй като представлява трансфер на средства от един публичен орган към друг.

На нивото на **оператора на инфраструктурата** (лицето, което стопанисва/експлоатира инфраструктурата) икономическият характер на услугите по социално жилищно настаняване не може да бъде *a priori* изключен, тъй като операторът действа при условията на съществуващ пазар на жилищни услуги. Фактът, че наемите на общинските жилища са несъпоставими с пазарните цени и че липсва частен интерес от предоставянето на жилища на социално слаби групи от населението само доказва необходимостта от държавна намеса, но не изключва наличието на икономическа дейност. В тази връзка операторът на инфраструктурата представлява предприятие по смисъла на чл. 107 от ДФЕС. Предвид че помощта се предоставя на предварително определени бенефициенти, налице е и селективност на мярката, а доколкото наличието или липсата на ефект върху конкуренцията са трудно доказуеми, то може да се направи изводът, че предоставяните средства на нивото на оператора на инфраструктурата попада в обхвата на правилата по държавните помощи.

Както вече беше посочено, съгласно практиката на ЕК, дейността по социално жилищно настаняване представлява услуга от общ икономически интерес (УОИИ) и в тази връзка, за да бъде безвъзмездната финансова помощ за тази дейност съвместима с общия пазар, следва да се прилагат правилата по държавните помощи, приложими към УОИИ. Доколкото Регламент (ЕС) 360/2012 на Комисията от 25 април 2012 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към минималната помощ (*de minimis*) за предприятия предоставящи услуги от общ икономически интерес по същество съдържа основните изисквания на Решението за УОИИ, има и допълнителни условия, които са трудно изпълними, то за финансирането на социални жилища по настоящата процедура ще бъдат прилагани изискванията на Решението, които са описани в **Приложение О2 „Указания за оценка на съответствието на проектните приложения с приложимия режим по държавни помощи по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020“.**

Предвид факта, че общината (чрез своите органи), като собственик на инфраструктурата, сама определя кой и по какъв начин да стопанисва инфраструктурата, то тя се явява възложител на услугата по социално жилищно настаняване и администратор на помощта към оператора на услугата (общината осигурява средствата за изпълнение на дейностите по предоставяне на услугата и тези средства, заедно с финансираната по проекта инфраструктура, представляват компенсация за УОИИ). С оглед на посоченото, за да осигури съответствие на компенсацията с правилата по държавните помощи общината следва да възложи услугата в съответствие с изискванията на Решението за УОИИ. Предоставянето на услугата и съответно стопанисването на инфраструктурата може да се възложи както на външно за общината лице (например търговско дружество), така и на общинско предприятие, на второстепенен разпоредител с бюджет или на звено/дирекция в самата общинска администрация. При всички случаи операторът на инфраструктурата, дори когато не е отделно юридическо лице, а част от общинската администрация се разглежда като получател на компенсация за предоставяне на услугите по социално жилищно настаняване.

За да осигури съответствие на проектните предложения за социални жилища с правилата по държавните помощи в договорите за безвъзмездна финансова помощ УО на ОПРР ще залага изискване към бенефициентите след изграждането/ремонта на инфраструктурата да възлагат предоставянето на услугите по настаняване във финансираните по програмата социални жилища в съответствие с изискванията на Решението за УОИИ, като това задължение следва да се спазва в рамките на целия икономически полезен живот на активите. Разработването на акта за възлагане в съответствие с изискванията на Решението е ангажимент на общините, които те ще поемат със сключването на договора за БФП. С цел да улесни общините бенефициенти, УО на ОПРР е разработил указания¹⁶ за съдържанието на актовете в съответствие с Решение на Комисията от 20 декември 2011 година относно прилагането на член 106, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз за държавната помощ под формата на компенсация за обществена услуга, предоставена на определени предприятия, натоварени с извършването на услуги от общ икономически интерес.

Следва да се има предвид, че е необходимо общините бенефициенти да предприемат **предварително** на местно ниво мерки за определяне на услугите по предоставяне на социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение, като услуга, която е част от политиката по социално включване на общината, в съответствие с изискванията към мерките по настоящата процедура. Това може да стане чрез приемането на съответни наредби на общинските съвети, които да регламентират начина на предоставяне на услугата и съответните изисквания. Наредбите следва да регламентират реда за стопанисване, финансиране, настаняване, ползване, мониторинг и контрол на социалното жилище, което освен настаняване осигурява и мерки за социално приобщаване на ползвателите (образование, заетост, обучение, здравеопазване и др.). **В наредбите следва да се заложи задължение за кмета на общината при възлагането на услугата да спази всички изисквания на Решение на Комисията от 20 декември 2011 година относно прилагането на член 106, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз за държавната помощ под формата на компенсация за обществена услуга, предоставена на определени предприятия, натоварени с извършването на услуги от общ икономически интерес.**

Социалните жилища, финансирани по ОПРР, следва да бъдат разграничени от общия общински жилищен фонд, като подходът при определянето на наема на социалните жилища (в случай че се заплаща такъв) следва да бъде различен и да се базира на принципа за осигуряване на достъп до жилище на най-крайно нуждаещи се социални групи на социално приемлива цена, което позволява освен ползване на социално жилище и задоволяване на всички останали битови потребности на лицата.

С оглед гарантиране съответствие с правилата в областта на държавните помощи в случай на мерки за осигуряване на социални жилища общината следва да осигури съответствие със следното условие:

¹⁶ <http://bgregio.eu/media/files/lzpalnenie%20na%20dogovori/IPP/27092018-Ukazaniy%20soc%20jilishta.pdf>

ВАЖНО!!!

Размерът на наема не следва да превишава разходите за поддръжка и осигуряване функционирането на сградите и прилежащите им пространства.

Изпълнението на това условие се доказва с финансов анализ.

Изпълнението на посоченото условие гарантира, че в размера на компенсацията са включени само нетните разходи за осъществяване на дейността.

Мерките от **група дейности „Културна инфраструктура“** биха били предмет на правилата по държавните помощи, доколкото може да се установи прехвърляне на публични средства към предприятия и съответно инфраструктурата, предмет на интервенции, служи за осъществяване на стопанска дейност.

Следва да се има предвид, че според Закона за закрила и развитие на културата (ЗЗРК) общините и Министерството на културата (съответно допустими бенефициенти и допустим партньор по тази група дейности) са органи за закрила и развитие на културата и в качеството си на такива финансират държавни и общински културни организации. В тази връзка при подготовката и изпълнението на проектните предложения по настоящата процедура общините бенефициенти и МК обикновено действат в качеството си на публични органи, отговорни за провеждането на културната политика в страната и съответно не изпълняват стопанска дейност в случаите, в които не събират наем от и/или не стопанисват пряко обектите на интервенция от културната инфраструктура (т.е. съответната инфраструктура се стопанисва от настанената в нея културна организация). Следователно в тези случаи предоставянето на средства от страна на УО на ОПРР на общините, респективно МК, не би попадало в обхвата на правилата по държавните помощи, тъй като няма прехвърляне на публичен ресурс към предприятие. Същевременно, предвид че културната инфраструктура обикновено генерира приходи и че културните организации, ползващи тази инфраструктура, в общия случай действат на отворен пазар, то субектът, който я стопанисва, се явява предприятие за целите на режима по държавните помощи. В този смисъл прехвърлянето на публичен ресурс към предприятие не може да бъде изключено във всички случаи и ако общините или МК стопанисват сами съответната инфраструктура или са я предоставили за ползване на съответната културна организация срещу заплащане, за целите на режима по държавните помощи, те следва да се третират като предприятия.

В общия случай, когато културната инфраструктура се стопанисва от културни организации, подпомагането по процедурата обикновено представлява прехвърляне на публичен ресурс към предприятие. Въпреки това са възможни изключения, както е описано по-долу.

Съгласно т. 34 от Известието на комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в чл. 107, пар. 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз /Известие/ (2016/С 262/01) някои дейности, свързани с опазването на културното наследство могат да бъдат организирани по нетърговски начин и поради това да са от нестопанско естество. Според Комисията „дейностите в областта на културата или за опазване на културното наследство, които са достъпни за обществеността безвъзмездно, преследват чисто социална и културна цел, чието естество е нестопанско. В този смисъл фактът, че от посетителите на културна институция или от участниците в културна дейност или дейност за опазване на културното или историческо наследство, в това число опазване на природата, открита за широката общественост, се изисква да плащат някаква сума, която покрива само една малка част от реалните разходи, не променя нестопанското естество на тази дейност, тъй като платената сума не може да се счита за истинско възнаграждение за предоставената услуга.“ В допълнение, според т. 36 от известието „много дейности по опазване на културното или историческо наследство обективно са незаменяеми (напр. съхраняването на обществени архиви, съдържащи уникални документи) и поради това изключват наличието на истински пазар. Според Комисията тези дейности също отговарят на критериите за нестопанско естество.“

Същевременно дейностите по опазване на културното или историческото наследство, финансирани предимно чрез такси, заплащани от потребителите или от ползвателите (например търговски

изложения, кинотеатри, търговски музикални изпълнения и фестивали, художествени школи, финансирани предимно чрез такси за обучение), съгласно т. 35 от Известието следва да бъдат класифицирани като дейности от стопанско естество.

С оглед на посоченото голяма част от културните организации изпълняват стопанска дейност и следователно подпомагането им може да попадне в обхвата на правилата по държавните помощи.

Исклучение от режима по държавни помощи представляват и мерките, които не нарушават конкуренцията. По правило се приема, че конкретна мярка за помощ нарушава конкуренцията ако помощта се отпуска на предприятие, което оперира в либерализиран сектор, на който има или би могло да има конкуренция. Предвид наличието на свободен пазар в културния сектор (с изключение на библиотечното дело), би следвало да се приеме, че всички културни организации с изключение на библиотеките, ще попаднат в обхвата на правилата по държавните помощи.

Същевременно, съгласно т. 196 и 197 от Известието е възможно да се изключи ефект върху търговията, когато мерките имат чисто местно значение, като за конкретен пример в това отношение са посочени културни прояви и субекти, извършващи стопански дейности, които обаче е малко вероятно да привлекат ползватели или посетители от сходни оферти в други държави членки.

Видно от изложеното мерките от група дейности „Културна инфраструктура“ могат да се разделят на два типа:

I. Мерки, които не представляват държавна помощ

В тази подгрупа попадат библиотеките и читалищата, поради следните съображения:

За **библиотеките** се приема, че са в съответствие с изискванията на т. 34 и 36 от Известието, цитирани по-горе. Съгласно чл. 2 от Закона за обществените библиотеки те са културни институти, които събират, обработват, организират, съхраняват и предоставят за обществено ползване печатни и други произведения и информация, включително за книжовното и литературното културно наследство. Обществените библиотеки предоставят основни и специализирани библиотечни услуги. Съгласно Закона за обществените библиотеки предоставяните от тях основни библиотечни услуги се предоставят безвъзмездно, а специализираните библиотечни услуги се определят с тарифа на Министерския съвет, съответно с акт на общинския съвет, като постъпленията следва да остават в съответната библиотека, съответно тези дейности не се разглеждат като стопанска дейност. Чл. 7 от същия закон гласи: „Обществени библиотеки са Националната библиотека "Св. св. Кирил и Методий", регионалните, общинските и читалищните библиотеки.“ Видно от посоченото частни културни организации не могат да осъществяват библиотечни услуги, т.е. няма отворен пазар, а обществените библиотеки изпълняват дейности с нестопанско естество.

Читалищата също биха могли да попаднат в тази категория доколкото представляват организации с нестопанска цел и се финансират с общински субсидии. От друга страна те по закон имат право да извършват стопанска дейност, така че не може да се прави аналогия с библиотеките. Въпреки това читалищата се изключват от обхвата на правилата по държавните помощи на основание т. 196 и 197 от Известието, тъй като по закон изпълняват дейности само на местно ниво и имат чисто местно значение. Те се създават по Закона за народните читалища и се финансират като делегирани от държавата дейности. Съгласно Закона за народните читалища целите им са да задоволяват потребностите на гражданите, свързани с развитие и обогатяване на културния живот, социалната и образователната дейност в населеното място, където осъществяват дейността си, запазване на обичаите и традициите на българския народ, възпитаване и утвърждаване на националното самосъзнание (чл. 3, ал. 1). В този смисъл читалищата предоставят услуги, насочени изключително към местното население (в конкретното населено място), като поради естеството си тези услуги не биха могли да привлекат ползватели от други държави членки.

Следва да се има предвид, че обектите на интервенция по процедурата, в които са настанени библиотеки или читалища са общинска собственост и в тази връзка е възможно част от помещенията в сградата на библиотека или читалище да се отдават под наем или да се ползват за изпълнение на дейности, различни от библиотечни услуги или читалищни дейности, така както са описани съответно в Закона за обществените библиотеки и в Закона за народните читалища. В тази връзка,

с цел да се осигури съответствие с правилата по държавните помощи, бенефициентът следва да представи декларация в съответствие с **Приложение В5А**, че в конкретната сграда, обект на интервенция са настанени безвъзмездно съответно библиотека или читалище и всички помещения се ползват само за целите на предоставяне на библиотечни услуги или изпълнение на читалищни дейности. В случай на помещения, които се ползват за различни цели или се отдават под наем, същите следва да бъдат финансирани със собствен принос. Бенефициентът следва да осигури съответствие с декларираното в рамките на целия икономически полезен живот на финансираната инфраструктура, като този ангажимент ще бъде включен в договора за БФП.

За всички останали културни организации УО на ОПРР не може да гарантира, че попадат в рамките на изключенията от обхвата на правилата по държавните помощи, поради което те следва да се подпомагат в рамките на подгрупа:

II. Мерки в съответствие с чл. 53 на Регламент (ЕС) № 651/2014 за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора

В тази подгрупа мерки попадат интервенциите във всички обекти на културната инфраструктура различни от библиотеки и читалища. Безвъзмездна финансова помощ за мерки от тази група може да бъде отпусната само под формата на помощи за култура и опазване на културното наследство в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 651/2014 за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора (Общ регламент за групово освобождаване – ОРГО). За този вид мерки ще се прилага **Приложение ОЗ „Схема за групово освобождаване на инвестиции за развитие на културната инфраструктура в градовете бенефициенти по Приоритетна ос 1 на ОПРР“**.

За всеки от обектите на интервенция, който попада в тази група мерки следва да бъдат изпълнени изискванията на Приложение ОЗ. Проверката за съответствие с тези изисквания се осъществява в съответствие с указанията за културна инфраструктура в **Приложение О2 „Указания за оценка на съответствието на проектите приложения с приложимия режим по държавни помощи по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020“**. За целите на проверката бенефициентите следва да представят документи и информация в съответствие с указанията в Приложение О2.

Инвестиционен приоритет 5 „Образователна инфраструктура“

В рамките на този приоритет са допустими само инвестиции в общински училища и детски градини, т.е. само публична инфраструктура, в която не се извършва икономическа дейност. Поради това дейностите, които са допустими за финансиране не представляват държавна помощ съгласно разпоредбите на т. 2.1.5. от Съобщение на Комисията за прилагането на правилата на Европейския съюз към компенсацията, предоставена за предоставянето на услуги от общ икономически интерес¹⁷.

Инвестициите в образователна инфраструктура не представляват държавна помощ, тъй като съгласно практиката общественото образование, организирано в рамките на обществената образователна система, финансирано и контролирано от държавата, се счита за неикономическа дейност.

Според съдебната практика на ЕС неикономическото естество на общественото образование по принцип не се засяга от факта, че учениците или техните родители понякога трябва да заплатят такси за обучение или записване, които подпомагат оперативните разходи на системата. Тези финансови вноски често обхващат само малка част от реалните разходи за услугата и затова не могат да бъдат смятани за възнаграждение за предоставената услуга. Следователно те не променят неикономическия характер на общообразователната услуга, която се финансира предимно с публични средства.

¹⁷ ОВ L 8 от 11.1.2012 г.
<http://stateaid.minfin.bg/bg/page/423>

Информация относно законодателството в областта на държавните помощи и произтичащите от него задължения за бенефициента на настоящата процедура може да бъде получена от Приложение О1 „Приложими режими по държавни помощи при предоставянето на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020“ и на интернет страницата на дирекция „Държавни помощи и реален сектор“ на Министерството на финансите на следния електронен адрес: www.stateaid.minfin.bg.

5.3. Хоризонтални политики

В проектното предложение следва да бъдат отчетени заложените в ОПРР 2014-2020. хоризонтални принципи, както следва:

5.3.1. Устойчиво развитие

Финансираните проекти по ОПРР 2014-2020 следва да бъдат одобрявани само след положително решение/становище по проведени процедури по реда на Закона за опазването на околната среда и Закона за биоразнообразието.

ВАЖНО!!!

За проекти, за които към момента на подаване на проектното предложение, няма разработен и одобрен инвестиционен проект, конкретните бенефициенти се задължават да спазват приложимото екологично законодателство при разработването, съгласуването и одобряването на инвестиционните проекти.

Съответствие на ОПРР 2014-2020 с насоките за интеграция на политиката по околна среда (ПОС) и политиката по изменение на климата (ПИК)

В изпълнение на новите изисквания за интеграция на ПОС и ПИК във фондовете на Европейския съюз за програмен период 2014-2020, Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 прилага принципа на интегриране на ПОС и ПИК в процеса на програмиране чрез избора на тематични цели и инвестиционни приоритети попадащи в областта на околната среда и климата.

Конкретно, чрез своите мерки, ОПРР 2014-2020 допринася за изпълнение на следните интервенции от насоките:

Интервенция 1. „Необходими интервенции за по-добро управление на водите за постигане на по-добър екологичен статус, по-висока ефективност на този ресурс и справяне с последствията върху водите от изменението на климата“:

По Направление 1.9. „По-ефективно използване на водите, вкл. екоиновации, нови технологии в областта на водите и методи в областта на оценките на състоянието, мониторинга и управлението, пречистването на водите“ ОПРР 2014-2020 ще има принос, когато става въпрос за мерки, които са част от ремонта и реконструкцията на сградите, обект на финансиране по ОПРР.

Интервенция 4 „Необходими интервенции за действия по климата: енергийната ефективност и ВЕИ“:

По Направление 4.1. „Повишаване на енергийната ефективност, вкл. смяна на горивната база в: 4.1.1. публични сгради (държавни и общински), 4.1.2. в многофамилни жилищни сгради и 4.1.3. в здравни и социални заведения (търговски дружества) ОПРР 2014-2020 допринася чрез приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“.

Интервенция 5 „Необходими интервенции за действия по климата: подобряване качеството на въздуха и намаляване емисиите на парникови газове“:

По Направление 5.1. Изпълнение на мерки за подобряване на качеството на атмосферния въздух: 5.1.1. Подновяване и разширяване на системите за устойчив градски транспорт, и 5.1.2. „Други мерки, съгласно общинските програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на установените норми“, ОПРР 2014-2020 допринася чрез приоритетна ос 1 и изпълнение на дейности свързани с развитие и подобряване на интегриран градски транспорт.

По направление 5.5. „Реконструиране и модернизиране на пътната и улична мрежа, както и тротоарните настилки на територията на населените места; изграждане на велоалеи“ ОПРР 2014-2020 допринася чрез приоритетна ос 1 с дейности за подобряване на градската среда в рамките на ИПГВР.

Съответствие на ОПРР 2014-2020 с документ „Анализ на риска и оценка на уязвимостта на секторите в българската икономика от измененията на климата“

В рамковия документ е анализиран рискът и е направена оценка на уязвимостта на шосейния транспорт, който ще бъде подкрепян от ОПРР 2014-2020 г.

Интервенциите по ОПРР 2014-2020 г. ще спомогнат за намаляване на установените в рамковия документ негативни ефекти в сектора в резултат на изменението на климата и ще спомогнат за изпълнението на заложените в рамковия документ препоръки за адаптирането на съответния сектор към климатичните промени.

Съответствие на ОПРР 2014-2020 с Насоки¹⁸ за интегриране на политиката по околна среда (ПОС) и политиката по изменение на климата (ПИК) в Европейските структурни и инвестиционни фондове (Фаза „Изпълнение на Споразумението за партньорство и програмите в периода 2014-2020 г.“)

Във фаза „Изпълнение на ОПРР 2014-2020“ ще бъдат отразени приложимите общи и специфични критерии, които произтичат от законодателни изисквания за програмата, от Насоките за интегриране на ПОС и ПИК в Европейските структурни и инвестиционни фондове (фаза изпълнение на Споразумението за партньорство и програмите в периода 2014 - 2020 г.), като съответните изисквания се включват в приложимите документи на съответния етап от изпълнение на програмата – насоки за кандидатстване, договори за безвъзмездна финансова помощ, указания към бенефициентите и др. В настоящите Насоки за кандидатстване по процедурата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ са включени релевантните за процедурата екологични критерии.

При изпълнение на ОПРР 2014-2020 ще бъдат спазени задължителните изисквания, произтичащи от Становище на МОСВ по Екологична оценка № 7-4/2013 за съгласуване на ОПРР 2014-2020 и решенията по тригодишните доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда при прилагането на ОПРР 2014-2020, включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия от осъществяването на програмата.

5.3.2. Равни възможности и недопускане на дискриминация, равенство между половете

Всички проекти по програмата, насочени към строителство, ремонт и реконструкция на сгради, както и за подобряване на градската среда, следва да включват задължителна хоризонтална дейност „Подобряване достъпа за хора с увреждания до гореспоменатите сгради“.

Предприемането на такива мерки ще повиши значително възможностите на икономически неактивното население, както и заетостта на хората със затруднена мобилност, и осигурява съответствие с Дългосрочната национална стратегия за заетост на хората с увреждания 2011-2020г. и с Конвенцията за правата на хората с увреждания.

Принципите на равните възможности и недискриминация следва да бъдат спазвани при подготовка и изпълнение на всички проекти, финансирани от ОПРР.

¹⁸ Насоките за интегриране на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата в Европейските структурни и инвестиционни фондове (фаза „Изпълнение на Споразумението за партньорство и програмите в периода 2014 - 2020 г.“) са на етап проект.

5.4. Правила за допустимост по настоящата процедура

5.4.1. Допустими кандидати

В настоящата процедура на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ може да участват единствено **общините на 39 града от 1-во до 3-то йерархично ниво от националната полицентрична система съгласно НКПР 2013-2025 г.**, които изрично са посочени като конкретни бенефициенти на помощта в Оперативна програма «Региони в растеж» 2014-2020 г. и в критериите за избор на операции, одобрени от Комитета за наблюдение на оперативната програма.

5.4.2. Допустими партньори

Допустими партньори по настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ са:

- Държавни институции¹⁹- първостепенни/второстепенни разпоредители с бюджетни кредити – за административни сгради на държавната администрация (*инвестиционен приоритет за енергийна ефективност*);
- Държавни висши училища или юридически лица, които управляват студентски общежития (*инвестиционен приоритет за енергийна ефективност*);
- Министерство на културата – за обекти на интервенция културна инфраструктура (сгради), държавна собственост в управление на Министерство на културата (*инвестиционен приоритет за социална инфраструктура, група дейности „културна инфраструктура“*);
- Общински компании за обществен градски транспорт²⁰ (*инвестиционен приоритет за градски транспорт*).

Безвъзмездна финансова помощ може да получи кандидат, който от момента на кандидатстване за безвъзмездна финансова помощ до момента на предоставянето ѝ не попада в никоя от категориите, определени в чл. 136 до 141, от Регламент (ЕС, ЕВРАТОМ) № 1046/2018. Партньорите не могат да получат безвъзмездна финансова помощ ако:

- член на управителен или контролен орган, както и временно изпълняващ такава длъжност, включително прокурор или търговски пълномощник, е свързано лице по смисъла на § 1, т. 15 от Допълнителната разпоредба на Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество ;
- попадат в случаите по чл. 68 или 69 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество.

Партньорът трябва да приложи към документите за кандидатстване декларация, че не попада в нито едно от горепосочените обстоятелства (**Приложение В3**).

Горепосочените изисквания не се отнасят за партньорите, които са бюджетни предприятия.

Всяка организация може да изпълнява ролята на **партньор в повече от едно проектно предложение**. Партньорската организация трябва да разполага с достатъчен капацитет, за да изпълни поетите ангажименти по определен проект.

Партньорите участват при изпълнението на проекта, като направените от тях разходи в тази връзка са допустими по идентичен начин, както и разходите, направени от бенефициента.

ВАЖНО!

¹⁹ Административни структури на Централната администрация на изпълнителната власт, както и Административни структури на Териториалната администрация на изпълнителната власт, съгласно Административен регистър (<http://ar2.government.bg/ras/index.html>).

²⁰ В съответствие с даденото определение за „Вътрешен оператор“ в § 1., т.7 от Допълнителните разпоредби към Наредба № 2 от 15 март 2002 г. за условията и реда за утвърждаване на транспортни схеми и за осъществяване на обществени превози на пътници с автобуси, както и общински дружества за организация, управление, контрол и финансиране на обществения транспорт като интегриран превозен процес;

Партньорствата, създадени за целите на настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, не е необходимо да бъдат регистрирани в съда.

При подаване на проектно предложение с партньор следва да се представи **Партньорско споразумение** в свободен текст между общината, конкретен бенефициент по схемата, и съответния партньор. В партньорското споразумение следва да се разпишат всички права и задължения на партньорите.

5.4.3. Изпълнители от страна на бенефициента

Бенефициентът и неговите партньори (ако това е включено в Партньорското споразумение) имат право да сключват договори с изпълнители за осъществяването на дейности по проекта. При избора на изпълнител бенефициентът/партньорът прилага Закона за обществените поръчки и съответните нормативни актове по прилагането му. Избраните изпълнители не са партньори по проектите.

Управляващият орган ще осъществява предварителен контрол преди верификация за спазване от страна на конкретния бенефициент на процедурите за определяне на изпълнители. При представяне на искане от страна на конкретния бенефициент за плащане, Управляващият орган ще извършва проверка на процедурите за определяне на изпълнители с оглед признаване на разходите за съответната дейност, възложена на изпълнители.

В случай че се констатират нередности при провеждането на процедурите за възлагане на обществени поръчки или при изпълнението на договорите с изпълнителите, Договарящият орган си запазва правото да наложи финансови корекции, да откаже възстановяване на средства или да изиска от бенефициента връщане на вече платени средства за разходите, направени в резултат на процедура, проведена по незаконосъобразен начин.

5.4.4. Продължителност

Планираната продължителност на дейностите, предвидени във всяко проектно предложение, **не може да надвишава 30 месеца**.

По отношение на проект за интегриран градски транспорт, планираната продължителност на дейностите, предвидени в проектното предложение, **не може да надвишава 48 месеца**.

ВАЖНО!

Конкретният бенефициент трябва да предвиди в продължителността на проектите процедури като подготовка и одобрение на техническата документация, издаване на необходимите разрешителни и съгласувателни документи, подготовка и провеждане на обществени поръчки за строителство, услуга и/или доставка, процес по строителство и въвеждане в експлоатация, отчетност, окончателно разплащане към изпълнителите и др.

По отношение на проекти за енергийна ефективност в жилищни сгради към горепосочените процедури бенефициентът трябва допълнително да предвиди в продължителността на проекта подготвителни процедури, свързани с набиране на интерес и заявления за кандидатстване за енергийно обновяване от собствениците на жилищни сгради, процес по регистрация на сдружения на собствениците, оценка на допустимостта на сградите, сключване на договори със собствениците на сгради, отговарящи на изискванията и т.н.

5.4.5. Териториален обхват

Дейностите по настоящата процедура следва да се осъществяват в 39-те населени места, посочени по-долу:

№	Наименование на населеното място	Код, съгласно Националния регистър на населените места	№	Наименование на населеното място	Код, съгласно Националния регистър на

Иерархично ниво 1		
1.	София	68134
Иерархично ниво 2		
2.	Благоевград	04279
3.	Бургас	07079
4.	Варна	10135
5.	Велико Търново	10447
6.	Видин	10971
7.	Плевен	56722
8.	Пловдив	56784
9.	Русе	63427
10.	Стара Загора	68850

Иерархично ниво 3		
11.	Асеновград	00702
12.	Велинград	10450
13.	Враца	12259
14.	Габрово	14218
15.	Горна Оряховица	16359
16.	Гоце Делчев	17395
17.	Димитровград	21052
18.	Добрич	72624
19.	Дупница	68789
20.	Казанлък	35167
21.	Карлово	36498
22.	Кърджали	40909
23.	Кюстендил	41112
24.	Ловеч	43952
25.	Лом	44238
26.	Монтана	48489
27.	Пазарджик	55155
28.	Панагюрище	55302
29.	Перник	55871
30.	Петрич	56126
31.	Разград	61710
32.	Свищов	65766
33.	Силистра	66425
34.	Сливен	67338
35.	Смолян	67653
36.	Търговище	73626
37.	Хасково	77195
38.	Шумен	83510
39.	Ямбол	87374

За определени дейности, посочени в т.5.4.6, са допустими интервенции извън зоните за въздействие на съответния Интегриран план за градско възстановяване и развитие в рамките на 20 процентна гъвкавост от стойността на индивидуалния бюджет за всеки град.

ВАЖНО!!!

Безвъзмездната финансова помощ не може да бъде предоставяна за проектна дейност, финансирана по друг проект, програма или процедура, финансирани с публични средства. Следователно конкретен бенефициент, подпомаган по други европейски програми, национални програми с публично финансиране или други донорски програми, може да кандидатства по настоящата процедура за безвъзмездна финансова помощ единствено за други, нефинансирани по тези програми, дейности.

ВАЖНО!!! За голям проект по смисъла на чл.100 от Регламент №1303

Безвъзмездната финансова помощ не се предоставя за финансиране на разходи, които вече са финансирани със средства от ЕСИФ или чрез други инструменти на Европейския съюз в съответствие с чл. 65, параграф 11 от Регламент № 1303/2013, както и с други публични средства, различни от тези на бенефициента (чл.4, ал.4 от ЗУСЕСИФ).

5.4.6. Допустими дейности:

Инвестиционен приоритет „Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради”

- § Дейности по конструктивно възстановяване/усилване, които са предписани като задължителни в техническото обследване на жилищни сгради, студентски общежития и административни сгради на държавната и общинската администрация;
- § Изпълнение на мерки за енергийна ефективност, които са предписани като задължителни за сградата в обследването за енергийна ефективност на жилищни сгради, на студентски общежития и на административни сгради на държавната и общинската администрация:
  - По външните сградни ограждащи елементи:
    - § подмяна на дограма (прозорци, врати, витрини и др.);
    - § топлинно изолиране на външните ограждащи елементи (външни стени, покриви, подове и др.).
  - По системите за поддържане на микроклимата:
    - § основен ремонт, модернизация или подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения, вкл. смяна на горивната база при доказан енергоспестяващ и екологичен ефект;
    - § изграждане на системи за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници за енергийните потребности на сградата, ако това е технически възможно и икономически целесъобразно;
    - § ремонт или подмяна на системите за отопление, охлаждане и вентилация на сградата за повишаване на енергийната ефективност;
    - § реконструкция на вертикалната система за отопление в хоризонтална;
    - § ремонт или подмяна на електрическата инсталация и изпълнение на енергоспестяващо осветление;
    - § инсталиране на система за автоматично централизирано управление на топлоподаването при локални източници;
    - § инсталиране на система за автоматизирано централизирано управление на осветлението;
    - § газифициране на сгради (монтиране на газов котел и присъединяване към градска газоразпределителна мрежа, когато е налична в близост до сградата;
    - § мерки за повишаване на енергийната ефективност на асансьорите.
- § **СМР** на жилищни сгради, студентски общежития и административни сгради на държавната и общинската администрация които обхващат: **ремонт на покрив; подмяна на асансьори; ремонт на стълбищна клетка, площадки, коридори, асансьори и др., могат да бъдат финансирани само ако сградата постигне най-малко клас на енергопотребление „С“ и минимум 60% енергийни спестявания.**
- § Съпътстващи строителни и монтажни работи, свързани с изпълнението на мерките за енергийна ефективност и възстановяване на първоначалното състояние, нарушено в резултат на обновяването.
- § Обследвания за енергийна ефективност (вкл. оценка на разходната ефективност за инвестицията) и технически обследвания на съществуващи жилищни сгради, студентски общежития и административни сгради на държавната и общинска администрация;
- § Подобряване достъпа за лица с увреждания до гореспоменатите сгради;

ВАЖНО: Допустимите дейности за студентски общежития се определят на базата на анализ на бизнес плана и проектното предложение, подадени пред финансовия посредник. Проектите за студентски общежития (комбинация от БФП и финансови инструменти, в т.ч. приходогенериращите дейности, финансирани от финансовия инструмент) трябва да включват всички идентифицирани допустими дейности на ниво проект, които ще осигурят финансова устойчивост и възвръщаемост на част от инвестициите в дългосрочен план.

ВАЖНО!!!

Интервенции върху административни сгради на общинската и държавната администрация са допустими за финансиране в рамките на зоните за въздействие на ИПГВР, на 39-те града, одобрен от УО на ОПРР.

Интервенции върху многофамилни жилищни сгради и студентски общежития са допустими и извън зоните за въздействие, но в рамките на строителните граници на 39-те града.

Интервенции за енергийна ефективност ще бъдат осъществени единствено, ако обследването за енергийна ефективност е доказало, че приложените мерки ще доведат до нормативно изискваните нива на енергийна ефективност - **най-малко клас на енергопотребление „С“**.

Мерки за енергийна ефективност ще се изпълняват въз основа на **обследване за енергийна ефективност** на съответната сграда. Обследването за енергийна ефективност следва да бъде придружено от **валиден сертификат за енергийни характеристики на сградата в експлоатация**, изготвени по реда на чл. 48 от ЗЕЕ. Докладът от обследването за енергийна ефективност следва да бъде изготвен в обхват и съдържание съгласно изискванията, определени в приложимата подзаконова нормативна уредба (Наредбата по чл. 48 от ЗЕЕ). **По изключение за проектни предложения, с влязло в сила разрешение за строеж, обследването за енергийна ефективност на съответната сграда и сертификата за енергийни характеристики на сградата в експлоатация, изготвени по реда на чл. 48 от ЗЕЕ, следва да са валидни към момента на одобрение на инвестиционния проект по реда на ЗУТ и/или към издаването на разрешение за строеж.**

Кандидатът следва да представи заедно с проектното предложение декларация, че **представеният сертификат** за енергийни характеристики на сградата в експлоатация, издаден по реда на Наредбата по чл. 48 от ЗЕЕ, **е валиден** и след издаването му не са извършвани дейности, водещи до подобряване на цялостните енергийни характеристики на сградата, като реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сградата, текущ ремонт на инсталации на сградата и други дейности, както и че не са настъпили изменения в условията, при които сертификатът е издаден, както и на обстоятелствата, отразени в него (при съществуващи сгради).

Проекти, свързани с внедряване на мерки за енергийна ефективност, ще се финансират само след извършено **обследване за установяване на техническите характеристики**, свързани с удовлетворяване на изискванията по чл.169, ал.1, т.1–5 и ал.2 от ЗУТ в съответствие с изискванията, определени в глава трета на Наредба № 5 от 2006 г. за техническите паспорти на строежите.

ВАЖНО!!! При проектни предложения, включващи интервенции върху сгради на студентски общежития, обследване за енергийна ефективност на съответната сграда и валиден сертификат за енергийни характеристики на сградата в експлоатация, изготвени по реда на чл. 48 от ЗЕЕ, не се представят на етапа на кандидатстване за БФП.

Проектните предложения за **административни сгради на общинската и държавната администрация** следва да включват:

- **всички задължителни енергоспестяващи мерки**, предписани в обследването за енергийна ефективност, в т.ч. мерки за оползотворяване на възобновяеми енергийни източници (при доказана техническа осъществимост и икономическа целесъобразност), **които водят до съответствие на сградата** с нормативните изисквания за енергийна ефективност - най-малко клас на енергопотребление „С“
- **всички задължителни мерки**, предписани в техническото обследване.

СМР на сградите, които обхващат: ремонт на покрив; подмяна на асансьори; ремонт на стълбищна клетка, площадки, коридори, асансьори и др., могат да бъдат финансирани с БФП, само ако сградата постигне най-малко клас на енергопотребление „С“ и минимум 60% енергийни спестявания.

ВАЖНО!!!

В случай че с внедряване на предвидените ЕСМ не се постигат повече от 60% енергийни спестявания (отчитайки понижаването на годишното потребление на първична енергия от сградите), при извършване на обследванията на сградите следва да се обърне внимание на състоянието на покрива на сградата и при необходимост задължително да се предвидят за изпълнение мерки за ремонт на покрива с оглед некомпрометиране на предвидените инвестиции по проекта.

Процентът на спестяванията се изчислява от сертификата за енергийни характеристики на сградата, обект на интервенция, на база **годишен разход на първична енергия при актуално състояние и годишен разход на първична енергия след въвеждане на енергоспестяващите мерки (ЕСМ).**

За жилищни сгради, студентски общежития и административни сгради на държавната и общинската администрация, за които с внедряване на предвидените ЕСМ **не се постигат повече от 60% енергийни спестявания (отчитайки понижаването на годишното потребление на първична енергия от сградите), могат да бъдат финансирани с БФП **единствено задължителните енергоспестяващи мерки, задължителните мерки, свързани с конструктивното укрепване и мерките за осигуряване на достъпна архитектурна среда.****

Ако в техническия паспорт на сградата (част Б "Мерки за поддържане на строежа и срокове за извършване на ремонти") **за обществена сграда** (студентски общежития и административни сгради на държавната и общинската администрация), **която не постига минимум 60% енергийни спестявания**, са предписани като задължителни за изпълнение **мерки, които не се отнасят до конструктивното възстановяване/усилване на сградата**, кандидатът следва поеме тези мерки със **собствени средства**, които да бъдат заложили в раздел 5 „Бюджет“ от формуляра за кандидатстване (ФК), в ред VI „Недопустими разходи, необходими за изпълнението на проекта“ в колона „СФ (Собствено финансиране)“ и съответно в раздел 6 "Финансова информация - източници на финансиране (в лева)", в ред „Съфинансиране от бенефициента/ партньорите (средства от бюджетни предприятия)“, поле „Други“, както и в ред „Недопустими разходи, необходими за изпълнението на проекта (когато е приложимо)“, поле „Други“.

В описанието на дейността за СМР/ Инженеринг за въвеждане на мерки за енергийна ефективност на сградите в раздел 7. "План за изпълнение/Дейности по проекта " от ФК кандидатът следва да посочи, че разходите за дейностите, които не са свързани с конструктивно възстановяване/усилване, но са предписани като задължителни в техническото обследване (Техническият паспорт) на сградата, ще бъдат финансирани със собствени средства на бенефициента.

Предвид спецификата на **жилищните сгради**, при които обектите на интервенция принадлежат на по-голям брой и различни собственици с разнороден социално- икономически статус и предвид че мотивацията им за сдружаване и участие в процедурата за енергийно обновяване е пряко свързана с получаването на безвъзмездно финансиране, за жилищни сгради **не следва да бъде изисквано изпълнение на всички задължителни дейности, предписани в техническото обследване** на жилищната сграда извън конструктивното укрепване/усилване.

Ако в техническия паспорт на сградата (част Б "Мерки за поддържане на строежа и срокове за извършване на ремонти") за жилищна сграда, която не постига минимум 60% енергийни спестявания, са предписани като задължителни за изпълнение мерки, които не се отнасят до конструктивното възстановяване/ усилване на сградата, те не са допустими за финансиране с БФП, и могат да бъдат включени в проектното предложение само по преценка на общината-бенефициент, като следва да бъдат финансирани със собствени средства, които да бъдат заложили в ред VI "Недопустими разходи, необходими за изпълнението на проекта" в колона "СФ (Собствен принос)" от раздел 5 "Бюджет" и съответно в раздел 6 "Финансова информация - източници на финансиране (в лева)", в ред "Съфинансиране от бенефициента/партньорите (средства от бюджетни предприятия), поле "Други", както и в ред "Недопустими разходи, необходими за изпълнението на проекта (когато е приложимо)", поле "Други".

Не са допустими дейности по изготвяне на самостоятелни обследвания за енергийна ефективност по реда на ЗЕЕ, или обследвания за установяване на техническите характеристики, свързани с удовлетворяване на изискванията по чл.169, ал.1, т.1-5 и ал.2 от ЗУТ, които не са свързани със СМР за обектите, включени в проектното предложение. Всички проекти, свързани с внедряване на мерки за енергийна ефективност и оползотворяване на ВЕИ, трябва да отговарят и на изискванията на Закона за енергийната ефективност, Закона за устройство на територията и на подзаконовата нормативна база за тяхното прилагане.

При интервенции върху административни сгради държавна собственост конкретният бенефициент следва да кандидатства в партньорство със съответната държавна институция, първостепенен/второстепенен разпоредител с бюджетни средства като се представи **Партньорско споразумение** в свободен текст между конкретния бенефициент и съответната държавна институция. В партньорското споразумение следва да се разпишат правата и задълженията на всеки партньор по проекта.

По отношение студентски общежития, интервенции са допустими само върху **студентски общежития, обслужващи държавни висши училища**. При интервенции върху студентски общежития, конкретният бенефициент следва да кандидатства в партньорство със съответното държавно висше училище или юридическото лице, което управлява студентското общежитие, като се представи **Партньорско споразумение** в свободен текст между страните. В партньорското споразумение следва да се разпишат правата и задълженията на всеки партньор по проекта.

Интервенции върху студентски общежития се реализират **само чрез финансови инструменти или чрез комбинирано финансиране чрез БФП и финансови инструменти, създадени по линия на ОПРР 2014-2020 г.** Финансирането се осъществява с водещата роля на финансовите посредници, след издаване на положително становище от градските власти за съответствие с ИПГВР и инвестиционната програма (за проекти с комбинирано финансиране). Финансовият посредник има ангажимент да определи както подкрепата по линия на финансовия инструмент, така и необходимия размер на БФП, за което издава документ - становище.

Всички проекти следва да включват мерки, насочени към подобряване на **достъпа на хора с увреждания до сградите**, в съответствие с изискванията на Наредба №4 от 01.07.2009г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания.

ВАЖНО ЗА ИНТЕРВЕНЦИИ В АДМИНИСТРАТИВНИ СГРАДИ НА ДЪРЖАВНАТА И ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ И ЗА СТУДЕНТСКИ ОБЩЕЖИТИЯ!!!

Всички проекти следва да включват **изпълнение на енергоспестяващи мерки в целите сгради**. В случай на собственост в сградата, различна от тази на бенефициента или партньора, бенефициентът следва да поеме ангажимент за внедряване на мерки за енергийна ефективност на цялата сграда, като частта от сградата – частна собственост следва да се финансира със средства извън БФП (100%).

Всички проекти следва да бъдат придружени от **декларация от ръководството на съответната институция**, обект на интервенция, че е съгласно с предложението проект, вкл. и с конкретното

проектно решение, както и че ще съдейства за реализиране на проекта в съответствие със своите задължения и компетенции, вкл. и по отношение на гарантиране на устойчивостта на инвестициите и опазване на обекта.

Всички проекти следва да бъдат придружени от **декларация от собственика на сградния фонд**, с която се гарантира че съответната институция ще има възможност да използва сградата за период, не по-малък от 5 години след крайното плащане към бенефициента.

ВАЖНО ЗА ИНТЕРВЕНЦИИ В МНОГОФАМИЛНИ ЖИЛИЩНИ СГРАДИ!!!

Допустими са интервенции върху следните видове многофамилни жилищни сгради:

- многофамилни жилищни сгради, които са масивни сгради и са проектирани преди 26 април 1999 г. в 39-те града от 1-во до 3-то йерархично ниво, които са извън обхвата на Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради;
- многофамилни жилищни сгради с не повече от 35 самостоятелни обекта с жилищно предназначение, строени по индустриален способ: ЕПЖС (едропанелно жилищно строителство); ППП (пакетно-повдигани плочи); ЕПК (едроплощен кофраж); пълзящ кофраж и разновидностите им в 39-те града от 1-во до 3-то йерархично ниво, които са извън обхвата на Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради.

При интервенции върху **многофамилни жилищни сгради**, конкретният бенефициент следва да сключи договор със съответното сдружение на собствениците, създадено по реда на чл. 25, ал. 1 от ЗУЕС. Не са допустими сдружения, създадени с цел и осъществяващи друга дейност, в т.ч. и по чл. 25, ал. 2 от ЗУЕС, включително стопански дейности, като отдаване под наем на общи части. Договорите между общината бенефициент и сдруженията на собствениците на самостоятелни обекти в сградите, обект на интервенция, следва да съдържат всички необходими текстове съгласно образеца в приложение Н на Насоките за кандидатстване и по-специално текстовете на чл. 6, алинеи 1, 2, 3, 4, 10, 11 и 12 от образеца. Договорите между общината бенефициент и сдруженията на собствениците на самостоятелни обекти в сградите, обект на интервенция, следва да бъдат представени към проектното предложение на етапа на кандидатстване.

На етапа на кандидатстване към проектното предложение кандидатът следва да представи доказателствени материали относно **проведени публична и прозрачна информационна кампания преди подаване на проектното предложение и недискриминационен подбор на включените в проектното предложение жилищни сгради** в съответствие с Приложение Н към Насоките за кандидатстване.

Допустимите за финансиране многофамилни жилищни сгради, критериите за избор на сградите, допустимите дейности и разходи и необходимите документи са детайлно разписани в **Приложение Н - Указания за изпълнение на проекти за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради по Инвестиционен приоритет „Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020** към настоящите Насоки за кандидатстване.

Инвестиционен приоритет: „Интегриран градски транспорт“

- § **Разработване на планове за управление на движението и въвеждане на Интелигентни транспортни системи (ИТС)**, включващи автоматизирани системи за управление и контрол на движението, за откриване на МПС и за локализация и осигуряване на предимство на МПС от обществения градски транспорт, системи за информация на пътниците в реално време, автоматизирани системи за продажба на билети, подсистеми за връзка, системи за видеонаблюдение за центровете за градска мобилност и др.
- § **Подобряване на достъпността на спирките на обществения градски транспорт и довеждащата до тях инфраструктура (подлези и надлези)**, като например платформи и

асансьори за хора с увреждания, премахване на пречките за ориентация и информация, светлинно и звуково обявяване на спирките, ясно визуално означаване на линиите и разписанията, информация, разбираема и подходяща за хора с намалено зрение или незрящи и др.;

- § **Обновяване на транспортната инфраструктура**, като например гнездовата и контактна мрежа, подобряване на спирки, депа, бази за ремонт, поддръжка и оборудване;
- § **Развитие на инфраструктурна маршрутна мрежа с нови дестинации** до по-отдалечени жилищни райони;
- § **Осигуряване на системи за защита от шума**, като например осигуряване на трамвайните линии с антивибрационни и шумозащитни елементи;
- § **Разработване и подобряване на системи за обществен градски транспорт**, в това число закупуване на нов подвижен състав за нуждите на градския транспорт, който отговаря на европейската нормативна уредба за вредни емисии от двигателите и използване на възобновяеми/алтернативни енергийни източници в градския транспорт.
- § **Изграждане/обновяване/реконструкция на улични мрежи и транспортна инфраструктура и съоръженията към нея** (мостове, тунели, надлези, подлези и др. като елементи на техническата инфраструктура съгласно чл. 64 (1) от ЗУТ) във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт;
- § **Изграждане/обновяване/реконструкция на пешеходни алеи и тротоари, пешеходни зони, велосипедни алеи, паркинги за велосипеди, подлези, надлези, транспортна инфраструктура**, включително свързани дейности, като поставяне на пътни знаци, информационни табели, маркировка и др., като част от интегрираната система за градски транспорт;
- § **Подобряване на връзките между интегрирания градски транспорт, междуградския автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози** — обновяване на общински автогари и съответните предгарови пространства общинска собственост, автобусни спирки на градския транспорт, осигуряващи лесен трансфер към следващия по вид транспорт и логични връзки между елементите на инфраструктурата и други;
- § **Изграждане/обновяване/реконструкция на зони за паркиране и други мерки по организация на паркирането в близост до ключови възли на обществения градски транспорт извън градския център.**

ВАЖНО!!!

Дейностите по този инвестиционен приоритет са допустими на цялата територия на 39-те града от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво, включително функционалните връзки със съседни населени места, които представляват част от системата на обществения градски транспорт. Проектите за интегриран градски транспорт следва да бъдат включени в Програмите за реализация на ИПГВР, одобрени от УО на ОПРР. Проектите ще следва да **отчитат функционирането на идентифицираните в ИПГВР зони за въздействие**, но без да се ограничават териториално в рамките им.

Проектните предложения трябва да бъдат разработени въз основа на **интегриран териториален подход**, т.е. система от взаимосвързани действия, които целят трайно подобрене на икономическото, социалното и екологичното състояние на дадена територия. Основата на този процес е „интеграцията“, което означава, че всички дейности в конкретно проектно предложение трябва да бъдат разглеждани в тяхната взаимовръзка с оглед на това между отделните елементи

да има такава синергия, че цялостното въздействие на проектното предложение да превишава сбора от въздействието на отделните му съставни части, ако те бъдат осъществени поотделно.

Проектите следва да целят:

- Опазване на околната среда чрез подобряване характеристиките на превозните средства, обслужващи обществения транспорт – замяна на остарелите и амортизирани превозни средства с нови, отговарящи на нормативните стандарти за вредни емисии;
- Насърчаване на мултимодална устойчива градска мобилност чрез създаване на възможности за алтернативни форми на транспорт и тяхното подходящо комбиниране, в това число обществен транспорт, велосипедизъм, придвижване пеша, връзки с други видове транспорт;
- Използване на шумоизолиращи съоръжения;
- Подобряване безопасността на средата чрез осигуряване на обезопасени пешеходни връзки до спирките и гарите;
- Подобряване скоростта и качеството на обслужване на обществения градски транспорт като по този начин се насърчи повече хора да предпочетат услугите му пред превоза с личен автомобил;
- Подобряване пропускливостта на кръстовищата и осигуряване на предимство на превозните средства на градския транспорт чрез автоматизирано „умно“ управление на светофарите;
- Подобряване на достъпността – осигуряване на нископодови превозни средства, рампи и асансьори за хора с увреждания, улесняващи достъпа до спирките на градския транспорт, звуково и визуално означаване на спирките и самите превозни средства;
- Намаляване броя на личните автомобили в централните градски части чрез мерките за организация на паркирането в близост до възлови точки на обществения транспорт;

С оглед потенциала на отделни елементи на проектите за интегриран градски транспорт да генерират приходи и възможностите за възвръщаеми инвестиции, се допуска използването на финансови инструменти, за финансиране на отделни компоненти или цялостни решения от проектите за интегриран градски транспорт.

В случаите на придобиване на активи от общинска компания за обществен градски транспорт чрез финансиране по ОПРР 2014-2020 или при интервенции върху активи, собственост на общинска компания за обществен градски транспорт (съгласно т. 5.4.2 Допустими партньори), конкретният бенефициент следва да кандидатства в партньорство с нея, като се представи **Партньорско споразумение** в свободен текст между конкретния бенефициент и общинската компания. В партньорското споразумение следва да се разпишат правата и задълженията на всеки партньор по проекта.

В случай на закупуване/ изграждане/ реконструиране по проекта на инфраструктура, машини, съоръжения, транспортни средства, нематериални активи и др. кандидатът следва да представи **Решение на Общинския съвет**, че е осигурена устойчивост за предложени проект и че видът и предназначението на тези активи няма да бъдат променяни за период не по-малък от 5 години след крайното плащане към бенефициента.

Дейности за изграждане/ реконструкция/ рехабилитация трябва задължително да бъдат извършвани върху общинска/държавна недвижима собственост или върху терени с учредено право на строеж в полза на общината.

Дейности за рехабилитация/реконструкция на улични мрежи ще се допускат за финансиране в рамките на проектите за интегриран градски транспорт **само при доказана обвързаност със съществуващи или планирани маршрути на линиите на обществения градски транспорт** (напр. реконструкция на улично платно, в случай когато негова лента ще се обособи за движение

на средствата на масовия градски транспорт, или осигуряване на инфраструктура за нови маршрутни линии).

Рехабилитация/реконструкция на улични мрежи/ пешеходни и велоалеи/ пешеходни зони/ тротоари **ще се финансира само при напълно изградени и/или реконструирани към момента на кандидатстване мрежи на подземната техническа инфраструктура** и при ясна обвързаност на предвидените интервенции с интегрираната система за обществения градски транспорт. Няма да се финансират проекти, за които е необходимо изграждане на нови или реконструирани на съществуващи мрежи на подземната техническа инфраструктура в период до 5 години след одобряване на искането за окончателно плащане по проекта.

Проектни предложения, включващи рехабилитация и реконструкция на улични мрежи/ пешеходни и велоалеи/ пешеходни зони и тротоари, **следва да бъдат придружени от декларация на кмета, че елементите на подземната техническа инфраструктура под обекта на интервенция са напълно изградени и/или реконструирани към момента на кандидатстване и не се предвижда планово изграждане или реконструкция на съществуващата подземна инфраструктура за период от 5 години след одобряване на искането за окончателно плащане или документ, с който бенефициентът се ангажира да осигури собствен ресурс или друг източник на финансиране за подземната инфраструктура, преди стартиране на СМР по ОПРР 2014-2020.**

Няма да се финансират дейности, свързани с извършване на текущ ремонт/поддръжка на улична мрежа.

Обектите, за които са представени инвестиционни проекти, следва да бъдат включени в компонентите от избраната алтернатива в предпроектното проучване.

Проектът трябва да включва задължително мерки за подобряване на **достъпна среда за хора с увреждания**. В тази връзка, проектното предложение следва да бъде съобразено с изискванията на Наредба № 4 от 1 юли 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хора с увреждания.

Интервенции, свързани с **обществени паркинги**, са допустими само в близост до възлови точки на масовия градски транспорт, което ще допринесе за подобряване на условията за движение в съответствие с транспортно-комуникационния план на общината.

Конкретните бенефициенти се задължават в срок до 6 месеца от сключване на договор за БФП да представят на УО на ОПРР 2014-2020 г. доказателства за предприетите действия и стартирана процедура за привеждане на договорите за обществена услуга с превозвачите, които ще експлоатират/ползват активи, придобити в рамките на проектите, в съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) №1370/2007 г. Договорите за обществена услуга, приведени в съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) №1370/2007 г., следва да се представят пред УО на ОПРР 2014-2020 г. до датата на предоставяне на цитираните активи за ползване/експлоатация от страна на съответните превозвачи.

При подаване на проектното предложение кандидатът трябва да удостовери, че разполага с финансови ресурси, включително от други източници, за покриване на допустимите разходи по проекта, които няма да бъдат финансирани от БФП по ОПРР 2014-2020 г. За целта на етапа на подаване на проектното предложение конкретният бенефициент следва да представи Решение на Общинския съвет, с което се поема ангажимент за осигуряване на необходимия ресурс (в случай че БФП не покрива общата стойност на проектното предложение) чрез собствени средства, вземане на кредит или друга подкрепа от финансова институция, в случай, че проектът бъде финансиран по ОПРР. **Проектните предложения задължително трябва да бъдат придружени от:**

1. **Подробно предпроектно проучване за цялата система на градския транспорт**

Предпроектното проучване следва да отчети въздействието на всички мерки, предприети на територията на общината за управление на транспорта, включително такива, които се

изпълняват със средства на бенефициента или частни инвестиции. Предпроектното проучване трябва да съдържа достатъчна обосновка за вида на маршрутите, предвидените транспортни средства и съоръжения, като представи настоящата ситуация, включително наличните маршрути, вело- и пешеходни алеи, транспортни средства и съоръжения, представи оценка на необходимостта и дефинира обхвата на проекта.

Предпроектното проучване следва да представи стратегията за цялостното развитие на града и транспорта, в съответствие с релевантни стратегически документи и да бъде в съответствие с **актуална транспортно-комуникационна схема на града**, в т.ч. и **Планове за устойчива градска мобилност** (за градовете, които имат разработени), Общ устройствен план и др.

Предпроектното проучване следва да разглежда вариантни проектни решения (сценарии) за изпълнение и да докаже целесъобразността на избраната опция, както от гледна точка на икономически, технически, екологични и институционални аспекти (мултикритериен анализ), свързани с реализацията на проекта, така и по отношение на рисковете, които биха могли да окажат негативно влияние върху проекта или да застрашат успешното му изпълнение. Предпроектното проучване следва да съдържа подробно и ясно описание на компонентите и дейностите от избраната алтернатива, предложена за изпълнение. Следва да се представят прогнозните тенденции по отношение на трафика и търсенето, както и промяната им след изпълнение на планираните инвестиции. Тази информация следва да е подкрепена с описание на транспортното моделиране и резултатите от него и да включва прогнозни данни за допълнителния брой пътувания в резултат на интервенциите.

Проучването трябва да съдържа подробен анализ на правната и институционална рамка, в която проектът ще се изпълнява и в която ще бъдат експлоатирани активите, закупени/изградени по проекта, както и да предлага адекватен модел на експлоатация в пълно съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕО) № 1370/2007 относно обществените услуги за пътнически превоз с железопътен и автомобилен транспорт.

Проучването трябва да съдържа план за възлагане на обществени поръчки за изпълнението на проекта.

Основен и задължителен елемент на предпроектното проучване е екологичен анализ, вкл. и на нормативната база на европейско, национално и регионално ниво, в т.ч. и на Програмите за намаляване на замърсителите и достигане на установените норми съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух (за градовете, които имат разработени). Следва да се направи анализ на очакваното екологично въздействие от реализирането на всяка от предложените алтернативи за развитие и модернизация на градския транспорт, както и подробен екологичен анализ на избраната алтернатива.

Всеки проект трябва да е съобразен със съответните общински програми за опазване на околната среда, и в частност - **Общинските програми за намаляване на замърсителите и достигане на установените норми** (за общините, за които такива програми се изпълняват), разработени съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух и подзаконовите нормативни документи, транспониращи изцяло Директива 2008/50/ЕО относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа.

2. **Финансов анализ** - за проекти с очаквана стойност на разходите до 10 000 000 лв. или **Анализ разходи-ползи и финансов анализ** - за проекти с очаквана стойност на разходите над 10 000 000 лв., в съответствие с Методологията за анализ на разходите и ползите (Приложение III на Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207 на ЕК от 20 януари 2015 г.) от декември 2014 г. на ЕК за изготвяне на Анализ разходи-ползи на инвестиционни проекти и Доклад от изпълнението на проект „Извършване на национално проучване за определяне на цената на времето” (публикуван на следната интернет страница: <http://bgregio.eu/integriran-gradski-transport/polozhitelno-vazdeystvie-ot-operatsiyata.aspx>). Изчисленията във финансовия анализ и в Анализа разходи-ползи следва да бъдат добре обосновани, като бъдат използвани подходящи допускания и базови данни, чиито източници бъдат изрично посочени.

Предназначението на анализа на разходите и ползите е да идентифицира и даде финансово

изражение на всички възможни въздействия (финансово, икономическо, социално, екологично и др.), с цел определяне на разходите и ползите от проекта. Разходите и ползите се оценяват по метода „с нарастваща стойност“ (incremental approach), като се разглежда разликата между сценария, включващ изпълнението на проекта („с проект“), и алтернативен сценарий, при който проектът не се изпълнява („без проект“). Основната цел на анализа е да докаже, че в рамките на целите на регионалната политика на ЕС проектът едновременно е целесъобразен от икономическа гледна точка (икономическа нетна настояща стойност > 0 , икономическа нетна норма на възвръщаемост $> 5\%$) и се нуждае от финансов принос от Фондовете, за да бъде финансово изпълним (финансова нетна настояща стойност без финансов принос от ЕС < 0 , финансова нетна норма на възвръщаемост на инвестицията $< 4\%$).

В рамките на финансовия анализ следва да бъде определено нивото на финансов недостиг на проекта. На базата на нивото на финансов недостиг се изчислява размерът на БФП като процент от допустимите разходи по проекта.

При анализа на финансовата устойчивост на инвестицията следва да се покажат източниците на финансиране на проекта, в това число на частта от инвестиционните разходи (допустими или недопустими), които няма да бъдат финансирани от ОПРР. Финансовите прогнози следва да покажат **финансовата устойчивост на проекта, което означава наличието на положителен кумулативен паричен поток за всяка година от времеви хоризонт.**

При оценката на проектното предложение следва да се обърне особено внимание на способността на кандидата да гарантира, че изградената система за обществен градски транспорт ще бъде самоиздържаща се след края на проекта и че приходи, генерирани при нейната експлоатация, компенсациите за преференциални пътувания и субсидиите за неефективни линии на градския транспорт, трябва да бъдат достатъчни, за да гарантират покриване на експлоатационните разходи, разходите за поддръжка, необходимите последващи разходи за подмяна на активите през целия времеви хоризонт, както и обслужването на заемите, ако се предвиждат такива за финансиране на проекта.

Допустимо е наличие на временен недостиг на средства в отделни години от времеви хоризонт, който може да се покрива с оборотен кредит или субсидии от страна на общината или държавата. В този случай следва да се представят доказателства за възможност за осигуряване на такива източници за финансиране на временния недостиг.

Същевременно, друг важен елемент на финансовия анализ е гарантирането на „социална поносимост“ на изградената инфраструктура, т.е. цената на услугата следва да бъде на социално приемливо ниво.

Всички таблици и изчисления, включени във финансовия анализ и в Анализа разходи-ползи, трябва да се представят във формат Excel, позволяващ да се проследи логиката на направените изчисления.

Представената информация (като отделни таблици в рамките на един електронен файл във формат Excel и като отделни подточки от текста на предпроектното проучване) следва да съдържа най-малко следните раздели:

- Методология и общи допускания с базовите входни параметри, които се използват във финансовия и икономическия анализ, като източниците на тези допускания следва да бъдат ясно указани;
- Резултати от анализа на търсенето и транспортното моделиране;
- Детайлна разбивка на инвестиционните разходи по проекта (включително използвана валута, единична стойност, количество, обща стойност без и със ДДС);
- Подробна разбивка на оперативните разходи и приходи във вариантите „без проект“ и „със проект“, които да се основават на действителна информация от Отчетите за приходи и разходи на превозвача/превозвачите в съответната община;

- Финансов анализ, базиран на прилагането на инкрементален подход: изчисляване на показателите FNPV/C, FIRR/C, FNPV/K, FIRR/K, нивото на финансовия недостиг;
- Финансова устойчивост на проекта през годините на неговото изпълнение. Когато собственикът и операторът на инфраструктурата не са едно и също лице, следва да се изготви консолидиран анализ на финансовата устойчивост от гледна точка на проекта като цяло;
- Източници на финансиране
- Проверка за свръхкомпенсиране на превозвача/превозвачите в съответствие с Регламент (ЕО) № 1370/2007 на Европейския парламент и на Съвета (Приложение „Правила, приложими за компенсациите в случаите по член 6, параграф 1“);
- Амортизационен план на кредита, ако е предвидено заемно финансиране;
- Икономически анализ: фискални и ценови корекции, остойносттаване на ползите от проекта, изчисляване на показателите ENPV, EIRR и BCR;
- Анализ на чувствителността – допускания, методология и анализ на получените резултати,
- Анализ на риска – допускания, методология и анализ на получените резултати.

3. Анализ на въздействието върху околната среда. Решение по ОВОС.

Необходимо е представянето на:

- становище от съответната компетентна институция (РИОСВ/МОСВ) дали следва да бъдат проведени разрешителните и/или съгласувателните процедури по реда на Закона за опазване на околната среда (ЗООС), Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за защитените територии (ЗЗТ);
- решение за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС, съгласно чл. 8 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда и/или положително Решение по ОВОС, съгласно чл. 18 от същата наредба;
- Доклад за оценка на въздействието върху околната среда (*в случай че е преценено да се извърши ОВОС*);
- нетехническо Резюме към Доклада за оценка на въздействието върху околната среда и документи, касаещи доклада за ОВОС (*в случай че е преценено да се извърши ОВОС*);
- решение по чл. 18 или съответно решение по чл. 20 и чл. 28 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони.

Преди подаване на проектното предложение, кандидатът следва да извърши проверка за съответствие на проектното предложение с всички критерии за оценка, посочени в Приложение Д – Критерии по инвестиционен приоритет „Интегриран градски транспорт“ (за неголеми проекти), а в случай на голям проект - Приложение Д1 - Критерии по инвестиционен приоритет „Интегриран градски транспорт“ (за голям проект).

ВАЖНО!!! – САМО ЗА ГОЛЯМ ПРОЕКТ ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 100 ОТ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1303/2013

Горепосочените изисквания по отношение на проектните предложения по инвестиционен приоритет „Интегриран градски транспорт“ и съпътстващите ги документи се прилагат и за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013. Допълнително изискване към проектното предложение за голям проект е да бъде придружено и от следните документи:

1. Подробен формуляр за кандидатстване с голям проект съгласно Приложение II към Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207 на ЕК от 20 януари 2015 г. Приложение II към Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207 заедно с Допълнения 1 – 6 към него се подават на английски и български език (**Приложения А3 и А4** към настоящите Насоки). За по-добра оперативност, в процеса на оценка на проектното предложение от Междинното звено корекциите се отразяват в документацията на английски език. В този случай след отстраняване на констатираните от Междинното звено непълноти и/или нередовности на проектното предложение и финализиране на документацията на английски език, бенефициентът представя: окончателна версия на изменените документи и на български език, както и декларация в свободен текст, удостоверяваща пълното съответствие между окончателните версии на документите на български и английски език. В случай че при превода е допуснато противоречие между информацията в българската и английската версия, за вярна се приема информацията на английски език.

Съгласно съдържанието на Приложение II, Допълнения 1 – 6 обхващат:

- § Допълнение 1: декларация на органа, отговарящ за мониторинга на обектите Natura 2000;
- § Допълнение 2: декларация на компетентния орган, отговарящ за управлението на водите;
- § Допълнение 3: таблица за съответствие на агломерациите, които са включени в заявлението, с Директивата за пречистването на градските отпадъчни води;
- § Допълнение 4: предпроектно проучване и Анализ разходи-ползи (изискуеми по точки Г и Д от Приложение II към Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207), разяснени по-долу в точки 3 и 4;
- § Допълнение 5: карта на района на проекта и пространствено определени данни (изискуеми по точка Б.3.1 от Приложение II към Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207)
- § Допълнение 6: документация, изискуема по точка Е.3.3 от Приложение II към Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207:
  - нетехническо резюме на доклада за ОВОС;
  - информация относно консултации с органите по опазването на околната среда, обществеността и, ако е приложимо, консултации с други държави-членки, проведени в съответствие с членове 6 и 7 от Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда;
  - решението на компетентния орган, издадено в съответствие с членове 8 и 9 от Директива 2011/92/ЕС, включително информация за това как е било предоставено на разположение на обществеността.

2. Заключително становище, издадено от Jaspers (Completion Note);

Ако Заключителното становище на JASPERS съдържа забележки, бенефициентът следва да ги отрази коректно във Формуляра за кандидатстване и Допълненията към него. Бенефициентът представя таблица на английски език, съдържаща: всяка забележка от Заключителното становище, съответния раздел/точка от документа, където е отразена забележката, и коригирания текст. В случай че бенефициентът не се съобрази с отправените в Заключителното становище на JASPERS забележки (ако такива са налични), в таблицата към съответната забележка от Заключителното становище се посочват аргументи, обосноваващи несъобразяването с конкретната забележка, и други документи (доказателства) в подкрепа на позицията на бенефициента (като приложения към таблицата).

ВАЖНО!!!

При кандидатстване с проектно предложение за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 се попълва и стандартният уеб-базиран формуляр за кандидатстване в ИСУН 2020 (образец, на който е представен в Приложение А2 към настоящите Насоки).

Инвестиционен приоритет „Градска среда“

Група дейности „Градска среда“

- § **Изграждане и възстановяване на зони за обществен отдиш**, като например паркове, зелени площи, детски площадки, градски площи, междублокови пространства, спортни площадки за свободен достъп и др., включително поставяне на пейки, беседки, възстановяване на чешми, фонтани, водни площи, статуи, паметници и други елементи от градското обзавеждане, изграждане и ремонт на обществени тоалетни, в това число зелена инфраструктура и свързване на зелените зони за подобряване на градските екосистеми;
- § **Изграждане, реконструкция, рехабилитация на физическите елементи на градската среда**, като например пешеходни алеи и тротоари, изграждане на велосипедни пътеки и алеи, пешеходни зони, подлези, надлези и мостове за пешеходци и велосипедисти, включително свързани дейности, като поставяне на указателни знаци, информационни табели и др.;
- § **Изграждане, рехабилитация и реконструкция на улични мрежи и обществени паркинги;**
- § **Монтаж на енергоспестяващо улично осветление и системи за охрана и борба с престъпността, напр. монтаж на осветление в паркове, на системи за видеонаблюдение на обществени места и др. като част от изграждането и рехабилитацията на другите физически елементи на градската среда (уличната мрежа, площите за паркиране) в ИПГВР;**
- § **Въвеждане на системи за контролиран достъп в пешеходни зони на МПС**, като например механични/хидравлични/електрически прегради, недопускащи достъп на МПС в пешеходните зони, но спускащи се при подаден сигнал от линейка, пожарна кола, полицейски автомобил, автомобили за почистване, които позволяват влизане в тях и на други автомобили (например на доставчици на магазини и др.) в точно регламентирани часове за позволен достъп, връзка със системата за видео наблюдение и т.н.;
- § **Създаване на достъпна архитектурна среда**, свързана с горните направления, включително подобряване на достъпа за хора с увреждания до административни сгради.

ВАЖНО!!!

Дейностите по група „Градска среда“ са допустими за финансиране във всички зони за въздействие, включени в ИПГВР, одобрен от УО на ОПРР.

За дейности по група „Градска среда“, свързани с изграждане, рехабилитация и реконструкция на улични мрежи, обществени паркинги, алеи и междублокови пространства, задължително следва да се докаже синергичен характер на инвестициите спрямо останалите мерки, включени в инвестиционната програма. За целта към проектното предложение следва да се представят графични материали (схеми, карти, скици, планове и т.н.), от които да е видно, че предложеният проект е свързан (надгражда) други изпълнени, в процес на изпълнение или предвидени за изпълнение проекти (обекти) в Инвестиционната програма. Междинното звено си запазва правото да не одобри проектни предложения, свързани със самоцелно изграждане, рехабилитация и реконструкция на улични мрежи, обществени паркинги, алеи и междублокови пространства.

При изграждане/рехабилитиране на паркове/зони за отдиш, допустими дейности са и изграждане/рехабилитиране на подземната техническа инфраструктура на обекта на интервенция (електро, ВиК). В тази връзка осветлението на паркове/ зони за отдиш/ площадки за игра не представляват интервенции върху улично осветление. Същите следва да се разглеждат като част от самия обект на интервенция. **Не са допустими интервенции върху улична ВиК мрежа.**

Проектни предложения по **група дейности „Градска среда“**, в т.ч. за **рехабилитация и реконструкция на улични мрежи и тротоари**, следва да бъдат придружени от декларация на кмета, че елементите на подземната техническа инфраструктура под обекта на интервенция са напълно изградени и/или реконструирани към момента на кандидатстване и не се предвижда планово изграждане или реконструкция на съществуващата подземна инфраструктура за период от 5 години след одобряване на искането за окончателно плащане или документ, с който бенефициентът се ангажира да осигури собствен ресурс или друг източник на финансиране за подземната инфраструктура, преди стартиране на СМР по ОПРР 2014-2020.

Няма да се финансират дейности, свързани с извършване на **текущ ремонт/ поддръжка на улична мрежа**.

При изграждане, рехабилитация и реконструкция на улични мрежи, **допустими дейности са също и изграждане, рехабилитация и реконструкция на елементи на техническата инфраструктура** (чл.64 от ЗУТ), а именно: транспортната техническа инфраструктура и съоръженията към нея (мостове, тунели, прелези, подлези, надлези).

При реконструкции/рехабилитации на улични мрежи е допустимо **изграждането на подпорни стени** на места, където са налице локални срутища и свличания на земни маси в обхвата на същите.

Изграждането на **VELOALEИ, РЕХАБИЛИТАЦИЯТА/РЕКОНСТРУКЦИЯТА НА ТРОТОАРИ В ПАРКОВЕ/ЗОНИ ЗА ОТДИХ/ ПЛОЩАДКИ ЗА ИГРА** не представляват отделни дейности и същите следва да се разглеждат като част от обекта на интервенция

Интервенции върху **СПОРТНИ ПЛОЩАДКИ** (за футбол, баскетбол, волейбол, тенис на маса, скейтборд и др.) са допустими, ако същите са **РАЗПОЛОЖЕНИ В МЕЖДУБЛОКОВИ ПРОСТРАНСТВА И/ИЛИ В ПАРКОВИ ЗОНИ, КАКТО И СА ПРЕДВИДЕНИ ЗА СВОБОДНО (БЕЗПЛАТНО) ПОЛЗВАНЕ ОТ ЖИТЕЛИТЕ** на населеното място.

Всички проекти следва да бъдат съобразени с изискванията на Наредба №4 от 01.07.2009г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за **ХОРАТА С УВРЕЖДАНЯ**.

Група дейности „Зони с потенциал за икономическо развитие“

- § **Подобряване/надграждане и реконструкция на съществуваща или строителство/ развитие на нова техническа инфраструктура, свързана с бизнеса и предприемачеството**, като например комуникационна свързаност, строителство/ реконструкция/ рехабилитация на улици, осигуряващи достъп до и в индустриалните и бизнес зони, осветление на обществени места, връзки към главната газоснабдителна, електроснабдителна, водоснабдителна и канализационна мрежа, поставяне на указателни знаци и информационни табели, охранителни системи за наблюдение до или в рамките на бизнес зоните и терените и др.;
- § Почистване, рекултивация, обеззаразяване и други дейности за подготвяне на съществуващи замърсени и остарели индустриални и др. зони, в които се развива икономическа активност
- § **Озеленяване, места за отдих, велоалеи, паркинги** за велосипеди и автомобили за работещите в икономическите зони.

ВАЖНО!!!

Интервенции по група дейности „Зони с потенциал за икономическо развитие“ ще се реализират **в рамките на зоните с потенциал за икономическо развитие**, включени в ИПГВР, одобрен от УО на ОПРР. Допуска се финансиране на обекти **извън зоните с потенциал за икономическо развитие, но в рамките на общинската територия** с оглед насърчаване на градско-селските връзки и укрепване на функционалните връзки между градовете и зоните за въздействие с периферната общинска територия в рамките на 20-те % от гъвкавостта по отношение на проекти за осигуряване на функционални връзки. Тези проекти следва да бъдат част от ИП, да

съответстват на Общинските планове за развитие и да включват обосновка за техния принос за подобряване на функционалните връзки между града и неговата периферия.

Проектни предложения по група дейности „Зони с потенциал за икономическо развитие” ще се финансират само **при доказан реален инвестиционен интерес към съответните зони**. За целта при подаване на проектни предложения по тази група дейности трябва задължително да се представи един от следните документи, доказващи наличие на частни и/или публични инвестиционни намерения в съответните зони:

- сертификат за клас инвестиция или за приоритетен инвестиционен проект, в рамките на зоната, по Закона за насърчаване на инвестициите, в срока му на валидност
- сертификат за инвестиционен проект с общинско значение, в рамките на зоната, съгласно Закона за насърчаване на инвестициите, в срока му на валидност
- документ за получаване на кредит или друг тип подкрепа по линия на финансовите инструменти за проекти в зоните с потенциал за икономическо развитие
- доказателства за наличие на проект за финансиране по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020 г., Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” 2014-2020 г., Програма „Хоризонт 2020” или други донорски програми, в рамките на зоната.

Всички проекти следва да бъдат придружени от писмо за намерение от съответната компания-инвеститор.

Към документите, доказващи наличието на реални частни и/или публични инвестиционни намерения в икономическите зони, задължително трябва да се представи и обосновка за необходимостта и целесъобразността от предложените интервенции в зоната, които могат да бъдат финансирани по настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Всички проекти следва да осигуряват достъпна архитектурна среда и да бъдат съобразени с изискванията на Наредба №4 от 01.07.2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за **хората с увреждания**.

Проектни предложения по група дейности „Зони с потенциал за икономическо развитие“, в т.ч. за **рехабилитация и реконструкция на улични мрежи и тротоари**, следва да бъдат придружени от декларация на кмета, че елементите на подземната техническа инфраструктура под обекта на интервенция са напълно изградени и/или реконструирани към момента на кандидатстване и не се предвижда планово изграждане или реконструкция на съществуващата подземна инфраструктура за период от 5 години след одобряване на искането за окончателно плащане или документ, с който бенефициентът се ангажира да осигури собствен ресурс или друг източник на финансиране за подземната инфраструктура, преди стартиране на СМР по ОПРР 2014-2020.

ВАЖНО!!!

Всички проекти по Инвестиционен приоритет „Градска среда” следва да бъдат придружени от **Решение на Общинския съвет**, с което се гарантира, че за предложения проект е осигурена неговата устойчивост и че видът и предназначението на съответния(те) обект(и) няма да бъде променен за период, не по-малък от 5 години след крайното плащане към бенефициента.

Инвестиционен приоритет „Социална инфраструктура”

Група дейности „Социална инфраструктура”

- § Подкрепа за осигуряване на **съвременни социални жилища** за настаняване на уязвими групи от населението и други групи в неравностойно положение, чрез строителство, реконструкция, ремонт и разширение на социални жилища, в които да бъдат настанени представители на целевата група и рехабилитация на прилежащите пространства; подобряване достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради, като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти;
- § Основен ремонт/реконструкция/**изграждане** на подходяща общинска инфраструктура за предоставяне на социални услуги в общността – **центрове за временно настаняване, кризисни центрове, приюти и центрове за работа с деца на улицата**, включително прилежащите пространства; подобряване на достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти и конструктивни обследвания на съществуващия сграден фонд;
- § Доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане за горепосочените сгради/помещения, като част от цялостното им обновяване.

ВАЖНО!!!

При подаване на проектно предложение за осигуряване на социални жилища за настаняване на уязвими групи от населението и/или за центрове за временно настаняване, центрове за работа с деца на улицата, приюти и кризисни центрове, конкретният бенефициент следва да представи **писмо от Министерство на труда и социалната политика**, че за социалното жилище и/или социалната услуга е/ще бъде осигурено финансиране със средства от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г. или **друг документ**, доказващ, че е/ще бъде осигурено финансиране от друг финансов източник в т.ч от държавния или общински бюджет.

Не са допустими дейности, свързани с изграждане/реконструкция/ремонт на специализирани институции, включително и закрити или предстоящи за закриване специализирани институции.

Допустими са дейности, свързани с реконструкция/ремонт на сграден фонд на закрити или предстоящи за закриване специализирани институции само с цел преместване в тях на съществуващи услуги в общността с осигурено финансиране за периода на устойчивост на проекта.

ВАЖНО!!!

В случай, че в одобрения ИПГВР на съответния град са идентифицирани **проекти за социални жилища**, конкретният бенефициент следва да подаде поне един от тях за финансиране по настоящата процедура.

ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ УСЛОВИЯ ЗА ДЕЙНОСТИТЕ, СВЪРЗАНИ СЪС СОЦИАЛНИ ЖИЛИЩА

Всички проектни предложения следва да са в съответствие с Националната стратегия на Р България за интегриране на ромите 2012-2020.

- Осигуряване на **интегриран подход** - Мерките за осигуряване на социални жилища за маргинализирани групи, в т.ч. ромите, следва задължително да се съчетават с други видове интервенции, включително такива в областта на образованието, здравеопазването, социалното приобщаване и заетостта
- **Анти-сегрегационен характер на интервенциите** - физическото местонахождение на жилищното строителство трябва да осигурява пространствена интеграция на представителите на маргинализираните общности като цяло и **да не допринася за тяхната сегрегация, изолация и изключване**. Мерките за осигуряване на социални жилища за маргинализирани групи, в т.ч. ромите, следва да бъдат изпълнявани в комбинация и да бъдат пространствено

обвързани с мерки за подобряване на градската среда, с оглед постигане на интегрирано въздействие върху определена част от града (зона за въздействие).

Интервенциите по ОПРР трябва задължително да се допълват от дейности за осигуряване на образование, заетост, здравеопазване, социално приобщаване на целевата група, имайки предвид и възможностите, които се предоставят по:

- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020г.
- програми за достъп до социални и здравни услуги на представителите на целевите групи;
- предоставяне на посреднически услуги от бюрата по труда;
- други (донорски, национални, местни) програми за заетост, здравеопазване, социално приобщаване на целевата група

Десегрегационният характер на модела следва да бъде осигурен чрез подкрепа за социални жилища, чието физическо местонахождение осигурява пространствена интеграция на маргинализираните групи в обществото и не допринася за тяхната сегрегация, изолация и изключване, като не се допуска създаването на обособени територии. Физическото местонахождение на жилищата следва да осигурява техническа (комунална-вода, електричество, газ и други), социална и образователна инфраструктура (училища, детски градини, социални услуги, ДКЦ). **Пространствената интеграция** най-общо се определя като процес, посредством който се спира маргинализирането на дадена група от основното общество и се премахват (или намаляват) граници на сегрегирани територии в населеното място чрез подобряване на интеграцията и достъпа до съществени възлови зони и заобикалящите ги общности.

Инвестиции в жилища в сегрегирани квартали могат да бъдат подкрепени само ако те са в съответствие с местни интегрирани планове за действие, целящи преодоляване на пространствената и социалната изолация на маргинализираните общности

Целевата група по проектите следва да включва представители на поне 2 от посочените групи:

1. Бездомни хора и/или такива, живеещи в много лоши битови условия - лица, които нямат собствено жилище и не притежават движима или недвижима собственост и/или идеални части от нея, която може да бъде източник на доходи, както и не са сключили договор за безвъзмездно ползване на имот, не са настанени в специализирана институция на държавна и/или общинска издръжка, и в същото време отговарят на поне едно от следните условия:

- § Живеят на улицата или на публични места, без осигурен подслон;
- § Нямат обичайно място на пребиваване, които използват за нощуване приюти или други услуги за временно настаняване;
- § Обитават жилище, което не отговаря на законоустановените стандарти за жилищно строителство и проектиране;
- § Обитават жилище, което не е електрифицирано или няма достъп до питейна вода, или канализация и др.;
- § Обитават пренаселено жилище, при което на един член от семейството се пада по-малко от:
  - За едночленно семейство – 1 стая;
  - За двучленно и тричленно семейство – 2 стаи;
  - За четиричленно семейство – 3 стаи;
  - За петчленно и по-голямо семейство – по 1 помещение на член на семейството.

2. Родители с деца, вкл. непълнолетни родители, многодетни семейства, деца с влошено здраве и увреждания:

- § „Родители“ са биологичните родители и осиновители, както и родителите на доведени и заварени деца до 18-годишна възраст;
- § „Непълнолетни родители“ са майките, ненавършили 18-годишна възраст, които са родили (осиновили) и отгледали поне едно дете над едногодишна възраст;

§ "Многодетни" са майките, родили (осиновили) и отгледали три и повече деца над едногодишна възраст;

§ „Деца с влошено здраве и увреждания” са деца на възраст до 16 години с определен вид и степен на увреждане или дете/ лице на възраст от 16 до 20 години с определена степен на трайно намалена работоспособност.

3. Хора в риск от бедност и социално изключване - лица, чийто среден доход на член от семейството за предходните 12 календарни месеца от всички източници е по-нисък от законоустановения месечен размер на гарантирания минимален доход за страната, определен с акт на Министерския съвет, за същия период от време. Семейството включва съпрузите, ненавършилите пълнолетие деца, както и навършилите пълнолетие, ако продължават да учат, до придобиване на средно общо или професионално образование, но не по-късно от навършване на 20-годишна възраст (родени, припознати, осиновени, доведени, заварени, с изключение на сключилите брак).

Важно! Лицата от целевата група задължително следва да живеят/обитават жилищен фонд в лошо състояние и/или с лоша или липсваща инженерна инфраструктура (водопровод, канализация и др.), и да не притежават собственост върху недвижим имот.

Конкретните бенефициенти трябва ясно да посочат **критериите за подбор на представителите на целевата група, които ще бъдат настанени** в осигурените по проекта социални жилища, при спазване разпоредбите на съответната общинска наредба за условията и реда за настаняване в общински жилища и изискванията към целевата група, посочени в настоящите Насоки за кандидатстване, с оглед спазване на принципа за равнопоставеност при настаняване на лицата с установени жилищни нужди, независимо от тяхното местожителство в съответния град.

Конкретните бенефициенти следва да представят ясна **информация за задълженията, които представителите на целевата група, ще поемат след настаняването им** в осигурените по проекта социални жилища, както и правилата за наблюдение спазването на поетите задължения и ангажименти и санкции, в случай на неспазването им.

При подаване на проектно предложение, конкретните бенефициенти следва да представят **убедителни доказателства за обществена подкрепа към проекта и социален толеранс, на база проведени публични обсъждания, кампании, кръгли маси и др., преди одобрение и изпълнение на инфраструктурния проект.** В проведените обсъждания следва задължително да бъдат включени представители на целевата група, която ще се ползва от съответната социална инфраструктура, така и на засегнати страни. Следва да се представи информация в табличен вид за всички получени мнения и предложения на заинтересованите страни, включително и негативни такива, и по какъв начин същите са взети предвид (т.е. кои мнения са приети и как са отразени, кои не са приети и поради какви причини).

Общините бенефициенти по настоящата схема следва да разработят образец на договор предоставяне за ползване на социално жилище, където да се регламентират всички конкретните права и задължения, които ще поемат настанените в социалните жилища, като допълнително се въведат специални клаузи във връзка със „социалния пакет”, който ще им бъде предоставен, съгласно конкретните им нужди – в договора за наем да има включена «социална клауза», обвързана с ползването на социалното жилище. Договорът следва да бъде сключен на основание на конкретната наредба на общинския съвет за регламентиране на социалните жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение, като социална услуга, част от политиката по социално включване на общината, в съответствие с изискванията към мерките по настоящата процедура (както е описано в т. 5.2.2., ИП „Социална инфраструктура“).

ВАЖНО: Наредбата на общинския съвет за социалните жилища, финансирани по ОПРР, следва да бъде разработена и приета преди подаване на проектното предложение.

В договорните взаимоотношения с ползвателите на социалния жилищен фонд е необходимо да бъдат заложени като минимум изисквания за следното:

- посещение на образователна институция от децата в училищна възраст;
- включване на безработните в образователно-квалификационните програми, както и в програми за осигуряване на заетост, предложени от общината;
- включване в програми за социална интеграция;
- лицата да имат избран личен лекар, да се задължат родителите да водят децата си на задължителните имунизации и проверка на здравния им статус;
- мерки за десегрегация и други.

В образеца на договора следва да се определят възможните ситуации, при които се прекратява договорът за наем на социалното жилище (регулярно неплащане на наема, неучастие в предложените програми по социалните мерки, др.).

В образеца на договора следва да се заложи и максимален период за ползване на социалното жилище **от 3 години**, с оглед осигуряване на достатъчен период от време за социализация и интеграция на уязвимите групи и задоволяване на потребностите им от подслон и социално включване.

Група дейности „Културна инфраструктура“, финансирани чрез комбинирана подкрепа (БФП и Финансов инструмент)

§ **Развитие на културна инфраструктура**, чрез строителство, реконструкция, обновяване, оборудване и обзавеждане на културни центрове, театри, читалища, библиотеки, опери, галерии, културни изложбени зали и други културни институции*, включително прилежащите пространства; подобряване на достъпа за хора с увреждания до упоменатите по-горе сгради като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти и конструктивни обследвания на съществуващата сграда.

* Под други културни институции се има предвид културни институти, органи и организации за закрила на културата съгласно ЗЗРК, които осъществяват дейности по създаване, разпространение и опазване на културни ценности в областта на театъра, музиката, киното, аудиовизията, литературата, художественя превод, танца, цирка, пластичните изкуства, архитектурата, дизайна, фолклора.

ВАЖНО!!!

При интервенции върху обекти на културната инфраструктура, държавна собственост, в управление на МК, конкретният бенефициент следва да кандидатства в партньорство с МК, като се представи **Партньорско споразумение** в свободен текст между конкретния бенефициент и МК. В партньорското споразумение следва да се разпишат правата и задълженията на всеки партньор по проекта.

Група дейности „Културна инфраструктура“ се реализират **само чрез финансови инструменти или с комбинирано финансиране чрез БФП и финансови инструменти**, създадени по линия на ОПРР 2014-2020 г. Финансирането на тази група дейности се осъществява с водещата роля на финансовите посредници, след издаване на положително становище от градските власти за съответствие с ИПГВР и инвестиционната програма (за проекти с комбинирано финансиране). Финансовият посредник има ангажимент да определи както подкрепата по линия на финансовия инструмент, така и необходимия размер на БФП, за което издава документ - становище.

Проектно предложение по група дейности „Културна инфраструктура“ следва да бъде на обща стойност **не повече от 10 млн. лева, в т.ч. финансирани от БФП и ФИ**, и да включва интервенции само в обекти на културната инфраструктура с **регионален/местен обхват/капацитет**. **Няма да бъдат подкрепяни инвестиции в големи по мащаб обекти на културната инфраструктура.**

Интервенциите в културна инфраструктура следва да допринасят за социално включване и осигуряване на достъп до културните обекти за хората в уязвимо и неравностойно положение (напр. чрез намаление на цената на билетите за деца, пенсионери, хора в неравностойно положение пр.).

Инвестиционен приоритет „Образователна инфраструктура“

- § **Изграждане, реконструкция и обновяване на общински учебни заведения**, като детски ясли и градини, общообразователни и специализирани училища (класни стани, библиотеки, учебни лаборатории, спортни съоръжения, училищни корпуси, училищни общежития, връзка с интернет), в т.ч. на прилежащите училищни дворове; подобряване на достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради като част от останалите строително-монтажни работи по съответните обекти и конструктивни обследвания на съществуващата сграда;
- § **Доставка и монтаж на оборудване и обзавеждане** за горепосочените сгради/помещения, като част от цялостната им модернизация.

ВАЖНО!!!

При избора на проекти, предимство следва да се дава на такива с най-висок потенциал за постигане на социално включване и постигане на целта за подобряване на условията за предоставяне на модерни образователни услуги.

ВАЖНО ЗА ПРОЕКТИТЕ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА, СОЦИАЛНА И КУЛТУРНА ИНФРАСТРУКТУРА!

1. Дейностите за образователна, социална и културна инфраструктура са допустими за финансиране **във всички зони за въздействие, включени в ИПГВР**, одобрен от УО на ОПРР.
2. Дейности за образователна, социална и културна инфраструктура ще са допустими за финансиране и **извън зоните за въздействие на ИПГВР, но в рамките на общинската територия**, с оглед насърчаване на градско-селските връзки и укрепване на функционалните връзки на градовете и зоните за въздействие с периферната общинска територия, в рамките на 20 процентната гъвкавост по отношение на функционални връзки. Тези проекти следва да бъдат **част от ИП**, да съответстват на Общинските планове за развитие и да включват обосновка за техния принос за подобряване на функционалните връзки между града и неговата периферия. В допълнение, тези проекти могат да се отнасят за обекти на образователната инфраструктура в общинските селски територии със смесено население и/или с висока концентрация на ромско население.
3. Всички проекти следва да включват **цялостна реконструкция на съответните сгради и прилежащите дворни пространства**. Не са допустими дейности, които целят частични интервенции и/или самостоятелно внедряване на мерки за енергийна ефективност. В случай, че няма установена необходимост от обновяване на околното пространство, конкретният бенефициент следва да представи декларация в свободен текст, която да удостоверява липсата на такава необходимост. В случай на интервенции върху собственост, различна от тази на бенефициента или партньора, бенефициентът следва да поеме ангажимент за

реконструкцията/ремонта на цялата сграда, като частта от сградата – частна собственост следва да се финансира със средства извън БФП (100%).

4. **Обследването за енергийна ефективност следва да бъде придружено от валиден сертификат за енергийни характеристики на сградата в експлоатация, изготвени по реда на чл.48 от ЗЕЕ. По изключение за проектни предложения, с влязло в сила разрешение за строеж, обследването за енергийна ефективност на съответната сграда и сертификата за енергийни характеристики на сградата в експлоатация, изготвени по реда на чл. 48 от ЗЕЕ, следва да са валидни към момента на одобрение на инвестиционния проект по реда на ЗУТ и/или към издаването на разрешение за строеж.**
5. Интервенции ще бъдат осъществени, ако обследването за енергийна ефективност е доказало, че приложените мерки ще доведат до нормативно изискваните нива на енергийна ефективност - **най-малко клас на енергопотребление „С“**.

Проектните предложения следва да включват всички задължителни енергоспестяващи мерки, предписани в обследването за енергийна ефективност, в т.ч. мерки за оползотворяване на възобновяеми енергийни източници (при доказана техническа осъществимост и икономическа целесъобразност), които водят до съответствие на сградата с нормативните изисквания за енергийна ефективност - най-малко клас на енергопотребление „С“, както и всички задължителни мерки, предписани в техническото обследване.

Всички проекти, свързани с внедряване на мерки за енергийна ефективност и оползотворяване на ВЕИ, трябва да отговарят и на изискванията на Закона за енергийната ефективност, Закона за устройство на територията и на подзаконовата нормативна база за тяхното прилагане.

ВАЖНО!!! При проектни предложения за културна инфраструктура, обследване за енергийна ефективност на съответната сграда и валиден сертификат за енергийни характеристики на сградата в експлоатация, изготвени по реда на чл. 48 от ЗЕЕ, не се представят на етапа на кандидатстване за БФП.

Съгласно чл. 38, ал. 2 от Закона за енергийната ефективност в случаите на сгради културни ценности, включени в обхвата на Закона за културното наследство, същите следва да бъдат обследвани за енергийна ефективност и да бъдат сертифицирани, доколкото изпълнението на някои минимални изисквания за енергийни характеристики не води до нарушаване на архитектурните и/или художествените характеристики на сградата. В тази връзка документацията за посочените сгради се съгласува по реда на Закона за културното наследство и се допуска сградите да постигат по-нисък клас на енергопотребление от клас „С“, което се удостоверява със становище от НИНКН.

6. **Доставките на оборудване и обзавеждане следва да водят до подобряване качеството на съответната услуга и да са част от цялостната модернизация на съответната институция.**
7. Всички проекти следва да осигуряват достъпна архитектурна среда и да бъдат съобразени с изискванията на Наредба №4 от 01.07.2009г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания.
8. Всички проекти следва да бъдат придружени от **декларация от ръководството на съответната институция**, обект на интервенция, че е съгласно с предложениния проект, вкл. и с конкретното проектно решение, както и че ще съдейства за реализиране на проекта в съответствие със своите задължения и компетенции, вкл. и по отношение на гарантиране на устойчивостта на инвестициите и опазване на обекта (*не важи за ново строителство*).

9. Всички проекти следва да бъдат придружени от **Решение на Общинския съвет/Декларация на Министерство на културата**, с което се гарантира, че за предложения проект е осигурена неговата устойчивост и че съответната образователна/социална/културна институция няма да бъде закривана за период, не по-малък от 5 години след крайното плащане към бенефициента.

ВАЖНО!!! ЗА ВСИЧКИ ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ:

Обектите на интервенция в проектните предложения са допустими единствено при условие, че съответстват на териториалния обхват на ИПГВР, т.е. обектите следва да бъдат в рамките на зона за въздействие, с изключение на правилата, разписани по-горе за някои инвестиционни приоритети по отношение на 20% гъвкавост, но без задължително обектите да са включени в Програмата за реализация (матрицата-бюджет) на ИПГВР.

Основните дейности по проектите следва да не са **физически завършени или изцяло осъществени преди подаване на съответното проектно предложение**, независимо дали всички свързани плащания са извършени от конкретния бенефициент, или не.

Задължение на конкретния бенефициент е да провери **дали предложеният инвестиционен проект подлежи на оценка на въздействието върху околната среда** съгласно чл.81 от Закона за опазване на околната среда, като се обърне към съответните компетентни органи съгласно чл.94 от Закона за опазване на околната среда за преценка на необходимостта от ОВОС. В случай на необходимост от ОВОС, последната се изготвя и се представя към техническата документация.

Изискванията за извършване на оценка на въздействието върху околната среда и за преценка на необходимостта за извършване на ОВОС се прилагат **задължително за строителство на нови сгради, съоръжения и елементи на транспортната и техническата инфраструктура**, изрично описани в приложение №1 и №2 от ЗООС.

Задължение на конкретния бенефициент е да провери и **дали предложеният инвестиционен проект подлежи на оценка по чл.31 от Закона за биологичното разнообразие за съвместимостта на проекта с предмета и целите на опазване на защитените зони**, като се обърне към съответните компетентни органи по реда на чл.7 от Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони. Изискванията за извършване на оценка по чл.31 от Закона за биологичното разнообразие за съвместимостта на проекта с предмета и целите на опазване на защитените зони се прилагат **задължително за строителство на нови сгради, съоръжения и елементи на транспортната и техническата инфраструктура**. В случай на необходимост от оценка за съвместимост, последната се изготвя и се представя към техническата документация.

ВАЖНО!!!

Изисквания, произтичащи от Становището по Екологична оценка на ОПРР 2014-2020 и проекта на Насоки за интегриране на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата в Европейските структурни и инвестиционни фондове (фаза „Изпълнение на Споразумението за партньорство и програмите в периода 2014-2020 г.“):

1. Проектът следва да не води до влошаване на състоянието на водите и да не включва дейности, забранени или ограничени в плановете за управление на речните басейни. При планиране и реализиране на дейностите следва да се вземат предвид границите на зоните за защита на водите по реда на чл. 119а от Закона за водите и предвидените за тях мерки за опазване в Плановете за управление на речните басейни на четирите Басейнови дирекции. Реализацията на проекти, които касаят ползване или водовземане от повърхностни или подземни водни тела, подлежат на разрешителен режим, съгласно Закона за водите. (ако е приложимо)

2. Проектът следва да взема предвид Националната екологична мрежа, вкл. планове за управление на защитени територии, планове за действие за видове, НПРД и Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие към 2020, вкл. целите във връзка с инвазивните видове; (ако е приложимо)
3. Проектът следва да предвижда опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите, инвентаризация и възстановяване на замърсени места (ако е приложимо)
4. Проектите следва да предвиждат мерки за подобряване състоянието и опазване на вековни дървета, когато е приложимо.
5. При отчитане изпълнението на дейностите по проекта, вкл. и по индикаторите, бенефициентът следва да представя пред Управляващия орган на ОПРР 2014-2020 информация за начина и степента на изпълнение на мерките от решенията по ОВОС, становищата по ЕО, решенията по ОС, с които е одобрено/съгласувано осъществяването на съответния проект (ако е приложимо)
6. По време на **фазата на строителство** при изпълнение на дейностите бенефициентът следва да предвиди:
  - ефективно изпълнение на мерките и условията от издадените решения и/или становища по ЕО, ОВОС и ОС за етапа на строителство;
  - от страна на бенефициента да се осигури ефективен контрол за прилагането на релевантните за съответната дейност мерки за ограничаване на емисиите от прах и вредни вещества в атмосферата (оросяване на площадката, товарене, разтоварване и превозване на генерираните строителни отпадъци и строителни материали съобразно приложимите мерки и изисквания по чл. 70 от Наредба № 1 за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от неподвижни източници на емисии), съответно да се докладва по какъв начин са изпълнени мерките;
  - дейностите по проектите следва да са в съответствие с чл.70 от Наредба № 1 от 27 юни 2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии;
  - съхраняване на строителните материали и изхвърляне на отпадъци само на предназначенията за това места;
  - използване на материали, получени от рециклиране на отпадъци - повишаване на ресурсната ефективност (рециклирани строителни материали);
  - преди стартиране на строителния процес да се извърши анализ на източниците на шум на строителната площадка и описание на мерките за ограничаване на шума по време на строителството в зависимост от избраното местоположение на строежа, разстоянията до зони и обекти с нормиран шумов режим, продължителността и фазите на строителството, продължителността на работите през деня и през седмицата, както и от използваните строителни машини и транспортни средства.

При разработването на проектните предложения конкретният бенефициент задължително трябва да предвиди в изпълнението на проектите дейности за:

- § **Одит на проекта** – докладът за фактически констатации трябва да бъде приложен към окончателното искане за плащане;
- § **Дейности за информация и комуникация** – съгласно чл. 6 от Общи условия към финансираните по ОПРР 2014-2020 г. договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2014-2020 г. (**Приложение Ж** към настоящите Насоки за кандидатстване).

За проектни предложения за културна инфраструктура и студентски общежития бенефициент задължително трябва да предвидят в изпълнението на проектите дейности за информация и комуникация – съгласно чл. 6 от Общи условия към финансираните по ОПРР 2014-2020 г. договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2014-2020 г.

ВАЖНО!!!

Във формуляра за кандидатстване, в раздел 5 „Бюджет“, разходите за отделните дейности следва да се представят като обща сума. Подробното описание и обосновката на видовете разходи следва да бъдат посочени във формуляра за кандидатстване, раздел 7 „План за изпълнение/ Дейности по проекта“ към съответната дейност по проекта.

В раздел 7 „План за изпълнение/Дейности по проекта“, в поле "Стойност" за всяка една дейност кандидатът следва да попълни стойността за изпълнение на дейността без ДДС в съответствие с предвиденото в бюджета.

В случай че за изпълнението на дейността са предвидени и недопустими разходи, то те също трябва да бъдат включени в общата стойност за изпълнение на съответните дейности, както и да бъдат посочени в описанието на съответните дейности.

В случай на недопустими разходи върху частна собственост, необходими за цялостното обновяване на сградата или изпълнение на проекта, в проектното предложение като недопустими разходи следва да бъдат включени освен разходите за СМР и съпътстващите ги разходи (за авторски надзор, строителен надзор, проектиране, оценка на съответствието и обследвания) спрямо процента частна собственост от общата площ на сградата.

В раздел 10 „План за външно възлагане“ следва да бъде посочена стойността на всички предвидени за възлагане процедури за избор на изпълнители. Стойността на конкретните процедури следва да се посочи без ДДС (включително и непредвидените разходи, ако е приложимо) и да бъде в съответствие с предвиденото в бюджета по проекта и раздел 7.

5.4.7. Степен на проектна готовност на проектните предложения:

Проектните предложения следва да включват (за проекти в пълна степен на проектна готовност):

- § **Технически или работен проект** съгласно Закона за устройство на територията, Наредба №4 за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти, **придружен от подробни количествени сметки по приложимите части**;

Техническият/ работният проект следва да бъде надлежно съгласуван с всички експлоатационни дружества и други съгласувателни органи съгласно действащата нормативна уредба и одобрен от главния архитект на Общината, когато се изисква съгласно ЗУТ.

- § **Обследване за енергийна ефективност**, придружено от валиден сертификат за енергийни характеристики на сграда в експлоатация, изготвени по реда на чл.48 от ЗЕЕ (**в случай на интервенции върху съществуваща сграда**).

- § **Обследване за установяване на техническите характеристики**, свързани с удовлетворяване на изискванията по чл.169, ал.1, т.1–5 от ЗУТ в съответствие с изискванията, определени в глава трета на Наредба № 5 от 2006 г. за техническите паспорти на строежите (**в случай на интервенции върху съществуваща сграда**).

- § **Оценка на съответствието на инвестиционния проект със съществените изисквания към строежите**, изготвена като комплексен доклад от лицензирана фирма-консултант /независим строителен надзор/ за строежи 1-ва, 2-ра и 3-та категория или Решение на експертния съвет на одобряващата администрация за строежи 4-та и 5-та категория, съгласно чл.142, ал.6 от ЗУТ;

- § **Оценка за съответствие на инвестиционния проект със същественото изискване по чл. 169, ал. 1, т. 6 от ЗУТ, изготвена по реда на Наредба № 7 от 2004 г. за енергийна ефективност на сгради**
- § **Становище от съответната компетентна институция – РИОСВ/МОСВ дали следва да бъдат проведени разрешителните и/или съгласувателните процедури по Закона за опазване на околната среда (ЗООС), Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за защитените територии (ЗЗТ) (в случай на строителство на нови сгради, съоръжения и елементи на транспортната и техническата инфраструктура, изрично описани в приложение №1 и №2 от ЗООС).**
- § **Решение за преценяване на необходимостта от извършване на ОВОС, съгласно чл. 8 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда и/или Решение по ОВОС, съгласно чл. 18 от същата наредба (в случай на строителство на нови сгради, съоръжения и елементи на транспортната и техническата инфраструктура, изрично описани в приложение №1 и №2 от ЗООС).**
- § **Решение по чл. 18 или съответно решение по чл. 20 и чл. 28 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (в случай на строителство на нови сгради, съоръжения и елементи на транспортната и техническата инфраструктура)**
- § **Разрешителни и/или съгласувателни документи от съответните институции (ако са необходими такива съгласно българското законодателство).**
- § **Влязло в сила разрешение за строеж, издадено по реда на чл.148-156 от ЗУТ;**
- § **Подробна Количествено-стойностна сметка.**

В случай, че на етапа на кандидатстване за някои проектни предложения няма разработени технически проекти в пълна проектна готовност (вкл. разрешение за строеж), конкретният бенефициент следва да представи:

- § **Схема/архитектурен план, заверен от главния архитект на общината за обектите на интервенция, които ще се ремонтират и/или изградят, заедно с обяснителна записка, както и индикативна количествено-стойностна сметка по окупнени показатели;**
- § **Обследване за енергийна ефективност, придружено от валиден сертификат за енергийни характеристики на сграда в експлоатация, изготвени по реда на чл.48 от ЗЕЕ (в случай на интервенции върху съществуваща сграда);**
- § **Обследване за установяване на техническите характеристики, свързани с удовлетворяване на изискванията по чл.169, ал.1, т.1–5 от ЗУТ в съответствие с изискванията, определени в глава трета на Наредба № 5 от 2006 г. за техническите паспорти на строежите (в случай на интервенции върху съществуваща сграда);**
- § **Декларация за проектна готовност за всеки обект на интервенция (по образец).**

При доставка на оборудване/обзавеждане на етапа на подаване на проектното предложение конкретният бенефициент следва да представи:

- § **Остойностен списък с оборудване/обзавеждане.**

За проект за интегриран градски транспорт конкретният бенефициент задължително представя към проектното предложение и следните документи съгласно изискванията в настоящите Насоки за кандидатстване:

1. **Подробно предпроектно проучване;**

2. **Финансов анализ** (за проекти с очаквана стойност на разходите до 10 000 000 лв.) или **Анализ разходи-ползи и финансов анализ** (за проекти с очаквана стойност на разходите над 10 000 000 лв.);
3. **Анализ на въздействието върху околната среда. Решение по ОВОС.**

ВАЖНО!!!

Представеното Разрешение за строеж, издадено въз основа на одобрения инвестиционен проект, по реда на чл. 148-156а от ЗУТ, следва да съдържа максимално подробна информация относно всички одобрени проектни части на инвестиционния проект, всички съгласувателни и разрешителни документи, включително и Решение по ОВОС или решение (ако е приложимо), с което е преценено да не се извършва ОВОС по реда на ЗООС.

В случай, че на етапа на кандидатстване е представена само схема/архитектурен план за обектите на интервенция, след изготвяне на инвестиционния проект в целия му наличен обем (чертежи, количествени сметки и др.) и свързаната с него налична документация (съгласувания, одобрения и разрешения, детайлна КСС и др.) за всеки обект на интервенция по одобреното проектно предложение се съхранява от конкретният бенефициент. УО на ОПРР проверява наличността ѝ преди одобрение на искане за междинно/окончателно плащане.

Конкретният бенефициент трябва да предвиди строителен надзор от лицензирана фирма-консултант съгласно чл. 168, ал. 2 от ЗУТ за интервенции върху строежи от първа до четвърта категория.

Завършването на строителството и въвеждането на обекта в експлоатация се извършва по реда на ЗУТ.

ВАЖНО!!!

В случай че на етапа на кандидатстване кандидатът разполага с готов инвестиционен проект и в него се констатира недопустими разходи, същите следва да бъдат представени в отделна КСС и кандидатът следва да я представи, заедно с основната КСС на УО на ОПРР във формат Excel. Аналогично, в случай че допустимите разходи за СМР са разделени между БФП и допустим собствен принос по проекта, разходите, финансирани от БФП и тези, финансирани със собствен принос, следва да бъдат представени в отделни КСС.

При строително ремонтни дейности, осъществени посредством процедура за инженеринг (проектиране, строителство и авторски надзор), след етапа на проектиране бенефициентът има задължение да обособи възникналите при проектирането недопустими разходи в отделна КСС и да я представи, заедно с основната КСС на УО на ОПРР във формат Excel. Аналогично, в случай че допустимите разходи за СМР са разделени между БФП и допустим собствен принос по проекта, разходите, финансирани от БФП и тези, финансирани със собствен принос, следва да бъдат представени в отделни КСС.

ВАЖНО!!!

Конкретният бенефициент носи пълната отговорност за качеството и пълнотата на разработения инвестиционен проект, включително за законосъобразността при изготвянето, съгласуването и одобряването на инвестиционния проект в качеството му на Възложител по проекта.

ВАЖНО по т. 5.4.7. За проектни предложения за културна инфраструктура и студентски общежития!!!

За проектни предложения за културна инфраструктура и студентски общежития на етапа на кандидатстване за БФП пред УО не се представят документи, свързани с проектната готовност на обектите на интервенция.

Документи за проектна готовност се представят на съответния финансов посредник съгласно неговите изискванията.

5.4.8. Допустими и недопустими разходи

5.4.8.1. Допустими разходи: разходи, които се признават при отпускане на безвъзмездна финансова помощ

При предоставяне на безвъзмездната финансова помощ по конкретно проектно предложение ще бъдат взети под внимание само „допустимите разходи“. Бюджетът представлява както предварителна оценка на очакваните разходи, така и максимален размер на „допустимите разходи“. Единичните стойности на допустимите разходи трябва да се базират на нормативно определени размери или на реални пазарни цени.

Допустимите разходи не трябва да противоречат на:

1. правилата, описани в *Регламент (ЕС) № 1301/2013 г.* на Европейския парламент и на Съвета относно Европейския фонд за регионално развитие и специални разпоредби по отношение на целта „Инвестиции за растеж и работни места“ и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1080/2006,
2. правилата, описани в *Регламент (ЕС) № 1303/2013* на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета
3. Закон за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове, приет от XLIII Народно събрание на 10 декември 2015 г. Обнародван в „Държавен вестник“, брой: 101, от дата 22.12.2015 г.
4. ПМС №189/ 28.07.2016 г. за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, съфинансирани от европейските структурни и инвестиционни фондове, за програмен период 2014-2020 г.

За да се считат за допустими в контекста на проектните предложения, **разходите трябва:**

1. да са за дейности, определени и извършени под отговорността на управляващия орган на ОПРР и съгласно критериите за избор на операции, одобрени от Комитета за наблюдение на ОПРР 2014-2020;
2. да са извършени от допустими по съответния приоритет на ОПРР 2014-2020 г. бенефициенти или от техните партньори в случаите, когато са допустими съгласно критериите за избор на операции, одобрени от Комитета за наблюдение на оперативната програма;
3. категориите разходи да са включени в договора или в заповедта за предоставяне на финансова подкрепа;
4. изборът на изпълнител за реализираните дейности (услуги и/или доставки, и/или строителство) да е извършен в съответствие с действащото национално и с европейското законодателство;
5. за тях да е налична адекватна одитна следа, включително да са спазени разпоредбите за наличност на документите по чл. 140 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент

- и на Съвета от 17 декември 2013 г. за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета (ОВ, L 347 от 20.12.2013г.);
6. да са отразени в счетоводната документация на бенефициента чрез отделни счетоводни аналитични сметки или в отделна счетоводна система;
  7. да са извършени за съфинансирани продукти и услуги, които са реално доставени, съобразно предварително заложените в договора или в заповедта за предоставяне на финансова подкрепа изисквания;
  8. в случаите, когато обект на финансиране са мерки и операции, попадащи в обхвата на правилата по държавните помощи, допустимостта на разходите е съобразена и с приложимите към помощта правила;
  9. да са извършени в съответствие с принципа на доброто финансово управление в съответствие с чл. 33 на Регламент (ЕС, ЕВРАТОМ) № 1046/2018 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, за изменение на регламенти (ЕС) №1296/2013, (ЕС) №1301/2013, (ЕС) №1303/2013, (ЕС) №1304/2013, (ЕС) №1309/2013, (ЕС) №1316/2013, (ЕС) №223/2014, (ЕС) №283/2014 и на Решение №541/2014/ЕС и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) №966/2012

Период на допустимост на разходите

Разходите са допустими за финансиране, ако са направени от бенефициента и са платени между 1 януари 2014 г. и 31 декември 2023 г., съгласно чл. 3, ал. 1 от ПМС № 189/28.07.2016 г.

ВАЖНО!!!

Всички разходи, извършени от бенефициента след 31.12.2023 г., по неприключили проекти не се изплащат от отпуснатата безвъзмездна финансова помощ и са за сметка на бенефициента.

ДОПУСТИМИТЕ РАЗХОДИ ПО НАСТОЯЩАТА ПРОЦЕДУРА, СВЪЗРАНИ С ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ ЗА:

- **Инвестиционен приоритет „Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради” без проектни предложения, включващи интервенции за Енергийна ефективност на студентски общежития**
- **Инвестиционен приоритет „Интегриран градски транспорт“**
- **Инвестиционен приоритет „Градска среда“ - Група дейности „Градска среда“ и Група дейности „Зони с потенциал за икономическо развитие“**
- **Инвестиционен приоритет „Социална инфраструктура“- група дейности „Социална инфраструктура“**
- **Инвестиционен приоритет „Образователна инфраструктура”**

са обобщени в следните основни групи:

Преки допустими разходи:

- § разходи, свързани с технически и работни проекти и с авторски надзор в размер до 5% от стойността на СМР, финансирана от безвъзмездната финансова помощ, одобрена на етапа на кандидатстване от страна на Междинното звено;

!!! Когато на етап кандидатстване е предвидено възлагане на инженеринг (проектиране, заедно с авторски надзор и строителство) не се прилага процентно ограничение по отношение на горепосочените разходи.

- § разходи, свързани с набавянето на необходими разрешителни документи, изискващи се от националното законодателство, включително и свързаните с тях такси, дължими на съответните компетентни органи;
- § разходи за извършване на обследване за енергийна ефективност и сертификат за актуално състояние, обследване за установяване на техническите характеристики на сгради;
- § разходи за **строително-монтажни работи**. В рамките на общата стойност на СМР могат да се включат и **непредвидени разходи до 10% от общата стойност на СМР, финансирани от БФП по проекта.**
- !!! При възлагане на инженеринг не са допустими непредвидени разходи за СМР.*
- § разходи за строителен надзор съгласно чл.168, ал.2 от ЗУТ – **в размер до 5% от разходите за СМР, финансирани от безвъзмездната финансова помощ, одобрена на етапа на кандидатстване от страна на Междинното звено;**
- § разходи за оценка на съответствието на проектите, съгласно чл.142, ал.4 и чл.169 от ЗУТ – **в размер до 5% от стойността на разходите за проектиране и авторски надзор, финансирани от безвъзмездната финансова помощ, одобрени на етапа на кандидатстване от страна на Междинното звено;**
- !!! Когато на етап кандидатстване е предвидено възлагане на инженеринг (проектиране, заедно с авторски надзор и строителство), разходите за строителен надзор и оценка на съответствието на проектите са общо в размер до 5 % от стойността на инженеринга.*
- § разходи, свързани с въвеждането на обекта в експлоатация;
- § разходи за **доставка на оборудване/обзавеждане;**
- § разходи за услуги, които са пряко свързани с проекта, съфинансиран от Оперативната програма и са необходими за неговата подготовка и изпълнение, като инженерни и технически изследвания, геоложки/геодезически проучвания, разходи за предпроектни проучвания, за финансов анализ и анализ разходи-ползи, разходи за оценка на въздействието върху околната среда и др.;
- § разходи за закупуване на земя и/или придобиване на ограничени вещни права (само за ново строителство) - **в размер до 10% от разликата между общите допустими разходи, финансирани от безвъзмездната финансова помощ по проекта, и разходите за закупуване на земя и/или придобиване на ограничени вещни права, финансирана от БФП, при спазване на следните условия:**
- към датата на покупката земята няма вещни и облигационни тежести, които да ограничават свободното ѝ използване за целите на операцията, което се удостоверява с официални документи, издадени от компетентните държавни органи;
  - продавачът не е закупил земята с публична безвъзмездна помощ дори и частично в периода за последните 10 години преди подаване на проектното предложение;
  - да има пряка връзка между покупката на земята и/или придобиването на ограничени вещни права и целта на проекта, която трябва да е отразена в договора или в заповедта за предоставяне на финансова подкрепа;
  - да има издаден документ от сертифициран оценител или от съответно упълномощен служебен орган, удостоверяващ, че цената на придобиване не надвишава пазарната стойност.
- § разходи за публичност и визуализация – **до 1% от общите преки допустими разходи, финансирани от безвъзмездната финансова помощ по проекта;**
- § разходи за информационна кампания (**само за проекти за енергийно обновяване на жилищни сгради**) – **до 1% от общите преки допустими разходи, финансирани от безвъзмездната финансова помощ по проекта;**

§ разходи за одит - не трябва да надвишават 1% от общия размер на безвъзмездната финансова помощ, одобрена на етапа на кандидатстване от страна на Междинното звено, но не следва да надвишават сумата от 50 000 лв. без ДДС;

ВАЖНО!!!

Разходи за консултантски услуги за попълване на формуляра за кандидатстване и инвестиционната програма не са допустими за финансиране по настоящата процедура за предоставяне БФП.

Разходи за проектиране и за оценка на съответствието на проектите съгласно ЗУТ, за изготвяне на предпроектно проучване, Анализ разходи-ползи и финансов анализ, финансирани чрез безвъзмездна финансова помощ по схема BG161PO001/5-02/2012 „В подкрепа за следващия програмен период” не са допустими за финансиране и по настоящата процедура за предоставяне БФП.

Разходи за организация и управление (непреки разходи):

- разходи за възнаграждения за лица, пряко ангажирани с дейности по управлението и/или изпълнението на проекта, включително дължимите осигурителни вноски, и
- разходи за командировъчни пари (пътни, дневни и квартирни) на лица - съгласно Наредбата за командировките в страната и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина или съответните нормативни актове на друга държава – членка на ЕС, в случаите, когато не е приложимо българското законодателство;

Разходите за организация и управление не трябва да надвишават 2% от стойността на общите преки допустими разходи, финансирани от безвъзмездната финансова помощ по проекта.

ВАЖНО!!!

Максималните стойности по отделните разходи, посочени по-горе, са без ДДС.

Разходите за възнаграждения трябва да се отчитат само и единствено в Раздел I „Разходи за персонал” и Раздел V "Невъзстановим ДДС" на бюджета /ако е приложимо/.

При условие, че дейността по управлението на проект се възлага на външни за бенефициента лица и цената на извършваната услуга попада в стойностните граници, посочени в ЗОП за бенефициента ще възникне задължение за спазване съответните разпоредби на ЗОП. Във връзка с указания на дирекция "Централно координационно звено" към МС относно прилагане на Закона за обществените поръчки /ЗОП/ в случаите, когато бенефициентът предвижда възлагане на дейности по управление или изпълнение на проект на лице, с което не е в трудово или служебно правоотношение, включително и когато лицето е било обект на оценка, следва да се има предвид че:

В този случай бенефициентът следва да приложи ЗОП с оглед обстоятелството, че лицето не е в трудово или служебно правоотношение с него и по този начин не е налице предвиденият в чл. 49, ал. 3 от ЗУСЕСИФ фактически състав въз основа, на който се изключва приложимостта на ЗОП.

Ако дейностите по управление на даден проект се изпълняват от служители на конкретния бенефициент, за него не възниква задължение за провеждане на процедура по ЗОП, тъй като изпълнението се извършва в самата организация. В този случай при определяне на възнагражденията на членовете на екипа бенефициентът следва да спазва чл. 49 ал. 2 и 3 от ЗУСЕСИФ и ПМС № 189 от 28.07.2016 г. за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове, за програмен период 2014 – 2020 г.

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ ПО НАСТОЯЩАТА ПРОЦЕДУРА, СВЪЗРАНИ С ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДОПУСТИМИ ДЕЙНОСТИ ЗА:

- **Инвестиционен приоритет „Социална инфраструктура“ - група дейности „Културна инфраструктура“**
- **Инвестиционен приоритет „Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради“ - за проектни предложения, включващи интервенции за Енергийна ефективност на студентски общежития**

са обобщени в следната основна група:

Преки допустими разходи

Със средства от БФП могат да се финансират само **разходи за строително-монтажни работи**, (съгласно документ относно структурата на финансирането на проекта и необходимия размер на БФП).

ВАЖНО!!!

Разходите за СМР, са допустими за финансиране с БФП, само ако са за допустимите дейности, посочени в раздел „Допустими дейности“ от настоящите Насоки за кандидатстване.

В случай че размерът на БФП (съгласно документ относно структурата на финансирането на проекта и необходимия размер на БФП) е по-голям от стойността на допустимите разходи за СМР, **по изключение**, в разходите, финансирани от БФП, могат да бъдат включени и разходи за доставка на оборудване/ обзавеждане.

ВАЖНО за проекти за „Културна инфраструктура“ и за Енергийна ефективност на студентски общежития !!!

Разходи за организация и управление, проектиране, авторски и строителен надзор, публичност, одит и други са допустими за финансиране само чрез финансов инструмент, съгласно правилата и изискванията на съответния финансов посредник.

ВАЖНО ЗА ПРОЕКТИ ПО ВСИЧКИ ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ!!!

В съответствие с изискването на чл. 24, ал. 2 от ПМС 162/05.07.2016 г. конкретните бенефициенти по настоящата процедура трябва да докажат административен, финансов и оперативен капацитет²¹, който да гарантира изпълнение на проектното предложение по отношение на резултати/продукти/услуги и краен срок за изпълнение.

Административен капацитет – екипът за управление и изпълнение на проектното предложение следва да бъде съобразен със спецификата и обема на планираните дейности. Екипът на проекта следва да включва минимум ръководител на проекта и двама членове – финансов експерт (счетоводител) и технически експерт или координатор.

Ръководителят на инфраструктурен проект, финансиран по Оперативна програма „Региони в растеж“, трябва да отговаря на следните изисквания:

- Да има висше образование с образователно-квалификационна степен бакалавър или магистър;
- Да има не по-малко от 3 години опит в управлението и/или изпълнението, координацията, контрола и администрирането на инфраструктурни проекти.

Членовете на екипа трябва да отговарят на следните изисквания:

- Да имат минимум средно образование, което е подходящо за заеманата длъжност в екипа;

²¹ Под оперативен капацитет кандидатите следва да описват техническия си капацитет съгласно указанията на УО.

- Да имат опит в дейности по управлението и/или изпълнението, координацията, контрола и администрирането на проекти или компетенции в сферата на заеманата позиция.

Във формуляра за кандидатстване в ИСУН 2020 (в раздел 9 „Екип“) следва да бъдат описани изискванията за квалификацията и отговорностите на ръководителя и всички членове на екипа. На етапа на кандидатстване бенефициентът задължително представя автобиография на ръководителя на проекта като доказателство, че той отговаря на посочените по-горе изисквания.

ВАЖНО!!!

След одобрение на проектното предложение конкретният бенефициент следва да представи лица, отговарящи на изискванията на описаните в Раздел 9 "Екип" на формуляра за кандидатстване, като в случай, че същите се явяват външни за бенефициента следва да се представят и доказателства за начина им на подбор (съобразно праговете по ЗОП).

Ако в процеса на изпълнение се установи **несъответствие на членовете на екипите със заложените в настоящата процедура изисквания, УО няма да верифицира отчетените разходи за тези членове.**

Финансов капацитет – кандидатът следва да опише (в раздел 11) как ще осигури необходимото финансиране (оборотни средства) за изпълнение на дейностите, предвидени в проектното предложение.

Оперативен капацитет – кандидатът следва да има опит в изпълнението на сходни дейности и/или в управление и изпълнение на проекти, финансирани от различни донори.

Във формуляра за кандидатстване в ИСУН 2020 (в раздел 11, поле „Капацитет за изпълнение и мониторинг“) кандидатът трябва да опише и да декларира, че разполага с необходимия финансов и оперативен капацитет за изпълнение на планираните дейности в проектното предложение. Следва да се опише опитът по проекти, финансирани от структурните фондове, националния бюджет или други финансови инструменти на кандидата, и/или опита в изпълнението на дейности, подобни на тези, включени в проектното предложение. Следва да бъдат посочени не повече от 3 проекта, изпълнени през последните 5 години.

ВАЖНО ЗА ПРОЕКТИ ПО ВСИЧКИ ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ!!!

За всеки разход, включен в Раздел „Бюджет“ от формуляра за кандидатстване, кандидатът следва да представи **детайлна разбивка на остойностяването по количество и единична цена за отделните видове разходи**, както и информация **дали предвидените разходи са реалистични и съответстват ли прогнозните стойности на пазарните цени.**

За целите на проверката кандидата следва да представи обосновка на предвидените разходи, в която се посочва въз основа на какви документи, анализи или проучвания са остойностени разходите и/или каква информация/минимални технически и/или функционални характеристики/ данни/ показатели /оферти/ извлечение от каталог на производители/ доставчици и/или проучване в интернет са ползвани при остойностяването. При позоваване на оферта, се прилага копие на самата оферта; при позоваване на извлечение от каталог на производители/доставчици се прилагат извлеченията или се посочват съответните линкове, където са достъпни каталозите.

Пример: за обосновка на разходите за организация и управление следва да се обясни как е остойностено възнаградението за всяка отделна позиция с количества и единични стойности. Последните трябва да бъдат съобразени с предвидената натовареност на екипа и продължителността на проектното предложение.

Аналогично за разходите за СМР или оборудване/обзавеждане следва да се обосноват стойностите в съответните количествено-стойностни сметки или технически спецификации.

По отношение на това как са формирани стойностите на дейностите за СМР следва да бъдат представени например анализ на цени или информация за цена на квадратен метър на база предишен опит на общината с позоваване на конкретни проведени обществени поръчки или

информация от Справочник за цените в строителството и т. н. От представената информация следва да става ясно как точно е формирана общата стойност на КСС.

За проектите, в чиито бюджети има включени разходи за оборудване и обзавеждане следва да бъде обяснено на каква база е остойностено предвиденото за закупуване оборудване и обзавеждане (например проучване в интернет с линкове към оферти, каталози, сравнение на оферти и т. н.).

Заложените в бюджета разходи за СМР следва да съответстват на стойностите в съответните КСС, както и заложените в бюджета разходи за оборудване и обзавеждане следва да съответстват на стойностите в съответните технически спецификации.

В случай на недопустими разходи по проекта (собствен принос), същите следва да бъдат надлежно обосновани, за тях да бъде представена разбивка (т.е. какво включват) и да съответстват на заложените в бюджета.

В обосновката следва да бъде представена детайлна информация за всеки конкретен разход от бюджета на проектното предложение, като всяка информация следва да бъде подкрепена със съответния доказателствен материал в съответствие с гореописаното.

Специфични допустими разходи:

Невъзстановимият данък добавена стойност е допустим разход, съгласно Указание на министъра на финансите ДНФ № 3/23.12.2016 г. за третиране на данъка върху добавената стойност като допустим разход при изпълнение на проекти по оперативните програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд на Европейския съюз и Европейския фонд за морско дело и рибарство, за финансовата рамка 2014-2020 г. (**Приложение И от Насоките за кандидатстване**).

Бенефициентът определя ДДС като невъзстановим, когато:

- § бенефициентът не е регистриран по ЗДДС;
- § бенефициентът е регистрирано лице по чл.97а, чл.99 и чл.100, ал.2 по ЗДДС;
- § бенефициентът е регистрирано лице по ЗДДС на основание, различно от посоченото в т.2, и стоките и услугите, финансирани по настоящата процедура са предназначени за:
  - извършване на освободени доставки по глава четвърта по ЗДДС, или
  - безвъзмездни доставки на стоки и/или услуги, или за дейности, различни от икономическата дейност на лицето (чл. 3, ал. 5, т. 1 и т. 2 от ЗДДС).
- § бенефициентът е регистрирано лице по ЗДДС и правото на приспадане на данъчен кредит за получените стоки и услуги, финансирани по настоящата процедура, не е на лице на основание чл.70, ал.1, т.4, 5 от ЗДДС;
- § бенефициентът е регистрирано лице по ЗДДС и е приложил разпоредбите на чл.71а и чл. 71б от ЗДДС, в сила от 1 януари 2017 г.

ВАЖНО!!!

Специално внимание следва да се обърне на допустимостта на ДДС върху разходите по следните инвестиционни приоритети/групи дейности:

Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради

В случай на проекти за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради ще бъде извършвана индивидуална проверка за допустимост на разходите за ДДС за всеки самостоятелен обект, собственост на общината бенефициент в съответствие с указанията за оценка в Приложение Д.

В общия случай ДДС е невъзстановим разход по проектите (допустим за финансиране с БФП по ОПРР), тъй като при изпълнението на проектите общините извършват безвъзмездни доставки. При все това са възможни следните изключения:

2.1. Самостоятелни обекти, собственост на общините бенефициенти, предоставени за ползване на **физически лица за жилищни нужди**:

ДДС е невъзстановим, тъй като в общия случай това е освободена доставка съгласно глава четвърта от ЗДДС (Закона за ДДС). Въпреки това, общините могат да се възползват от изключението по чл. 45, ал.7 от ЗДДС и да начислят данък при отдаването под наем. В този случай на основание чл. 69, ал.1, т.1 от ЗДДС ще възникне право на приспадане на данъчен кредит (ДДС за съответния самостоятелен обект е недопустим за финансиране по ОПРР), предвид факта че получените стоки и услуги са предмет на последващи облагаеми доставки.

2.2. Самостоятелни обекти, собственост на общините бенефициенти, предоставени за ползване на **физически лица за нежилищни нужди**:

ДДС за съответния самостоятелен обект е възстановим и съответно недопустим за възстановяване по ОПРР.

2.3. Самостоятелни обекти, собственост на общините бенефициенти, предоставени за ползване на **юридически лица**:

ДДС за съответния самостоятелен обект е възстановим за общината и съответно недопустим за възстановяване по ОПРР.

За сградите, в които няма самостоятелни обекти със стопанско предназначение, собственост на общината бенефициент, ДДС е допустим за финансиране с БФП по ОПРР.

За целите на проверката общините следва да представят информация в поле „Описание на обектите на интервенция във връзка с определяне на приложимите правила в областта на държавните помощи“ на раздел 11 от формуляра за кандидатстване като посочат кои са самостоятелните обекти, собственост на общината, в сградите, обект на интервенция и какво е тяхното предназначение. За обектите, предоставени за ползване за жилищни нужди на физически лица, следва да се представи декларация Приложение В7, копие от сключения договор за наем и извадка от дневника за продажбите за последния данъчен период, от който да е видно има ли начислен ДДС върху приходите от наем за съответния обект.

Интегриран градски транспорт

Разходите за ДДС са допустими за финансиране с БФП, само ако съгласно националното законодателство няма правна възможност бенефициентът да възстановява ДДС. В тази връзка за активи, придобити/обновени по проекта, които стават собственост на операторите на услугите по обществен превоз на пътници или се предоставят за ползване на тези оператори е необходимо внимателно да се изследва възстановимостта на ДДС за бенефициента. ДДС върху финансираните по проекта активи, които са собственост на оператора или могат да бъдат предоставени оператора за възмездно ползване, се приема за възстановим за бенефициента и съответно недопустим за финансиране с БФП разход. В тази връзка във финансовия анализ/АРП следва да бъде разгледана и обоснована допустимостта на ДДС. За активи, ползвани от операторите, които остават собственост на бенефициента, следва да се опишат мотивите и съответното правно основание, които не позволяват тези активи да бъдат предоставени на операторите по възмезден начин.

Социални жилища

ДДС върху разходите по проектни предложения за социални жилища е невъзстановим разход съгласно чл. 45, ал. 4 от Закона за данъка върху добавената стойност, според който отдаването под наем на сграда или на част от нея за жилище на физическо лице, което не е търговец, е освободена доставка. Предвид специфичния характер на инфраструктурата, изискванията по отношение на наема и целта на услугата по социално жилищно настаняване общините бенефициенти не могат да се възползват от правната възможност на чл. 45, ал.7 от ЗДДС.

5.4.8.2. Недопустими разходи

Недопустими разходи по настоящата процедура за безвъзмездна финансова помощ са недопустимите разходи съгласно:

1. правилата, описани в *Регламент (ЕС) №1301/2013 г.* на Европейския парламент и на Съвета относно Европейския фонд за регионално развитие и специални разпоредби по отношение на целта „Инвестиции за растеж и работни места“ и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1080/2006,
2. правилата, описани в *Регламент (ЕС) №1303/2013* на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета
3. разпоредбите на ПМС №189/ 28.07.2016 г. за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове, за програмен период 2014-2020 г.
  - разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
  - глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
  - комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута;
  - данък върху добавената стойност, освен когато не е възстановим;
  - закупуване на дълготрайни материални активи - втора употреба;
  - разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти;
  - лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездна финансова помощ, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
  - субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови трансакции;
  - разходи върху улична/градска ВиК инфраструктура;
  - разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване по настоящата процедура;
  - разходи, които не са посочени като допустими по настоящата процедура.

ВАЖНО!!!

Размерът на безвъзмездната финансова помощ е дължим до размера на сертифицираните допустими разходи. Извършените от конкретния бенефициент недопустими разходи не подлежат на възстановяване.

5.5. Начин на кандидатстване с проектни предложения

Кандидатстването с проектни предложения по настоящата процедура се осъществява изцяло по електронен път чрез Модула за електронни услуги на Информационната система за управление и наблюдение „ИСУН 2020“ на електронен адрес <https://eumis2020.government.bg/>.

Конкретният бенефициент трябва да попълни уеб-базирания Формуляр на проектно предложение (образец, на който е представен в Приложение А2) и съответните приложения към настоящите Насоки за кандидатстване, публикувани на интернет адресите на:

- Управляващия орган на ОПРР www.bgregio.eu в рубрика „ОП „Региони в растеж“ 2014-2020”-„Актуални процедури”,

- Министерството на регионалното развитие и благоустройството www.mrrb.government.bg в рубрика „Търгове“;
- Единния информационен портал за Структурните фондове в България www.eufunds.bg в рубрика „Обяви за набиране на проектни предложения“;
- Модула за електронни услуги в ИСУН 2020 <https://eumis2020.government.bg/>

Видовете документи, начинът на попълването и подаването им са описани в Приложение Л1 към настоящите насоки „Кандидатстване с инвестиционна програма и проектни предложения по процедура „Изпълнение на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие“.

При подаване на проектно предложение и приложенията към него се спазва редът, илюстриран и описан в детайли в Приложение Л2 към настоящите насоки „Ръководство на потребителя за работа с Модула за електронни услуги в ИСУН“ и Приложение Л3 „Актуализирани указания за електронно попълване и подаване на Електронен формуляр за кандидатстване по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 в ИСУН 2020“.

Важно за проектни предложения за културна инфраструктура и студентски общежития проектни!!!

За проекти с комбинирано финансиране кандидата подава информация за обхвата на проекта (дейности, цел, резултати, принос към индикаторите по ПО 1) до община, допустима за подкрепа по ПО 1 с искане за становище относно съответствие на проекта с ИПГВР и инвестиционната програма по ПО 1.

В срок от 7 (седем) календарни дни след постъпване на искането за становище Междинното звено следва да извърши проверка за съответствие на проекта с ИПГВР, като Ръководителят на Междинното звено попълва, подписва и предоставя на проектния инициатор становище по образец, чрез което удостоверява проверката, избирайки една от следните две възможности:

- Проектното предложение **съответства** на ИПГВР и инвестиционната програма по ПО1 на общината и в тази връзка МЗ изразява принципна подкрепа за финансирането му чрез комбинация на финансови инструменти и БФП по Приоритетна ос 1 на ОПРР 2014-2020;
- Проектното предложение **не съответства** на ИПГВР и инвестиционната програма по ПО1 на общината.

След получаване на положително становище за съответствието на проекта с ИПГВР и инвестиционната програма по ПО 1 проектното предложение се подаване пред финансовия посредник. Пакетът с документи за проектното предложение включва изискващата се информация, документи и попълнени образци от документацията за кандидатстване, съгласно публикуваните изисквания на финансовия посредник.

5.5.1. Краен срок за кандидатстване с проектни предложения

- Проектни предложения могат да бъдат подавани текущо до 31 декември 2019 г. – 19:00 ч.
- За проектни предложения за културна инфраструктура и студентски общежития проектни предложения се подават текущо до 28 февруари 2021 г. – 19:00 ч.**

**ВАЖНО!!!

При подготовка и подаване на проектни предложения бенефициентите следва да съобразят с факта, че крайният срок на допустимост на разходите за БФП е до 31.12.2023 г. Всички разходи, извършени от бенефициента след 31.12.2023 г. по неприключили проекти, не се изплащат от отпуснатата безвъзмездна финансова помощ и са за сметка на бенефициента. Предвид крайния срок за допустимост на разходите, при планирането и подготовката на дейностите, включени в проектите, бенефициентите следва да съобразят освен срока, необходим за изпълнение на съответния проект, и срока за оценка на ПП (3 месеца, съгласно ЗУСЕСИФ) и сключване на АДБФП.

ВАЖНО!!!

До 31 юли 2016 г. всеки бенефициент е длъжен да подаде пред Междинното звено проектни предложения в размер на минимум 50% от бюджета на града по настоящата процедура.

5.5.2. Допълнителна информация

Въпроси във връзка с попълването на формуляра за кандидатстване и изискванията по настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна помощ могат да се задават на:

Електронен адрес: opr@mrpb.government.bg,

Факс: 9405 383, или

Адрес за кореспонденция: гр.София, пощ. код 1618,
бул. "Цар Борис III" № 215,

Министерство на регионалното развитие и благоустройството,
Главна дирекция „Стратегическо планиране и програми за регионално развитие“.

При задаване на въпросите ясно се посочва номерът на процедурата за безвъзмездна финансова помощ.

Отговорите на зададените въпроси се публикуват на сайта на ОПРР и в модула за електронни услуги ИСУН 2020.

Кандидатите могат да искат разяснения във връзка с насоките за кандидатстване до 21 дни преди крайния срок за подаване на проектните предложения. Управляващият орган отговаря на поставените въпроси в срок до 7 работни дни от получаването им, но не по-късно от 11 дни преди крайния срок за подаване на проектните предложения.

По отношение на голям проект по смисъла на чл. 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 кандидатът по настоящата процедура може да иска разяснения в срок до 3 (три) седмици преди изтичането на крайния срок за кандидатстване. Разясненията се съобщават в срок до 2 (две) седмици преди изтичането на крайния срок за кандидатстване.

ВАЖНО!

Публикуваните отговори на въпроси, изпратени на електронния адрес на ОПРР и/или на адреса за кореспонденция, представляват **официално становище на Управляващия орган** и трябва да бъдат взимани под внимание от Междинното звено и кандидата при изготвяне на документацията за кандидатстване.

Въпросите и отговорите се вземат предвид при осъществяване на оценката на проектните предложения.

5.6. Оценка и одобряване на проектните предложения

Проектното предложение се оценява в съответствие с критериите, описани в настоящите Насоки за кандидатстване.

Проектните предложения по настоящата процедура се оценяват от Междинните звена, в съответствие с чл. 24, ал. 4 от ПМС №162/2016 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г. Веднага след получаването на проектните предложения, Междинното звено ще стартира процедура по тяхната оценка.

Във връзка с адаптираните критерии за оценка на проектни предложения следва да се спазва следния подход:

- По отношение на подадени проектни предложения в процес на оценка в МЗ: Оценката се осъществява и довършва при отчитане на новите критерии за оценка. За ПП, подадени към УО с неизвършена оценка съгласно адаптираните критерии за оценка, няма да бъдат издавани решения за предоставяне на БФП.

- По отношение на проектни предложения с приключила сесия за оценка от страна на МЗ, които са на етап управленска проверка в УО преди издаване на Решение: УО осигурява увереност за прилагането на адаптираните критерии за оценка чрез осъществяване на допълваща кореспонденция с МЗ.

- По отношение на проектни предложения в подготовка за подаване към МЗ: Проектни предложения могат да бъдат подавани съгласно одобрената Инвестиционна програма, като следва да се подготвят от Бенефициентите при посрещане на изискванията на адаптираните критерии за оценка.

За голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 проектното предложение по настоящата процедура се оценява от Междинното звено, в съответствие с чл. 44, ал. 2 от ЗУСЕСИФ.

Оценката на проектните предложения включва оценка на административното съответствие, допустимостта и техническо и финансово качество.

В случай на установени неточности и непълноти при оценката на проектното предложение, то може да бъде връщано на бенефициента по реда на чл. 24, ал. 8 от ПМС №162/2016 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г. В процеса на оценката, от бенефициента може да се изискват допълнителни документи и разяснения, както и да се изиска изменение на някои аспекти от представеното проектно предложение.

За голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 се прилага чл. 44, ал. 4 от ЗУСЕСИФ.

Ако конкретният бенефициент не представи изисканата информация в указания срок или в процеса на разяснения и корекции пропуските не могат да бъдат отстранени, проектното предложение може да бъде отхвърлено.

В случай, че конкретният бенефициент откаже да въведе поисканите промени и/или в представените документи не е отразил правилно коментарите, проектното предложение може да бъде отхвърлено.

Оценката на проектните предложения се документира чрез попълването на контролен лист в ИСУН 2020, включващ критериите за оценка на проектни предложения за всеки инвестиционен приоритет и в съответствие с представените от УО на ОПРР указания (съгласно **Приложение Д** към настоящите Насоки за кандидатстване, **а в случай на голям проект - Приложение Д1** - Критерии по инвестиционен приоритет „Интегриран градски транспорт“ (за голям проект).

ВАЖНО!!!

В случай на констатирани пропуски/несъответствия на проектното предложение с предварително оповестените изисквания, конкретният бенефициент има право да коригира проектното предложение в срок, посочен от Междинното звено.

Искането следва да бъде изпратено до кандидата чрез Модула за електронни услуги на ИСУН 2020. Кандидатът получава съобщение на електронния адрес, посочен при регистрацията на потребителя, подал проектното предложение в ИСУН 2020.

Кандидатът следва да приложи стъпките, описани в Приложения Л2 и Л3, за да прегледа Искането за допълнение и пояснение и да отговори на същото, като прикачи в системата изисканите документи или коригира части от формуляра за кандидатстване.

В резултат от оценката на проектните предложения, Междинното звено следва да намали стойността на БФП за заложените от конкретния бенефициент дейности, по препоръка на оценителната комисия, в случаите, когато те са недопустими и/или са свързани с недопустими разходи. Междинното звено следва да намали БФП по проекта по препоръка на оценителната комисия, в случаите, в които разходите са недопустими или не отговарят на пазарната им стойност, като се съблюдава изискването за процентно съотношение между отделните разходи съгласно

Насоките за кандидатстване. За работата си по оценка оценителната комисия изготвя доклад до заместник-кмета на общината, в чиито ресор е Междинното звено.

След като се запознае със списъка с одобрените/отхвърлени проектни предложения заместник-кметът, на който са делегирани функции във връзка с оценката на проектните предложения, може да одобри/отхвърли или да върне за преразглеждане доклада на Междинното звено. В случай на одобрение на оценителния доклад се издава Заповед за одобряване на доклада на оценителната комисия и на съответното проектно/и предложение/я.

След получаване на заповедта за одобряване на проектното предложение и след одобряване от УО на Инвестиционната програма на съответната община, УО на ОПРР издава Решение за предоставяне на БФП и сключване на договор за БФП за одобрения проект.

По отношение на оценката на голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, при наличие на положителен резултат от оценяването на проектното предложение се прилага редът по чл. 45, ал. 1, т. 4 от ЗУСЕСИФ, съгласно който ръководителят на управляващия орган изпраща големия проект за:

- оценка от независими експерти съгласно чл. 101, ал. 3 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 и за нотификация съгласно чл. 102, параграф 1 от същия регламент;

Когато големият проект е оценен положително по време на прегледа на качеството от независими експерти, въз основа на тяхната оценка на информацията, посочена в член 101, ал. 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, УО може да пристъпи към подбора на големия проект в съответствие с член 125, параграф 3 от същия регламент. УО нотифицира ЕК за избрания голям проект. Финансовият принос за големия проект се счита за одобрен от ЕК при липсата на решение чрез акт за изпълнение за отказване на финансовия принос, в срок от три месеца от датата на нотификацията. ЕК отказва предоставянето на финансовия принос само на основание на установена съществена слабост на проекта по време на независимия преглед на качеството.

- одобряване от Европейската комисия съгласно чл. 102, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

В случай че големият проект не се оценява от независими експерти, ЕК оценява големия проект въз основа на информацията, посочена в член 101 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, с цел да определи дали е основателен исканият финансов принос за големия проект, избран от УО. ЕК приема чрез акт за изпълнение решение за одобряване на финансовия принос за избрания голям проект не по-късно от три месеца след датата на подаване на информацията, посочена в член 101 от същия регламент.

5.7. Издаване на решение за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и общи правила при изпълнението на проектните предложения

5.7.1. Уведомяване относно решението на Управляващия орган

В съответствие с чл.7, параграф 5 от Регламент (ЕС) № 1301/2013, Управляващият орган си запазва правото да извършва окончателна проверка за допустимост преди издаване на Решение за предоставяне на БФП за одобрените от Междинното звено проекти, включени в инвестиционната програма.

Конкретният бенефициент ще бъде уведомен за Решението на Управляващия за предоставяне на БФП по всяко проектно предложение.

5.7.2. Предоставяне на безвъзмездна финансова помощ

5.7.2.1. Предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и сключване на договор за безвъзмездна финансова помощ

За всяко проектно предложение, за което има издадено Решение за предоставяне на БФП, Управляващият орган и конкретният бенефициент подписват отделен **договор за предоставяне на**

безвъзмездна финансова помощ по ОПРР 2014-2020, на основание чл. 3, ал. 1 и 2 от ПМС №162/05.07.2016 г.

Правата и задълженията, които възникват за конкретния бенефициент във връзка с изпълнението на проекта, са описани в приложените образец на договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (**Приложения Е1**) и общите условия (**Приложения Е2**) към него, които са неразделна част от настоящите Насоки за кандидатстване.

5.7.2.2. Предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и сключване на административен договор за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

Съгласно чл.24, ал.3 от ЗУСЕСИФ, БФП за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 се предоставя от УО след решение относно голям проект от ЕК за проектното предложение или съгласно чл.24, ал.4 от ЗУСЕСИФ. След издаване на решение за предоставяне на БФП, се пристъпва към подписването на административен договор (**Приложение Е1-1**).

Правата и задълженията, които възникват за конкретния бенефициент във връзка с изпълнението на големия проект, са описани в приложените образец на административен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (**Приложение Е1-1**) и общите условия (**Приложение Е2-1**) към него, които са неразделна част от настоящите Насоки за кандидатстване.

ВАЖНО!!!

В случай че в срок до 3 (три) месеца от датата на влизане в сила на договора за БФП/административния договор (за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013) бенефициентът не е обявил всички процедури за избор на изпълнители по проекта, Договарящият орган изпраща предизвестие до бенефициента, в което поставя срок до 1 (един) месец за обявяване на процедурите. Неспазването на срока дава право на Управляващия орган едностранно и без предизвестие да прекрати договора за БФП/административния договор (за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013).

Бенефициентът е длъжен да сключи договори за обществени поръчки с изпълнителите по проекта в срок до 12 (дванадесет) месеца от влизане в сила на договора за БФП/административния договор (за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013)

В случай, че в срок до 12 (дванадесет) месеца от влизане в сила на договора за БФП бенефициентът не е сключил договори за обществени поръчки с изпълнител за дейности по проекта, Управляващият орган изпраща предизвестие до бенефициента, в което поставя срок до 1 (един) месец за сключване на всички договори с изпълнители. Неспазването на срока дава право на Управляващия орган едностранно и без предизвестие да прекрати договора за БФП.

За голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013:

В случай, че в срок до 12 (дванадесет) месеца от влизане в сила на административния договор бенефициентът не е сключил договори за обществени поръчки с изпълнител за дейности по проекта, Управляващият орган има право едностранно и без предизвестие да прекрати договора.

В съответствие с чл.48, ал.2 от ЗУСЕСИФ за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, когато бенефициентът не сключи договор с изпълнител до 12 (дванадесет) месеца от изтичането на срока, предвиден за неговото сключване, финансирането с безвъзмездна финансова помощ се прекратява едностранно от Ръководителя на Управляващия орган. Случаите, при които този срок спира да тече, се определят с акта по чл. 28, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕСИФ.

До 30 работни дни от датата на сключване на договора, Управляващият орган организира въвеждащо обучение за конкретния бенефициент за изпълнение на проектите по съответната процедура, с изключение на случаите, в които бенефициентът изрично е заявил, че няма да се възползва от тази възможност.

По време на изпълнение на дейностите по проекта, конкретният бенефициент следва да спазва Указанията към бенефициенти за изпълнение на договори за БФП, публикувани на интернет страницата на ОПРР 2014-2020 г. www.bgregio.eu.

Видовете промени са детайлно описани в Указанията за бенефициенти за изменение на договори за БФП, публикувани на интернет страницата на ОПРР 2014-2020 г. www.bgregio.eu.

ВАЖНО!!!

В съответствие с чл. 71 „Дълготрайност на операциите“ от Общия регламент №1303/2013, в период от 5 (пет) години след извършване на окончателното плащане към бенефициента по договора за предоставяне на БФП/административния договор (за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013) или в периода от време, определен в правилата за държавна помощ (когато е приложимо), бенефициентът е длъжен да изпълнява едновременно следните задължения:

1. да не прекратява или премества дейността си извън програмния район на ОПРР, освен с изричното одобрение на УО на ОПРР;
2. да не променя собствеността или владението на обектите на инвестиция по проекта, с което се дава на дадено търговско дружество или публично правна организация неправомерно преимущество;
3. да не извършва значителна промяна, която засяга естеството, предназначението, целите или условията за изпълнение и която би довела до подкопаване на нейните първоначални цели. Неправомерно платените суми във връзка с проекта се възстановяват от бенефициента пропорционално спрямо периода, за който изискванията не са били изпълнени.

Без да се засягат правилата, уреждащи държавните помощи, конкретният бенефициент е задължен да съхранява всички разходооправдателни документи за разходи по проекти по ОПРР 2014-2020 г., за период от 3 (три) години, считано от 31 декември след предаване към Европейската комисия на окончателните документи по приключването на ОПРР 2014-2020 г

Периодът се прекъсва в случай на съдебно производство или при надлежно обосновано искане на Комисията.

Списък на приложенията

Документи за ИНВЕСТИЦИОННА ПРОГРАМА	ПРИЛОЖЕНИЕ А1: Образец на Формуляр за Инвестиционна програма
	ПРИЛОЖЕНИЕ Б: Проект на споразумение за реализиране на инвестиционна програма за периода 2014-2020 г.
	ПРИЛОЖЕНИЕ В0: Декларация за съгласие данните от статистическите изследвания, провеждани от Националния статистически институт, за дейността на общината да бъдат предоставяни от Националния статистически институт на Управляващия орган на ОПРР 2014-2020, както и разпространявани/публикувани в докладите за изпълнение на програмата
	ПРИЛОЖЕНИЕ Д0: Контролен лист с критерии за оценка на Инвестиционна програма
Документи за ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	ПРИЛОЖЕНИЕ А2: Образец на Формуляр за проектно предложение
	ПРИЛОЖЕНИЕ А3: Формуляр за кандидатстване (Приложение II към Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207 на Комисията от 20 януари 2015 г.) на английски език (<i>само за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013</i>)
	ПРИЛОЖЕНИЕ А4: Формуляр за кандидатстване (Приложение II към Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/207 на Комисията от 20 януари 2015 г.) на български език (<i>само за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013</i>)
	ПРИЛОЖЕНИЕ В1: Декларация, че проектът не е финансиран от други източници с публични средства
	ПРИЛОЖЕНИЕ В1-1 (ЗА ГОЛЯМ ПРОЕКТ): Декларация, че проектът не е финансиран от други източници с публични средства
	ПРИЛОЖЕНИЕ В2: Декларация, че проектът не генерира приходи
	ПРИЛОЖЕНИЕ В3: Декларация за съответствие на партньора
	ПРИЛОЖЕНИЕ В4: Декларация за нередности
	ПРИЛОЖЕНИЕ В4А: Декларация за проектна готовност
	ПРИЛОЖЕНИЕ В4А: Декларация за проектна готовност за културна инфраструктура
ПРИЛОЖЕНИЕ В5: Декларация от кмета на общината за извършена проверка за наличие на стопанска дейност в сградите-обекти на интервенция	
ПРИЛОЖЕНИЕ В5А: Декларация за библиотеки и читалища (в случай на инвестиции в библиотеки и читалища)	

ПРИЛОЖЕНИЕ В6: Декларация за минимални и държавни помощи (Съвпада с Приложение № 1 към договора между общината и Сдружението на собствениците (приложение № 11) в случай на обекти на интервенция - многофамилни жилищни сгради)

Приложение В7: Декларация за начисляване/начисляване на ДДС върху наема за самостоятелни обекти, общинска собственост, предоставени за ползване за жилищни нужди на физически лица

ПРИЛОЖЕНИЕ В8: Декларация за липса на друга компенсация за същата услуга от общ икономически интерес (попълва се само в случай на минимална помощ по Регламент (ЕС) 360/2012)

ПРИЛОЖЕНИЕ В9: Декларация за проверка на съответствие с изискванията на схемата за групово освобождаване (в случай на инвестиции в културна инфраструктура, различна от библиотеки и читалища)

ПРИЛОЖЕНИЕ Г: Формуляр на автобиография на ръководителя на проектното предложение

ПРИЛОЖЕНИЕ Д: Критерии за оценка на проектни предложения за всеки инвестиционен приоритет

ПРИЛОЖЕНИЕ Д1: Критерии за оценка на проектно предложение за голям проект (по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013) по инвестиционен приоритет „Интегриран градски транспорт”

ПРИЛОЖЕНИЕ Е1: Проект на договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ

ПРИЛОЖЕНИЕ Е1-1 (ЗА ГОЛЯМ ПРОЕКТ): Образец на административен договор за предоставяне на БФП за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

ПРИЛОЖЕНИЕ Е1-2: Проект на договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за проекти в режим на групово освобождаване

ПРИЛОЖЕНИЕ Е1-I: Образец на доклад за фактически констатации

ПРИЛОЖЕНИЕ Е1-II: Форма за финансова идентификация

ПРИЛОЖЕНИЕ Е1-III: Образец на банкова гаранция

ПРИЛОЖЕНИЕ Е1-IV: Образец на запис на заповед

ПРИЛОЖЕНИЕ Е2: Общи условия към финансираните договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПРР

ПРИЛОЖЕНИЕ Е2-1 (ЗА ГОЛЯМ ПРОЕКТ): Общи условия за изпълнение към административен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПРР за голям проект по смисъла на член 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013

ПРИЛОЖЕНИЕ Ж: Единен наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2014-2020 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ З: Кодове и индикатори по процедура BG16RFOP001-1.001-039 „Изпълнение на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие“

ПРИЛОЖЕНИЕ И:

Указание на министъра на финансите ДНФ № 3/23.12.2016 г. за третиране на данъка върху добавената стойност като допустим разход при изпълнение на проекти по оперативните програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд на Европейския съюз и Европейския фонд за морско дело и рибарство, за финансовата рамка 2014-2020 г.

Наредба № Н-3 от 8 юли 2016 г. за определяне на правилата за плащания, за верификация и сертификация на разходите, за възстановяване и отписване на неправомерни разходи и за осчетоводяване, както и сроковете и правилата за приключване на счетоводната година по оперативните програми и програмите за европейско териториално сътрудничество

Указания на Министерство на финансите ДДС № 7/04.04.2008 г. относно редът и начинът за предоставяне на общини на средствата на Националния фонд от структурните фондове на ЕС и от Кохезионния фонд, както и на средствата на Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие“ и тяхното отчитане.

ПРИЛОЖЕНИЕ И-1: Декларация за съгласие за предоставяне на информация във връзка с ДДС от компетентните органи по приходите

ПРИЛОЖЕНИЕ И-2: Информация за размера на невъзстановимия данък върху добавена стойност, който се включва като допустим разход по проекта

ПРИЛОЖЕНИЕ К: Декларация за липса на конфликт на интереси по смисъла на чл.61 от Регламент (ЕС, Евратом) №1046/2018

ПРИЛОЖЕНИЕ Л1: Кандидатстване с проектни предложения по процедура „Изпълнение на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие 2014-2020“

ПРИЛОЖЕНИЕ Л2: Ръководство на потребителя за работа с Модула за електронни услуги на Информационната система за управление и наблюдение на Структурните инструменти на Европейския съюз в България

ПРИЛОЖЕНИЕ Л3: Актуализирани указания за електронно попълване и подаване на Електронен формуляр за кандидатстване по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 в ИСУН 2020

ПРИЛОЖЕНИЕ М:

Наредба за посочване на нередности, представляващи основания за извършване на финансови корекции, и процентните показатели за определяне размера на финансовите корекции по реда на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове, приета с ПМС № 57 от 28.03.2017

ПРИЛОЖЕНИЕ Н: Указания за изпълнение на проекти за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради по Инвестиционен приоритет „Енергийна ефективност в административни и жилищни сгради“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020

ПРИЛОЖЕНИЕ О1: Приложими режими по държавни помощи при предоставянето на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020

ПРИЛОЖЕНИЕ О2: „Указания за оценка на съответствието на проектните приложения с приложимия режим по държавни помощи по Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020“

ПРИЛОЖЕНИЕ О3: Схема за групово освобождаване на инвестиции за развитие на културната инфраструктура в градовете бенефициенти по Приоритетна ос 1 на ОПРР

ПРИЛОЖЕНИЕ О4: Условия за предоставяне на минимални помощи по приоритетна ос 1 на ОПРР в съответствие с Регламент (ЕС) №1407/2013 *(приложими в случай на режим на минимална помощ по проекти, различни от проекти за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради)*

ПРИЛОЖЕНИЕ П: Процедура за актуализация на инвестиционна програма и предоставяне на БФП по процедура BG16RFOP001-1.001-039 „Изпълнение на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие 2014-2020“

ПРИЛОЖЕНИЕ П1: Покана за участие в работна група за оценка на проектни фишове за актуализиране на инвестиционната програма по приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на ОПРР 2014-2020;

ПРИЛОЖЕНИЕ П2: Вътрешни правила за дейността на работната група за оценка на проектни фишове за актуализиране на инвестиционната програма на общината

ПРИЛОЖЕНИЕ П3: Образец на обява за прием на фишове за проектни идеи за включване в актуализираната инвестиционна програма по приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ на ОПРР 2014-2020

ПРИЛОЖЕНИЕ П4: Образец на фиш за проектна идея

ПРИЛОЖЕНИЕ П5: Образец на протокол от заседание на работната група.